

IL. CARAGIALE

---

PARODII ÎN VERSURI ȘI PROZĂ

Coperta: Eugen MATZOTA

În imagine: I.L. Caragiale – Portret de Iosif Iser

Redactor: Florentin POPESCU

Culegere text: Ioana CHICUȘ

Tehnoredactare: Ecaterina HRISTEA

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**  
**CARAGIALE, ION LUCA**

**Parodii în versuri și proză** / I.L. Caragiale ; ed.  
îngrijită de Florentin Popescu. - București ; Editura  
Muzeul Literaturii Române, 2001

p, : cm. - (Biblioteca Manuscriptum)

ISBN 973-8031-29-X

I. Popescu, Florentin (ed.)

821.135.1-7

**Cartea a apărut cu sprijinul**  
**Ministerului Culturii și Cultelor**

© Editura Muzeul Literaturii Române  
Pentru prezenta ediție

ISBN 973-8031-29-X

I.L. CARAGIALE

***PARODII ÎN VERSURI ȘI PROZĂ***

Antologie, note și postfață de *Florentin Popescu*

Prefață de *Alexandru Condeescu*

Editura MUZEUL LITERATURII ROMÂNE  
București, 2001



## LUMEA CA PARODIE

*În vremea caraghioază și de „mare cumpănă“  
prin care avem cinstea să recem, [...] de  
ce adică să nu iasă la lumină **Claponul**,  
buletin hazliu al întâmplărilor Orientului?*

I.L. Caragiale, Profesiunea de credință,

*Claponul*, 1876

Toți copiii intră în viața aceasta a noastră plângând, numai Caragiale, de bunăseamă, a venit pe lume râzând. Om sucit! O știm chiar de la mama domniei sale, care, la 28 aprilie 1852, își vestea soțul, el însuși demn reprezentant al unei vesele familii de actori cu vocația farsei și a râsului, despre harul neobișnuit al întâiului lor nou-născut: „...ne-a dăruit Dumnezeu un copilaș blagoslovit; bunătatea lui este nespusă, acum a s-a dedat în apă, nu i se aude gurița până îl scald, apoi râde de tot, vesel, vesel, din somn să dășteaptă cu râs și cu gângâituri“. (I.L. Caragiale, *Scrisori și acte*).

Se vede că i-a fost hărăzit poporului nostru ca „bunătatea nespusă“ și râsul „de tot, vesel, vesel“ din scrisoarea mamei să i se recunoască drept pecete a spiritului, chiar la mare nenorocire ori tristețe. Poate de aceea, puterea râsului, venită din subconștientul nației (uneori și din inconștientul ei) menită a reînnoi resursele sufletești ale unei vechi civilizații confruntată cu formele modernității, poartă la noi și numele de Caragiale. Nu este singurul. Dinspre țară și sat se aud la fel de vesele în

vremea aceea hohotele sănătoase ale lui Creangă petrecând în lumea fabuloasă a basmelor lui populare. Dar în zăriștea balcanică a câmpiei valahe ce înconjoară sudica noastră capitală, așezată în mijlocul mahalalelor triviale și duioase, oneste și puritane, sceptice și nerușinate, Caragiale a pictat nastratinesc chipul comic al felului nostru de a fi în lume. Născut într-o mahala a Ploieștiului, devenit la rândul-i tot mai mult o periferie a Bucureștilor, râsul lui *Nenea Iancu*, când bonom, când tăios, va cuprinde întreaga societate românească, dincolo de mode și timp.

Râsul caragialesc nu are valențe negative (batjocura uscată, disperarea contorsionată, grotescul violent sunt aporturi ale percepției vremurilor noastre); solar, el implică o filosofică terapie socială aplicată la ceea ce în sens erasmian s-ar putea numi „prostia omenească”. Triumf al spiritului critic, percepția caragialiană este fundamental comică. Centrul ei de forță este ironia benignă, iar forma principală de expresie, modalitatea parodică. Opera lui Caragiale este în esență un „elogiu al nebuniei” societății românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea, iar în scrisul său se tratează prin râs și parodie atât prostia umană, în general, de aici și de preutindenii, de atunci și dintotdeauna, de unde și caracterul său universal, cât și „prostia românească”, în special, surprinsă în coordonatele ei moftologico-naționale atemporale, deci mereu actuale. Îngroșând ridicolul existenței concitadinilor săi de condiție, dacă nu inferioară, oricum medie, ce trăiesc prin imitație hilară o viață cu pretenții de highe-life metropolitan-occidentală, nimic din ce e parodie nu îi este străin lui Caragiale. Tot ce pare lipsit de autenticitate și de naturalețe, copii de

comportament stilistic luat de aiurea fără nici un discernământ și mimat prostește până când maimuțarea devine însăși „natură“ traiului zilnic, prostiile cu pretenții, mofturile la modă (literare ori sociale) cu un succes efemer și nemeritat, totul este demn de șarja mai mult sau mai puțin amicală a parodiei caragialești.

Noua societate a țărilor române, burgheză și citadină, în curs de formare după Constituția de la 1866, a fost receptată de „trinitatea“ critică a *Junimii* – Maiorescu, Eminescu, Caragiale – ca o pastişă a civilizației „eminamente urbană“ a Occidentului. Inautenticitatea este denunțată de toți trei drept păcatul capital al lumii ce se naștea chiar atunci sub ochii lor. Maiorescu lansează, prin celebrele sale polemici cu mentalitatea vremii, teoria „formei fără fond“, iar Eminescu oferă viitorului comedigraf o primă argumentație a *teoriei moftului* ca simbol al existenței inautentice (*moft*, în turcește – lucru de doi bani, ieftin, gratuit). Astfel, la nici doi ani după adoptarea noii Constituții, poetul nota pe o filă manuscrisă următoarea idee directoare; „Cea mai comică noțiune românească e moftul, antiteză neîmpăcată și-n sine atât de ridicolă dintre aparența exterioară și fondul intern. Cel mai autentic și mai comic caracter e moftangiul“.

I-a fost dat lui Caragiale, cu gustul său ereditar pentru bufonerie și farsă, să fie creatorul absolut al „*Moftologiceii comedii*“ a trecerii României independente de la despotismul balcanic de sorginte orientală la monarhie parlamentară de inspirație apuseană. Descendentului unei lungi dinastii de oameni de teatru, schimbarea aceasta la față produsă nu printr-o evoluție profund naturală, ci prin dorința de a imita un model exterior, îi va sugera irepresibil o mascaradă. Caragiale nu

are conștiința tragică a momentelor de „mare cumpănă“ ale istoriei naționale, precum Eminescu, care ucenicise la marii cronicari; pentru el vremurile sunt „caraghioaze“ și le va petrece cu un râs pe potriva ironiei geniului său. În măsura în care Filimon pictează patetic dramele unei noi societăți de tranziție, Caragiale creionează în tușe caricaturale epopeea eroi-comică a unei lumi antonpannești în veșnica ei trecere între periferie și centru.

Încă din 1876, în *Profesiunea de credință* a „Claponului“, metoda comică a lui Nenea Iancu s-a cristalizat în mecanismul *dublei parodii* aflat în spatele tuturor „caragialismelor“ și al cărei principiu de funcționare ar putea fi astfel formulat: *esența „caraghioasă“ a unei vieți contrafăcute, multiplicată prin oglinda „hazlie“ a ironiei autorului și nuanțată de umorul fatalismului oriental*. Extraordinara sa viziune comică se ridică pe intuiția fundamentală că obiectul șarjei are el însuși caracterul unei caricaturi. Oglinda deformează o lume strâmbă, genialul mim parodiază o pastișă comică, iar acest joc al parodiilor se petrece mereu sub zodia burlescului senin.

Față de seriozitatea demiurgică, râsul, ironia, parodia par mai degrabă invenții târzii, „demonice“, menite a contesta în zeflema perfecțiunea creației primordiale. Comicul e oglinda iconoclastă a celor prea înalte. El le aduce pe pământ, le supune transformărilor vesele ale fanteziei caricaturale, le îngroașă defectele, le deformează liniile, le întărește ticurile și, lăsându-ne fără iluzii, ne împacă prin forța stenică a râsului cu lucrurile așa cum sunt. Oglinda hilară a lui Caragiale mărește minusurile junelui sistem constituțional autohton, ale cărui binefaceri contemporanii săi tocmai le descopereau



cu entuziasm. Un demon personal al ironiei transformă în comedie tot ce se răsfânge în apele ei, atingând astfel „onoarea de naționalist“ a publicului epocii, mult prea necopt pentru a-și privi cu seninătate propria caricatură. Ea conține însă în filigran și istoria secretă a unei amare deziluzii: liberalismul de tinerețe al autorului.

Ca în schița *Ion*, parabolă a condiției scrisului său, unde eroul, în ciuda tuturor bățăilor, nu acceptă că un măgar poate cânta din gură în concert *Carnavalul de Venezia* cu variațiuni, nimeni nu i-a iertat autorului adevărurile spuse cu forța și prea de timpuriu. I s-a reproșat în numele normelor scriiturii realiste infidelitatea reflectării, distorsiunea imaginilor, lipsa de dimensiune a personajelor și de resorturi interioare ale acțiunilor acestora, inaderența la spiritul nației și încă multe altele. Zarifopol a observat primul inadecvarea obiecțiilor „realiste“ la caracterul excesiv al percepției (intuiției lumii și expresia ei, cum ar spune Croce) caragialiene, definind structura geniului mai-marelui său prieten ca pe o viziune caricaturală a omului, confirmată emblematic în *Grand Hotel „Victoria română“*: „Simț enorm și văz monstruos“.

Într-adevăr, lumea lui Caragiale nu este așa cum a creat-o în gravitatea-i responsabilă Demiurgul, ci o lume paralelă. Ea este percepută prin duhul buf al parodiei vesele și ireverențioase ca printr-un filtru al comicului care nu lasă să treacă decât imaginea burlescă a concitadinilor săi, deveniți astfel populația buimacă a Tâmpitopolului (cetatea de scaun a umoristului). Râsul creatorului lumii „caragialești“ stăruie ca un ecou deasupra mulțimii vorbărețe adunate în agora însuflețită a orașului, unde se desfășoară public existența (pălăvrăgeala) ființelor caragialiene. Aici se aude totul și se vorbește

totul. Nu există spațiu interior, totul e în afară. Doar râsul „popular“ și sănătos dă cu generozitate substanță universului acesta „unidimensional“. Cu cât ruptura dintre „aparența exterioară și fondul intern“, cum definea Eminescu esența comică a moftului, este mai mare, cu atât râsul caragialesc răsună mai tare umplând golul de substanță ce „formează“ structura interioară a acestei planete a moftului și a locuitorilor ei.

Beneficiar, ca și Rabelais ori Creangă, al unei arhaice viziuni populare a râsului sănătos și regenerativ, Caragiale nu va obosi niciodată să facă în derâdere o extraordinară „laudă a prostiei“ lustruite autohtone, ca de pildă, în *Foloasele tiparului*: „Iată laude meritate, pe cari toți înțelepții le aduc lui Gutenberg. Aceea ce au uitat ei însă este că invențiunea iscusitului industrial de la Maienza, pe lângă aceste foloase a mai adus și un altul. Unul dintre înțelepți a zis: Proștii mor, dar prostia este nemuritoare; și invențiunea tiparului este gata a documenta într-un chip strălucit această cutezătoare propozițiune. Iacă un folos pe care înțelepții nu trebuiau să-l treacă cu vederea; și astfel putem zice nemuritorului Gutenberg pe lângă cele de mai sus: tu fixezi multe prostii, care sunt așa de nostime încât mare păcat ar fi să pierzi! Spre lauda ta dar și a autorilor acestor producțiuni minunate, ne propunem a consemna în foiletonul nostru unele din aceste documente“.

Parodia absolută a vremii sale, în viziunea lui Nenea Iancu, este formula presei românești a epocii postrevoluționare. Biblie a moftului la români, care nu pot trăi fără ea, presa este „marea gogoasă“ cu care se hrănesc zilnic mințile fragede ale contemporanilor autorului. Atunci când nu par iremediabil prost scrise de proști pentru proști, două sunt golurile fundamentale pe care se ridică

inconsistența zgomotoasă a limbii ziarelor: primul, minciuna gogonată a elocvenței parlamentare, care însuflețește demagogia discursurilor politice tipărite în foile partizane, de partid, în majoritate liberale și al doilea, incultura crasă (ori numai cunoștințele super superficiale) de sub pretenția de informare „enciclopedică” din gazetele independente.

Golurile limbajului presei trec ca atare în conștiința publică vidând de existență autentică, de discernământ și de responsabilitate viața semenilor săi, înlocuindu-le cu stereotipuri și stupidități, transformându-i în biete caricaturi umane manipulate în voie de bazaconiile „cele de-a patra puteri în statul constituțional modern (sfânta Ignate!)”, ca în *O cronică de Crăciun*. Parodia parodiei „vieții prin ziar” dă în galeria eroilor caragialești două personaje excepționale aflate, primul, la un capăt al procesului „transfigurator” al presei, un creator de mofturi prin *Vocea Patriotului Național* – Rică Venturiano, iar al doilea – un produs finit al limbii de hârtie, vechi cititor fanatic al ideilor de-a gata, abonat fervent al *Aurorei Democratice* – Conu Leonida. Unul este parodia întruchipată a stilului jurnalistic, oratoric și a celui (sub)literar al foiletoanelor gazetelor de atunci (telenovelele epocii), celălalt parodia consumatorului perfect de mofturi, devenit o fantoșă hrănită cu rubrici de ziar, care i-au înlocuit vorbele și gândurile proprii cu fraze prefabricate, clișee absurde și stereotipii stupide, modificându-l complet, ca într-o „metamorfoză” subumană.

Înfrățit în tinerețea sa de copist în canțileria tribunalului din urbea podgoreană cu vajnicii republicani ploieșteni, Caragiale, ajuns, în vremea războiului rusoturc de Independență a României gazetar de aceeași

formulă caracudiană, va fi simțit acut asupra făpturii sale de o sensibilitate excesivă puterea parșivă, alienantă și alterantă a *vieții ca moft*, „viață prin ziar“ funciar falsificată în raza iradiațiilor tembelizante ale discursului public, generatoare de mutații la nivelul „omului de presă“, agent al Moftului. El însuși un publicist pur-sânge, adesea câștigându-și traiul din gazetărie, Caragiale nu a pierdut nici un prilej de a îmbogăți parodica sa „divină comedie“ a presei, care-i structurează în profunzime opera. Aproape nu există scriere a sa în care gazeta să nu-și afle un loc, fie el cât de mic, iar stilul ei un accent satirico-parodic, fie el cât de nevinovat. Și aici, ca și în parodia politicii liberale, este încifrată istoria unei mari iubiri și a unei profunde deziluzii.

Să ascundă oare o motivație de aceeași natură parodiile strict literare, în versuri și proză, cuprinse în cartea de față? Greu de crezut, cele în versuri luând în răs succesele facile, la modă, din publicațiile vremii, îndeosebi emfatica manieră a poeziei simboliste cu retorica ușurateci ei *belle époque* de mahala și berării, rod al unei sensibilități „fin de siècle“ de import într-o Românie („eminamente agricolă“ *High-life*) aflată la începutul erei moderne (industriale). Că parodistul Caragiale și-a dorit în taină să fie și un poet serios, nu încapă îndoială. Mărturie stau încercările sale elegiace, nu departe de „pesimismul“ amar din *Scrisorile eminesciene*. Hotărât lucru, însă, dramaturgului îi lipsea inefabilul fior al poeziei, starea „metafizică“ a liricii capabilă să-și asume uneori sublimul ridicol al gesturilor ei donquijotești. Deși de o mare sensibilitate emoțională (plânsul său la concerte – și nu numai – nu e paradoxal, cum nu este nici cel al tânărului Steinhardt la reprezentațiile pieselor

lui), „Nenea Iancu“ este mult prea atent la ridicolul sentimentalității decât la viziunea afectivității ei. Și totuși, ce lacrimă duioasă, tandră, ascunde în *proza* sa, ca în comediile triste ale lui Charlot de mai târziu, imaginea lui Cănuță, „omul său sucit“, aflat mereu în răspăr cu lumea. Ca poet, însă, cartezianul Caragiale nu „avea organ“ pentru lirism. Acolo unde scrie versuri grave, devine prozaic. Infailibilul său simț critic l-a făcut să se oprească, în genere la timp, încercările lui poetice întorcându-se repede spre parodie. Cu râsul său pe cât de lucid pe atât de subtil, e de mirare că nu s-a autoparodiat. Și-a rescris însă în stil parodico-polemic la adresa „stilului frumos“ plin de ornamente nefuncționale, atât de apreciat în epocă, una din nuvelele sale, *O făclie de Paște*, reușind în *Poveste* și acest tur de forță nu la îndemâna oricărui scriitor.

Latura comică a manierismelor vremii, în care procedeele stilistice ajunse stereotipe și previzibile, țin locul sensibilității autentice, funcționând anapoda și „măimățărind“ modelele reale, este în sine atât de meșteșugit surprinsă, încât pastișele produc și acum hazul, chiar dacă obiectul lor a fost demult uitat de generațiile de cititori. Cine-și mai amintește astăzi limbajele pseudo științifice ale gazetelor timpului, cu latinisme, norme și italianisme ori franțuzisme lor aberante, sau formulele rizibile ale stilurilor administrative și juridice atât de uzitate în epocă; ori scrierile spiritiste ale lui Hasdeu sau alte articole din publicațiile „parnormale“ oricând citite cu pasiune de publicul credul și naiv din toate timpurile?

Studiile caragialiene au identificat cu exactitate „modelele“ parodiilor având ca obiect operele unor

scriitori și prieteni importanți ca Delavrancea, Vlahuță ori Coșbuc. Mai mult decât o șarjă prietenească la adresa unor autori apropiați, ca în *Smărăndița*, *Poetul Vlahuță*, ori *Cum se înțeleg țărani*, ironia lui Caragiale vizează, însă, lipsa de adevăr artistic a unui stil ajuns „canon“ tiranic al vremii: idilismul delirant al semănătorismului producător de false imagini pitorești despre realitatea universului rural. Aici spiritul critic caragialesc funcționează impecabil. El surprinde dinlăuntru ridicolul unor procedee stilistice nelalocul lor într-o proză realistă și devenite prin repetiție „du mécanique plaqué sur le vivant“: abuzul de neoașisme, seriile interminabile de epitete, ca și de diminutive din descrierile „poetice“, care înfrumusețează artificial – ca într-o ilustrată kitsch – lumea țărănească. Îngroșându-le defectele și făcându-le parodic să vorbească, exagerat, desigur, cu propria lor voce, Caragiale pune în evidența glumei și râsului slăbiciunile și ticurile operelor parodiate mai bine decât orice critică literară, care (v. Marian Popa, *Comicologia*) este expozitivă și exterioară. Nu este de mirare că împunsăturile sale, chiar nevinovate, i-au adus fie supărarea unor vechi prieteni, precum Vlahuță, fie ostilitatea neîmpăcată a vanității unui poet ca Macedonski, ori ura meschină a atâtor autori de duzină, „caricaturişti“ fără voie ai stihurilor și ai genurilor în care excelau fără talent. Ca o târzie satisfacție ironică pentru autorul lor parodiile incriminate au supraviețuit obiectelor lor, peste mode și timp, conferind și obscurilor săi „adversari“ literari ceva din gloria nepieritoare a geniului mereu actual al lui Nenea Iancu.

Alexandru CONDEESCU

## NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Prezentul volum cuprinde o antologie lirică menită – cel puțin în intenția celui care a alcătuit-o – pe de o parte să ofere cititorului de azi o idee generală despre creația lirică a marelui scriitor în domeniul parodiilor și, pe de alta să illustreze nesecatul umor, ironia și zeflemeaua care dau notă distinctivă creației lui I.L. Caragiale. Geniul său s-a manifestat din plin și în acest tip de creație. Cu toate că majoritatea au fost prilejuite de momente și întâmplări trăite, versurile lui Caragiale transcend efemerul și temporalul, înscriindu-se, măcar prin unele dintre texte, între lucrările exemplare pentru specia lirică în care au fost gândite și elaborate.

Ediția de față reunește, pentru prima oară într-o concepție editorială ce ne aparține (și pentru întâia dată într-un singur volum) cele mai reprezentative texte lirice și parodii în proză ale scriitorului.

În alcătuirea antologiei am luat ca bază volumele: I.L. Caragiale *Versuri*, (subintitulat *Stanțe elegiaco-satirice, Gogoși rimate, Parodii, Epigrame, Fabule, Ode umoristice*), ediție de Barbu Lăzăreanu, Ed. „Viața Românească”, București, 1922 și I.L. Caragiale, *Opere*, vol. 2, 3, ediție critică de Al. Rosetti, Șerban Cioculescu, Liviu Călin, Editura pentru Literatură, București, 1960, 1962.

Pentru păstrarea culorii și atmosferei am respectat și reprodus întocmai formele lexicale folosite de scriitor. În fine, din anecdotica bogată legată de geneza unora dintre texte n-am reținut decât întâmplările referitoare la poeziile *Sfânt-Ion* și *Prea sărac*, care ni s-au părut semnificative și despre care am făcut trimiterile de rigoare în subsolul paginilor în care au fost reproduse textele respective. Cititorilor curioși să afle și alte amănunte ce țin de anecdotica creației și a biografiei lui I.L. Caragiale le sugerăm să consulte, între altele, și amintita ediție a lui Barbu Lăzăreanu, precum și lucrarea noastră *O istorie anecdotică a literaturii române*, volumele I și II, Editurile Saeculum I.O. și Vestala, București, 1999.

În speranța că această „fereastră” către opera lui Caragiale este necesară și binevenită, ne exprimăm speranța că ediția noastră se va bucura de primirea cuvenită. din partea cititorilor.

2 sept. 2001

Florentin POPESCU



**VERSURI ELEGIACE ȘI SATIRICE**  
**(1874)**



## VERSURI

*Amicului C.D.*

Ce-mi spui de poezie, de-acea himeră tristă,  
Când lumea d-astăzi, rece și materialistă,  
Își râde de himere și de puterea lor?  
Credințele d-acuma condamnă poezia  
Ca rătăcirea, crima, păcatul, erezia  
Ce merită să poarte disprețul tuturor.

Ascultă-mă și crede: de vei simți vr-odată  
Că pieptul tău nutrește scânteia cea sacrată,  
Să știi că mizerabil vei trece pe pământ;  
În timpurile noastre, decât să cânti, mai bine  
De pietre sparge-ți lira ș-apoi sufocă-n tine  
Fugoasa-ți inspirație și-al tău nebun avânt.

De-acum, stai noaptea singur, citește, studiază.  
Și de veghere palid, mereu, mereu veghează,  
Plecat pe cărți bătrâne consumă-ți anii toți,  
Sacrifică-ți vederea, câtând fără-ncetare  
Ca să găsești ideea funestă pentru care  
S-alerge-n valuri sute de mii de sacerdoți:

Obiectul ei să fie, desigur, omenirea,  
Iar scopul, abrutirea, mizeria, tâmpirea!  
– Acolo sacerdoții cu toți vor aținti –  
Ideea ta pământul în lung și-n lat să-ncingă,

Prin vorbă sau prin spadă, cu-ncetul ca s-atingă  
Și polul miază-noapte și polul miază-zi.

Sau, nu ! Muncește-ți mintea, gândește-te, combină.  
Inventă-o monstruoasă, teribilă mașină,  
Concepere fatală, ce, demn-a se chema  
Flagelul omenirii, pornind într-o clipire,  
Ca fulgerul, turbată și numai c-o lovire  
Armata formidabili să poată sfârâma.

Atunci tiranii lumii, văzând a ta lucrare,  
Vor alerga cu toții să-ți dea, prin admirare,  
Averi, măririi și nume, s-ajungi nemuritor:  
Iar biete popoare, nenumărabili brute,  
Tâmpite de-o nedemnă și lungă servitute,  
Te vor mări, fii sigur, ca și tiranii lor.

Adesea mă concentru și cuget, cum, odată,  
În Grecia, mulțimea de cântu-ți fermecată,  
Tăcută, strânsă-n juru-ți, Homere, te-asculta  
Așa, bătrân rapsod !... și te numea Poetul,  
Căci între toți mortalii tu posedai secretul  
Cum se-nstrunează lira, cum trebuie-a cânta.

Erai bătrân, dar mândru; pe fruntea ta senină  
Lucea-n splendoarea toată scânteia cea divină  
Ce zeii, spre-a lor fală, voiseră să-ți dea.  
Umblai după-ntâmplare, și numai a ta muză  
Și cultul ce-ți dau Grecii le-aveai drept călăuză:  
Orb, tu nu vedeai lumea, dar lumea te vedea.

Rapsode, vino și-astăzi, și, de mai poți te-nspira  
Te-ncearcă să mai farmeci mulțimea cu-a ta liră,

Și cu scânteia sacră ce-aveai pe fruntea ta!  
Dac-ai trăi, desigur, ți-ai renega și muza,  
Și geniul, și lira, și mută ți-ar fi buza,  
Mânia lui Achile mă jur de-ai mai cânta.

Căci de cumva, bătrâne, nevrând să știi de lume,  
Cântând, ai vrea și-acuma să sapi frumosu-ți nume  
Pe-a timpilor eternă columnă de granit,  
Amar ți-ar fi plătită sublima nebunie:  
Mulțimea, fără milă, ți-ar zice-n ironie  
Și fără să te-asculte: „Sărmanul e smintit“

Și chiar dacă pe-alocuri, prin lungă căutare,  
S-ar mai găsi ființe ce sacra ta cântare  
Ar mai putea-nțelege și-ar mai putea simți,  
Invidia nedemnă, barbară și perfidă,  
Ori ignoranța crudă, profundă și stupidă  
– Virtuțile moderne – pe loc te-ar amuți.

Ce-mi spui de poezie, de-acea himeră tristă,  
Când lumea de-astăzi, rece și materialistă,  
Își râde de himere și de puterea lor?  
Credințele de-acuma condamnă poezia  
Ca rățacirea, crima, păcatul, erezia  
Ce merită să poarte disprețul tuturor.

*Revista Contemporană*, anul II, semestrul II  
No. 10 (1874), pag. 288-291.

## POHOD LA ȘOSEA

De mult se vorbea,  
Se tot auzea  
Că are să fie  
Mare bătălie  
Și că-n București,  
Au de gând să vie  
Oștile rusești,  
Căci de-aici se poate  
Laolaltă toate  
Lesne să pășească  
În țara turcească.

Vreme a trecut,  
Și nu s-a văzut  
Un muscal măcar;

Toți îi așteptau  
Însă în zadar:  
Rușii nu soseau.  
Trecu ce trecu  
Și cam începu  
A se arăta  
Pe ici pe colea,  
Câte-un ofițer  
Singur și stingher –  
Când se pomeni

Lumea într-o zi  
(Mai alaltăieri)  
Că sosesc aci  
Mii de ofițeri:  
Să calci unde vrei  
Te-mpiedici de ei.  
Tot muscali de soi  
Gata de război,  
Care toți firește  
Vorbec muscălește,  
Și care au vestit  
Cum că negreșit  
Peste prea puțin  
Toți muscalii vin.

Vestea zboară iute,  
În zece minute  
S-a dat sfoară-n țară,  
Că va să sosească  
La șosea afară  
Oastea muscălească...  
Și iată-n sfârșit  
Că a și sosit!

La zi-ntâi de Mai  
A pornit alai,  
Gloată peste gloată  
Merge lumea toată,  
Claie pe grămadă,  
Pe muscali să vadă.

Astăzi, știu că are  
Tramvaiul cătare.

Dinjos de Teatru  
Urcă și coboară,  
De par-că-i la moară,  
Câte trei și patru  
Ba și cinci vagoane  
Pline de cocoane,  
Umflate, gătite  
Și sulemenite.  
Iar pe tramvai sus  
Grămadă s-au pus  
Sumă de *monșeri*  
Amploiți, becheri,  
Tot galant gătiți,  
După cum îi știți.

Mahalale-ntregi  
– Zdraveni și betegi –  
Tineri și bătrâni,  
Calfe și stăpâni  
Cu-ai lor ucenici,  
Cu toți mari și mici;  
Slujnici, jupânese  
Și negustorese;  
Apoi mărginașii  
Și meseriașii,  
Târgoveți mulțime  
Și mitocătime  
– Toți din Capitală,  
Dau cu socoteală –  
Cu-ale lor femei  
Încet după ei,  
Au pornit cu toți  
– Să-i numeri nu poți –



Cu prăsila lor:  
Toți să vadă vor  
Oștile rusești  
Lângă București.

Sub cer călduros  
Merg încet pe jos,  
De zăduf și soare  
Sunt plini de sudoare.  
Cam pe la nămiezi  
Or s-ajungă, crez.  
Toți din mahalale  
Duc în mâini basmale  
Cu fel de mâncări,  
Și pe urma lor,  
Urma tuturor,  
Pe două cărări  
Vine-un popă beat,  
Frânt și asudat  
De mult ce-a umblat  
Și pe gât a dat...

Iar pe urma lui,  
Un copil mucos  
– Nu se știe-al cui –  
Tare obosit  
De-ai lui rătăcit,  
Plânge obidos,  
Și pe nas, pe bot,  
E mânjit de tot.

Toți cu toții dară,  
La șosea afară,

S-au dus să privească  
Oastea muscălească.  
Căței și purcei  
Merșeră și ei,  
După cum scris este  
La orice poveste.

Numa-ntr-o chilie,  
Singură, pustie,  
O babă rămasă,  
Care de ani șase  
Ologită sta  
În chilia sa.  
Numai ea rămasă  
Singură acasă  
Și în mahala  
Biata se văita  
Și se tânguia:  
– „Oameni buni! (striga)  
Mi-aduceți și mie  
Pomană să fie!  
Măcar un cazac...  
Nu de altceva  
Ci numai de leac!“

Publicată în *Claponul*, foaie hazlie și populară (1877),  
Nr. 2 pag. 22-28, și în *Almanahul Claponului*  
pe anul de la Mahomet 1295, de la Christos 1878.

**DA... NEBUN!**  
**Parodii în versuri**



## CAMELEON-FEMEIE

– *Sonet decadent, simbolist-vizual-colorist* –

Icoană *străvezie* în cadrul *sumbru*-al vieții,  
Cu părul ei *sur-galben*, cu ochi *închis-albaștri*,  
*Sclipi* de-odată *clară*, vis *roz* al tinereții,  
Cum în *obscure-azururi* apar *pribegi* *blonzi* *aștri*.

O văz fugind prin codrul cel *verde* de *jugaștri* –  
Era Erato *albă* *iluminând* *poetii*, –  
De-a ei *priviri focoase* ar fi *roșit* *sihaștri*  
*Păliți*, *chlorotici*, *vineți* de greul *bătrâneții*.

Purta *bacanta*-mi *nuferi*, *bujori* și *violete*  
Învesmântată *magic* în *daurite* *plete*  
Și-n *varii*, *polichrome* *bibiluri* și *altițe*...

Îmi arunca *pupila*-i *divine curcubee*;  
Dar eu, *nebun*! *zic*: „*Spectru!* *Cameleon-femeie*  
*Fugi!* *sufletul* *ți-e negru* și *mațele pestrițe!*“

Publicată în *Moftul Românesc* nr. 17 (1893)  
retipărită de Caragiale, în  
*Calendarul Moftului Român* pe 1902, pag. 35.

# PLOAIE DE PRIMĂVARĂ

## *I. PASTEL OPTIMIST*

Când plouă lin în primăvară,  
Toți zic: „Să dea Domnul să dea!”  
Și de te culci pe prispă-afară,  
Mai vezi pe cer și câte-o stea...

E cald, și ploaia răcoroasă  
Ozon în aerul curat  
În urmă-i lasă; dragăstoasă  
Natura-i toată un pupat.

Se pupă corbi, de bucurie  
Că au scăpat de iarnă grea,  
Se pup-bărbați cu gălăgie,  
Și iată și o rândunea...

Și-o barză... calcă cu măsură  
Cu pasul grav, explorator,  
Se plimbă chiar prin bătătură  
Cu aerul nepăsător.

Când plouă toate germinează,  
Pământul liber de zăpezi,  
Spălat de ploi se decorează  
Cu mii de mii de muguri verzi.

În țarini grâul încolțește,  
În dealuri via o desgrop;  
De ploaie tot se-nveselește  
Pe orice frunză e un strop.

Și soarele o caldă rază  
Trimite pe furiș prin nori;  
Iar flori și pasări ca să-l vază  
Se-nalță, zboară către zori.

## *II. PASTEL PESIMIST*

Tot plouă! A! ce primăvară!  
Cum curge fără să mai stea!  
Se-ntinde ceața grea pe-afară  
Pe cerul sumbru nici o stea.

E frig... și apa mocirloasă  
Infectă aerul curat,  
La câmp e baltă mlăștinoasă  
Și codrul doarme întristat.

Sunt triști și corbii-n deal la vie,  
Cobesc din nou a iarnă grea;  
Plouate vrăbii cad o mie,  
Nu vezi zburând o rândunea.

O barză, cu pas de măsură,  
Sosește ca explorator...  
Și plouă... plouă...-n bătătură,  
Pustiu... Departe pleacă-n zbor.

Tot plouă, plouă, inundează...  
Mai vin și ape din zăpezi,  
Umflate apele spumează,  
Torente curg din codri verzi.

În țarini grâul putrezește,  
Sub piatră-n deal vii se îngrop;  
De ploi plugarul sărăcește,  
Mălai, făină, nu e strop.

Și soarele o slabă rază  
Când o mai pierde printre nori,  
O tristă baltă luminează  
Fără apus și fără zori.

(*Moftul român* seria 1, retipărită și  
în seria II, nr. 2 de la 26 August 1902)



## SUVERAN ȘI CURTEZAN

*Satiră democrată –*

Un împărat odinioară –  
Și suveranii-s muritori ! –  
Avea din fire slăbiciunea  
Că strănuta prea deseori.

Acest cusur, la urma urmii  
D-ei căuta, nu-i vr-un păcat,  
Dar sunt cusururi populare  
Ce nu merg la un împărat.

Ce leacuri nu-ntrebuințase !  
Ce rugăciuni la Dumnezeu,  
Protector tronurilor ! – geaba:  
Sărmanul strănuta mereu !

Un curtezan intim l-întrebă:  
– De ce ești tot posomorât  
Și tot mâhnit, mărite Doamne?  
– Nu știi cât sunt de amărât !

Strănutul meu leac nu găsește,  
Vai ! mă sfiesc, nu pot să ies,  
La Cameră, Senat, paradă:  
Se simte că... strănut prea des.

Din pricina strănutăturii,  
Eu sunt un prinț nenorocit !  
– De ce Măria Ta? întreabă  
Curteanul său cel favorit.

– Cum nu-nțelegeți? – Ba da; dar, Sire,  
Ori să strănuți, ori ce să faci,  
La toți, Măria Ta, ca mire,  
La toți miroase-a odagaci !

Tipărită în *Moftul Român* anul 1 nr. 16  
(1893), retipărită în *Calendarul Moftului*  
pe 1902 p. 46.

## ION PROSTUL

Era pe vremea când purtau  
Cocoanele niște turnuri  
Și-un malacof piramidal  
Și alte multe umpluturi...

Ion Ciornei, un Țopârlan,  
Un românaș de viță veche,  
Purtând suman, purtând ițari  
Și-o ȧurcânească pe ureche,

A fost luat la militari...  
Da-n loc să dea de greu și el,  
Ion ajunsese vistavoi,  
Noroc ! la domnul Colonel.

Băiat voinic, făcea de toate:  
Era rânduș, spălătoreasă,  
Și vizitiu și bucătar,  
Și sofragiu și fată-n casă.

Ion putea fi orișice,  
Mă rog, și doică-ar fi putut  
Dar moașa casii l-a găsit  
Că are laptele bătut.

Așa, Ion cu colonelul  
Lucra-ntr-o seară la grăpat,  
Când iată doamna înfoiată  
Sus în balcon s-a arătat.

Ion numaidecât se-ntoarse  
Și se opri pe gânduri dus,  
Uitându-se plin de mirare  
La malacoful cel de sus.

Don'Colonelul îl întrebă:  
– Ce te-ai holbat așa, țigane?  
– Mă mir, trăiți, don'Colonel,  
Mă mir de ce văz la cocoane;

Cu malacofu-așa umflat  
Cum poți s-o pupi? că nu se poate  
Nici să te-apropii. – Măi, ce prost  
Țigan! când vreau s-o pup, și-l scoate.

– Și-l scoate! a răspuns Ion  
– Așa ți-e vorba? A-o-leu!  
– Așa, trăiți don-Colonel...  
Așa... o pup și eu!

Publicată în *Moftul Român* anul 1,  
nr. 12 (1893) reprodusă de Caragiale în  
*Calendarul Moftului Român* pe 1902, pag. 51  
și în *Moftul Român* seria II (4 Noiembrie 1901)  
sub titlul *Vistavoiul* și cu iscălitura *Ion*.

## DISCREȚIE

Nu vreau să știi că te iubesc;  
Voi suferi tăcut, discret –  
Cochetele disprețuiesc  
Pe-un franc poet!

Da-n veci închipuirea ta  
Din sufletul meu n-o să moară,  
Și nimănui n-oi arăta  
A mea comoară...

Căci te iubesc, deși nu-ți spun;  
Nu! n-ai s-o afli niciodată...  
Și arz de dorul tău nebun,  
Mult adorată;

Dar tac, nu-ți spun că te iubesc:  
Știu bine că pe-un franc poet  
Cochetele-l disprețuiesc...  
Tac – sunt discret!

Publicată sub titlul: „*Tăcere* – discreție simbolistă“  
– în *Moftul Român* an I nr. 33; reprodusă în seria II a  
Moftului, în n-rul de la 18 Noiembrie 1901, apoi în  
*Calendarul Moftului Român* pe anul 1902, pag. 23.

## E R O S

– *Pastel simbolist-darwinist* –

E primăvară... Sus pe Atlas,  
între pământ și luna plină,  
Fug nouri străvezii la vale  
cernând ușor o bură fină...  
Un leopard adult simțește  
de-odată-n sânul-i o văpaie !  
Din creștet până-n vârful cozii  
în creier și în măruntaie,  
Îl furcă un neastâmpăr  
nesuferit și ne-nțeleș...  
Din nările lui dilatate,  
suflări adânci și grele ies;  
Din ochii-i injectați de sânge,  
îi pică lacrimi fierbinți:  
El ghiarele-și înfige-n carne,  
scrâșnește crunt ieșit din minți.  
Se svârcolește-n salturi stranii...  
răcnește covârșit de chin –  
Îi crapă pieptul sub lucrarea  
nemilostivului venin...  
Ridică botul-n sus, să soarbă  
răcoarea nopții cu putere  
Și vede-n călătorii nouri  
un cârd de tinere pantere.

\*  
\*            \*

S-au dus și nourii și luna –  
pe Altas soarele e sus –  
Acu... bolnavul de az-noapte,  
lâng-o panteră doarme dus.  
Da ! da ! *in cauda venenum* –  
ilustrul Darwin bine-a spus !

Tipărită în seria 1 a *Moftului Român* sub formă de distihuri. Reproducând în *Calendarul Moftului Român pe 1902* (pag. 57-58) acest pastel, Caragiale a prefăcut distihurile în strofe a câte patru versuri, – în care, bineînțeles, numai versurile cu soț rimează între ele.

DA... N E B U N !

– *Simbolist-dantist* –

Îmi vin adeseoară furii:  
    voi să sdrobesc această harfă  
Și, din informele ei țandări,  
    un *auto-da-fe* să fac !  
Decât a fi prostituată  
    și cântul meu a fi o marfă,  
Să piară coardele în flăcări !...  
    de-acu pe veci eu voi să tac !

Desprețuiesc onori, avere;  
De slavă m-am hrănit destul !  
Alt orizont privirea-mi cere:  
De-așa nimicuri sunt sătul !

Să nu-mi asvârle-atotputinții  
Nici o favoare... Nu ! n-o vreau !  
Am o comoară-n fundul minții:  
De-ajuns îmi sunt acuma eu !

Trec astăzi ignorat prin lume,  
Dar, trainic, las în viitor  
Un semn, o glorie, un nume  
Acestui imbecil popor !



Să lingușesc telurici patemi?  
Reptilă, eu?... Prea mândru sunt !...  
Apollo calea demnă-arate-mi  
Pe-acest tâmpit, senil pământ !

Mulțime brută și ingrată !  
Cu-a mea cântare nu putui  
În viață-mi să te mișc odată...  
Și-odată... o să-mi ridici statui.

„A ! ești nebun !“ mi-au zis mișeii,  
„Da, sun nebun !“ răspuns-am eu...  
Ca voi strigau și fariseii  
Crucificând un Dumnezeu !

Tenebre fără fund mă-nghită,  
De-oi face din divina harfă  
O palidă prostituată  
Și din cântarea mea o marfă !

Pe coardele acestei lire,  
Voi intona un cânt sublim  
Poet sunt ! nu voi umilire...  
Poetii... nu ne umilim.

(Publicată în *Moftul Român* din 1893), I.L. Caragiale  
a republicat-o în *Calendarul Moftului Român* pe 1902  
(p. 65), de astădată fără cele două motto-uri.

Caragiale a mai notat și câteva modificări.  
Astfel în ultimul vers al strofei a treia, cuvântul  
*imbecil* era înlocuit prin epitetul *rătăcit*, iar primul  
vers al strofei finale se înfățișa precum urmează:  
„Pe coardele divinei lire”).

## MOARTEA PROTESTANTULUI

– *Baladă medievală* –

Dedicată Doamnei *Sofia Luther*

Cunigunda e geloasă:  
Eginhardt întârziează –  
Iată-a dimineții rază...  
Ce senină și frumoasă!

Un cal roib în vale paște,  
Este calul favorit,  
Deșelat și obosit –  
Ce idee neagră naște!?

Cunigunda e femeie –  
Ah! ce gând îngrozitor!...  
Vr-un catolic?... Un omor?...  
Un duel?... A! ce idee!

Ea scoboară trepte-trepte,  
Dusă de-un funebru gând  
Și pe Dumnezeu rugând:  
„Doamne sfinte! Doamne drepte!“

Din donjon până-n devale  
E o cale-atât de lungă!...  
Când, sărmana! o s-ajungă  
Ținta pasurilor sale?

A sosit acum la poartă:  
„Hai ! deschide ! nu mă țâne !“  
Poarta scârțâie-n țâțâne –  
A ieșit... A ! Crudă soartă !

Iată calul“... Unde-i *dânsul*?...  
E lungit mai la o parte:  
Moartea ! moartea îi desparte...  
Și, gândind, o umflă plânsul,

„Eginhardt al meu ! viteze !  
Dacă tu ești mort, vorbește !  
Inima mi se topește...  
Poate-a ta să mă trădeze?...”

Plânge Cunigunda vașnic  
Și-l mângâie pe viteaz  
Și-l sărută pe obraz,  
Când, deodată, strigă strașnic

Eginhardt cel elegant:  
„*Nach a' Krug'l, repetir!*  
*Aber nicht von Bragadir!*  
*...Luther!!! Ich bin post-restant...*“

( Apărută în nr. 30 de la 13 Mai 1893 a  
*Moftului Român*, ea a fost retipărită în pag. 74 a  
*Calendarului Moftului Român pe 1902*.  
În noua ediție Caragiale a suprimat dedicația). (B.L.)

ÎN CURÂND  
*Strofe simboliste-profetiste*  
Terra ! Terra !

Ca Phoenix, pasărea măiastră,  
Tu din cenușa-ți re-nviezi;  
Neconținut în zare-albastră,  
Tot mai strălucitor te vezi !

O ! Ideal ! divină torță !  
Tu ne-ai condus prin întuneric;  
Un pas să facem n-aveam forță  
Fără-de reflectul tău feeric !

Pierdeam al minții echilibru  
Pe mările fără-de liman,  
Eu, iritabilul felibru,  
Profet al genului uman,

De n-ai fi fost tu, Tramontana,  
Fără, de scăpare cunoscut...  
Vai ! omenirea fu, sărmana !  
Ca un corăbier pierdut !

Pierdut, da ! însă totdeauna.  
Luptând cu-aceiași dor și foc,  
Bravând cu plâns și râs furtuna  
Cu-aceleași gânduri de noroc !

Văzând un val ce îl înghite  
Un orizont din nou deschis,  
Ce, clar și sincer, îi promite  
A-i isbândi eternul vis,

Sclipit-ai sfântă stea polară,  
Cu raze de speranță pline,  
Felibrilor ce te cântară,  
Rapsozilor-profeți... și-n fine...

Dar pesimiștii vin să-mi zică;  
„Închipuire or miraj!  
Noi nu mai credem în nimică,  
Noi, am pierdut orice curaj!  
Tu Tramontana-ți strălucită  
Și-acel liman nu sunt, poete,  
Decât oaza-nchipuită  
De ochii îmbătați de sete.“

Să vie! Pe felibru-ntrebe-l  
Când vom sosi limanul?... Când?  
Felibrul, sigur ca și Bebel,  
Le va răspunde: „În curând!”

*Moftul Român nr. 35 din 6 Iunie 1893.*

# M O A R T Ă !...

## *Baladă fantastică*

Danga-langa, sună clopot...  
O îngroapă pe-o regină  
Dintr-o nobilă tulpină...  
Cine vine iute-n tropot?  
Danga-langa, sună clopot.

La sicriu el se așează  
„O! mai zi-mi o vorbă numa!...  
Ah! viața e ca spuma  
Ce o clip-abia durează!...”  
La sicriu el se așează.

Ea... stă, mută, nemișcată...  
El... o plânge scrâșnitor...  
E pierdut nebunu-amor!  
Ochii ei la el nu cată...  
Ea stă mută nemișcată.

În castelul cel cernit,  
Plâng și zidurile mute,  
Se bocesc pietre tăcute...  
E un plânset nesfârșit  
În castelul cel cernit.

Picură din ceară picuri...  
Plâng și jalnicele torțe

El e istovit de forțe...  
Zile ! nopți ! timp ! ce nimicuri;  
Picură din ceară picuri !

„O ! te-ndură, Doamne sfinte !  
...Poate-n lume să trăiască  
Un viermuș clocit în iască...  
Și ea nu?... Crude părinte !  
O ! te-ndură, Doamne sfinte !“

Un episcop psalmodie  
Lângă capul junei fete  
Adornat în blonde plete...  
Ah ! ce crudă parodie !  
Un episcop psalmodie...

„Ah ! te blestem, Provedință !  
Doamne ! crud îngrozitor !...  
Mi-ai răpit al meu amor...  
Mi-ai distrus a mea credință:  
Ah ! te blestem, Provedință !

Stinsă-i scumpa ei viață  
Și nimic n-o mai învie...  
...Unde-i Dumnezeu?... Să vie !  
Să-l stupesc eu drept în față:  
Stinsă-i scumpa ei viață !“

– Vaiet, bocet... inutile !  
Ea e moartă... Lacrimi multe  
Moartea nu vrea să le-asculte;  
Blestemi în zadar, copile !  
Vaiet, bocet... inutile !“

\*

\*

\*

Au venit ca s-o ridice...  
„Ah! mai stați! e prea de grabă!  
Unde-o duceți?“ el întreabă.  
„Locu-i nu mai e aici!“:  
Au venit ca s-o ridice!

– S-o ridice?... Nu se poate!  
(Strigă el, nebun, pierdut)  
Sunt aici!... Voi... n-ați știut?  
Piară lumea! piară toate!  
...S-o ridice?... nu se poate!

Îmi bat joc de Dumnezeu  
Și nu-i las să mi-o răpească!  
Dânsa trebuie să trăiască!  
Să trăiască! da! vreau eu!...  
Îmi bat joc de Dumnezeu!“

– E nebun! (prelatul zice,  
Luând ochii de pe carte)  
Dați nebunul într-o parte,  
Iar pe ea să mi-o ridice  
E nebun!“ prelatul zice.

Și groparii o ridică  
El tot plânge, plânge, plânge,  
Buza-și mușcă pân-la sânge  
Un cuvânt făr-să mai zică...  
Și... groparii o ridică.



\*

\*

\*

Dang-langa, langa-danga !  
...S-a sfârșit ! Convoiul pleacă,  
...O!... viață!... lume!... Dacă...  
Dacă... dacă... Danga-langa:  
El își vără-n pieptu-i spanga !

à la CINCINAT Pavelescu

Pentru întâia oară în *Moftul Român* nr. 27,  
3 Mai 1893; reluată în *Calendarul Moftului Român*  
(1902), pag. 102.

AMIAZĂ MAURA  
– *Simbolistă-orientală* –

În aer e lene... Amiază de vară...  
E pâclă greoaie de plină Sahară.  
Ca tigru-ntre două tigrese rivale,  
Ce scui pă de turbă și sânge și bale,  
Ahmet stă-ntre două geloase neveste:  
Fatmè o minune, Biulbiul – o poveste!  
Biulbiul este blondă, Fatmè este brună;  
O patimă oarbă și alta nebună.  
Ahmet simte bine că fierbe în ele  
O ură cumplită, o ură de-acele  
Ce lasă din treacăt în neagra lor cale  
Ruine și sânge și moarte și jale.  
Sunt două extreme, sunt două-antiteze...

Pornirea vrăjmașă, el vrea s-o calmeze:  
„Pe Alah strălucitul, pe sfântul Profet!  
Pe stele și lună (răcnește Ahmet  
Ș-apucă hangerul) Fatmè! un ciubuc!  
Mergi!

– Nu vreau!!

– Zic: du-te!

– Stăpâne... mă duc!“

...Fatmè se supune și pleacă fierbând,  
Cu zâmbet pe buze, cu blestem în gând...  
Fatmè e departe... Emirul Ahmet  
Cu blonda Biulbiula vorbește-n secret!

\*

\*

\*

În aer e lene... Amiază de vară...  
E pâclă greoaie de plină Sahară.  
...Biulbiul doarme-acuma deplin liniștită,  
Fatmè se întoarce... Figura-i, pălită  
De focul ce-o arde, cu jale zâmbește,  
Ahmet ia ciubucul și țintă-o privește.  
„...Nebuno, el zice, te apropie bine:  
Cât n-ai fost aicea vorbii tot de tine...”  
– Știu... Doarme acuma protivnica mea:  
Stăpâne, vorbește-mi și mie de ea!  
Biulbiul doarme dusă... Emirul Ahmet  
Cu bruna Fatmèa vorbește-n secret...  
Și bruna, la rându-i, de vorbă sătulă,  
Adoarme alături cu blonda Biulbiulă.  
...Emirul de vorbă și dânsu-i sătul –  
De-o parte-i Fatmèa, de alta-i Biulbiul –  
Ca tigru-ntre două tigrese rivale  
Ce dorm obosite, zdrobite de șale,  
Adoarme-ntre două domoale neveste:  
Fatmè – o minune, Biulbiul – o poveste...  
...Și-n aer e lene... Amiază de vară...  
E pâclă greoaie de plină Sahară!

*Moftul Român* nr. 30, 13 Mai 1893).  
Retipărită în *Calendarul Moftului Român*  
pe 1902, pag. 82-83).

## EXCELSIOR

*Fragment dintr-o poemă apocaliptică-  
simbolistă-profetistă*

.....

Un cer de aur lichid pe-o mare de cerneală:  
Jupiter? Capitalul... Ideea? socoteală.  
Altarul? o tarabă... Credința? seacă firmă –  
Bătrâna omenire de bunul simț infirmă –  
Amor, talent, virtute, avânt și ideal...  
Produse pestifere de-un mediu social,  
Iar artistismul, culmea obraznic-a cruzimii,  
Sfidare aruncată în zeflema mulțimii !

.....

Un secol ce se stinge în cor de lacrimi surde:  
Nebună psalmodie, cu tact și ton absurde,  
Absurde de durere, de chin de veci de veci...  
A! dar curând vom scrie: sunt astăzi douăzeci,  
Da! douăzeci de sute... Da! douăzeci de sute  
De când piroane groase în carne-au fost bătute.  
Dar *Mane, Thekel, Fares!*... rezistă în zadar!  
Va trebui să cază modernul Baltazar!  
Va trebui să cază! Da, *Mane, Thekel, Fares!*  
Arată-te, profete, tu *primus inter pares!*

.....

În firmamentul negru o palidă scânteie...  
O flacăără... Incendiu... Lumină... O idee!

Poipoare-ngenuchiate... Sclavie... Jugul trist;  
În Betleem o pradă pentru Golgota – Christ!  
O Biblie închisă și acum deschisă alta...  
Imperie?... puzderii svârlite toate-n balta  
Fără de fund a vremii... De necrezut! dar este  
Cum? Soarele – minciună? Cum? Crucea – o poveste?

.....

Când sufletul e-n flăcări și carnea de oțel,  
Eu merg, nebun felibru, d-a dreptul cătră țel,  
Stindardul roșu-n aer să fâlfâie semeț...  
Nu! fără idealuri viața n-are preț!  
Sus inimile voastre mai sus! și tot mai sus!  
Nu vă uitați în urmă spre soarele apus:  
În fața voastră splendid un soare nou răsare,  
Se oglindește mândru într-o albastră mare  
Și-nflăcărează-albastrul d-asupra lumii-ntregi...  
O, vin, popor-victimă, menirea-ți să-nțelegi!

.....

În sânul-astei planete, vuieste foc și lavă:  
Sătulă-i de icoane, de statue și slavă,  
Și, ca o piele-ntinsă ce tremură firește  
Când parazita-ascunsă o-nțeapă și ciupește,  
Așa planeta-acuma își mișcă scoarța veche –  
E panica: burghejii par apucați de streche!

.....

Sub zidurile negre pătate mult de sânge,  
Pe care cucuvaia în noaptea sumbră plânge,  
Locaș de vechi mizerii și de cumplite viții,  
Zac azi asupritorii uciși de vremi: priviți-i!

Erau odată mândri, credeau că sunt eterni...  
O, moarte ! care-atâtea ș-atâtea știi să cerni,  
I-ai secerat și astăzi, poporul se răzbună –  
Asupra lor căzut-a mânia lui nebună !

Corabia s-afundă departe de la maluri;  
O-nghit nemilostive și monstruoase valuri...  
Atât mai bine ! meargă în fundul fără rază...  
Se cuvenea domnia desfrâului să cază...

Sus fruntea noi acum ! veni și vremea noastră  
Și ian priviți încolo, în zarea ce albastră,  
Scânteia triumfală ce falnic s-a ivit !  
Ce splendidă speranță ! Ce splendid răsărit !

.....

Excelsior ! Trompeta în sus și steagul roșu:  
Tovarăși, fiți toți gata când va cânta cocoșu !  
Privind la vremea noastră, la patimile sale,  
Eu, inspirat rapsode, iluminat profet,  
Iau pana mea de găscă și-nchin acest sonet  
La vremuri viitoare, sublime, ideale  
Când, toți fiind o apă în lumea-armonie,  
Răi n-or să se mai nască, nici proști n-or să mai fie.

F I N I S  
Sonet simbolist decadent

Un meteor!... Bizară auroră boreală  
Din polul nord la polul d-amiază... Din Zenit  
Până-n Nadir cutremur... iar sfera siderală  
Cămin imens, chaotic, jăratric infinit !

A! ce amenințare meschină și banală !  
Nu mă-ngrozește! – zice poetul prigonit –  
Un fenomen ca altul!... Nuanță infernală,  
Văzduh aprins... Desigur, Iehova-a-nnebunit !

Ei, și?... Balanța-i strâmbă și judecata nulă !  
Nici psalm, nici *Laudamus*<sup>1</sup>, dar nici accent de hulă,  
Din coardele-mi măiestre d-acu n-or mai ieși !

Se răsucesc și crapă ai lumii vechi pilastri:  
Catapeteasma cade!... Macabru danț de astri!...  
În loc de *Tot, Nimica*!... Ei, bravo, zău!... Ei, și...?

---

<sup>1</sup> Cântec bisericesc de laudă (lat.).

## S O N E T

*Fericiți cei săraci etc.*

Infam, hidos spectacol și-ngrozitor de trist,  
Cum varsă lacrimi fiii mulțimii proletare !  
Vai ! glasul meu se pierde-n măreța lor cântare:  
În corul de revoltă, eu sunt un biet corist !

Dreptatea ne distruge cu dublele-i cântare:  
O lume-ntreagă geme sub jugul pesimist –  
Chemăm cu toți profetul: mai vin-odată Christ !...  
Poporul care plânge, deși e gol, e tare !

Cu hidra-Capitalul peste puțină pace !  
A ! dacă el, profetul, un semn ceresc ar face,  
Sânge-aș vărsa eu pentru-nfrățirea tuturor !

Infama burghezie nu mi-ar opri mânia –  
Mi-aș arăta prin crimă eu, slabul, omenia:  
Jos cruda plus-valută ! „*Vorwaerts!*“ *Excelsior!*

*Moftul Român* nr. 31, 13 Mai 1893



CRITICILOR MEI  
– *Sonet olimpien simbolist* –

De critică mi-e scârbă ! Cunosc simbolul vorbii...  
Posteritatea dreaptă mă judece și-acuze !  
Surâsul să se stingă pe veștedele buze:  
N-aud acorduri surzii, nu văd scânteia orbii !

Eu singur !... ș-apoi corul întreg de nouă muze !  
Cu glasul invidiei să croncănească corbii,  
Eu am să strig, felibru trufaș, *urbi et orbi*:  
A voastră larmă poate d-abia să mă amuze !

Mă duc în manta-mi largă înfășurat ca Dante:  
Când tactul bate-Apollo, maestrul meu divin,  
Viața-i simfonie, amorul – sfânt andante...

Eu cânt ! Ce-mi pasă mie ! Nu știu de unde vin,  
Nici unde merg: traduc doar-un cântec din senin  
În rime simboliste și abracadabrate !

*Moftul Român*, 13 Mai 1893

## PRIMUL MĂNUNCHI

– *Poezii de A. Museus* –  
Cu o Notiță de Caragiale

Am avut onoarea să primesc zilele trecute vizita unui tânăr poet, care-n curând va da la lumină, în volum, niște minunate versuri cu titlul „Primul mănunchi“.

Modest, – poeții sunt todeauna modești – el semnează deocamdată cu un pseudonim, A. Museus, deși nu se îndoiește de talentul său – care poet se poate-ndoi de talentul său? – dar, naiv – ca toți poeții, – își închipuie că talentul mai are nevoie de vre-o recomandatie străină, și mă roagă să scriu măcar câteva cuvinte despre dânsul, „atrăgând cu dinadinsul atenția publicului asupra originalității și varietății producțiilor lirei sale multicolore“.

– „Tânărule, îi zic eu, talentul, mai ales când e original și de un gen cu totul nou, cum e al d-tale, își face drumul singur; biruie orice pedici i le-ar pune-mpotrivă indiferența sau invidia și străbate victorios până la vârful muntelui sacru, unde crește misticul stejar, din care singur își va culege frunzele spre a-și împleti cununa nemuririi, menită să n-o poată veacuri veșteji, să rămâie pentru totdeauna frunză verde și iar verde!...“

Văzând că poetului nu-i displac vorbele mele, i-am adăugat:

– „Mă voi mărgini dar, dacă-mi permiți, să reproduc în foiletonul meu câteva, pe alese, dintre «atât de

variatele producții ale lirei d-tale multicolore», numai cu o scurtă notiță introductivă... Asta cred eu că va fi de ajuns pentru ca «Primul Mănunchi» al d-tale să străbată în toate unghiurile lumii noastre, spre a o-ncânta, din temeliiile ei până-n culme, cu suavul lui parfum în adevăr atât de nou și de original“.

Am căpătat permisiunea poetului și iată, mă execut, sperând că fac plăcere iubitorilor de poezie română...

## CRUCEA ȘI SEMILUNA

Luna strălucește ca o lampă mare,  
Revărsând splendoarea-i până-n depărtare.  
La ospățul falnic, strânsă-i oaste multă;  
Toți vorbesc în parte, nimenea n-ascultă.  
Dar ca și stejarul mândru de la munte,  
Mircea-și netezește nobila sa frunte,  
Și ca și stejarul mândru când înfruntă  
Crunta vijelie, Mircea se încruntă.  
Și, apoi, se scoală deodată-n picioare  
Și cu glas puternic le strigă: „Tăcere!  
Ați uitat voi oare pe al vostru Domn,  
Ce-și visează țara chiar în al său somn?  
Cum acele vremuri sfinte le uitați,  
Când pe Mircea-Vodă voi îl respectați?  
Ce? sunt oare altul, sau voi sunteți alți?  
Sunt pitici acuma brazii cei înalți?  
S-a surpat Carpatul și, din rădăcină,  
Stânca se preface într-o moale tină?  
Nu mai curge Istrul în largul său pat,  
Și patriotismul vostru v-a secat?  
Mâine este lupta, lupta cea de moarte,  
De la care-atâră României soarte!  
Glorie sau moarte vom întâmpina;  
Însă jur pe ceruri nu vom dezarma!  
Căci ce este moartea dacă nu e viață?

Dacă n-o privește un român în față?  
Nu mă tem de moarte, sunt ostaș de seamă;  
Chiar de veșnicia-i nu vreau să am teamă!  
Vrea ca să ne-ncalce mândru Baiazid;  
Va vedea că Mircea nu-i un invalid!  
Ce e drept, mă cheamă Mircea-cel-Bătrân,  
Dar am suflet tânăr, că mă știu român.  
Vrea ca să ne-ncalce cruntul Baiazet,  
Fluturând șalvarul marelui profet;  
Vrea ca să ne-ncalce, socotind barbarul  
C-are să ne-nsufle frică cu șalvarul...  
Ei bine! atuncea, noi să-l încălțăm!  
Și al României nume să-nălțăm!  
El insultă crucea; nu-nsult semiluna;  
Sincera credință respect totdeauna;  
Însă vai d-acela ce p-a mea lovește!  
Chiar ca d-un perete capul își isbește!  
Măine-n două ceasuri voi ca să sfârșim,  
Să zdrobim odată pe-acest Ilderim!  
Da! să știe bine cruntul ienicer  
C-aici se-ntâlnește cu un zid de fier,  
Zid compus din piepturi brave oțelite,  
În a țărișoarei dragoste călite!  
Poate-avea el oaste cât frunză și iarbă,  
Eu ridic din umeri și îmi râz în barbă;  
Căci, nu numai țara mi-apăr până mor,  
Și-al creștinătății sunt apărător;  
De-a mea misiune sacră-s conștient:  
A Europei strajă sunt în orient.  
Deci, năframă albă într-un băț să puneți  
Și la turc să mergeți îndată, să-i spuneți,  
Că capitulați bucuros semnez;

Altfel, nici o vorbă! nu voi să tratez!  
Mergeți dar cu toții, bravii mei ostași!  
Sigur sunt că mâine unul n-o fi laș!  
Fiți îndată gata atât vă mai zic:  
Fiți la înălțime! și mai mult – nimic!“  
Și zicând acestea, cupa lui ridică;  
Din ochi, două lacrimi în cupa lui pică,  
Lacrimi de iubire pentru țara sa,  
Ce numai eroul știe a vărsa.  
Oastea e-n picioare; arme zăngănesc,  
Și de luptă bravii toți se pregătesc.  
După ce se face sfânta rugăciune,  
De Mitropolitul, pentru națiune,  
Se închin vitejii; caii lor nechez;  
Cu arme sfințite toți se întrarmez.  
Chiar în zori de ziuă lupta s-a încins:  
Ilderim trufașul se declară-nvins;  
Vede că nu merge nazuri a mai face,  
Armele depune, solicită pace,  
Și semnează-acele vechi capitulații,  
Drepturile sacre-ale acestei nații...  
Crucea-nvingătoare pe cer strălucește,  
Iară semiluna de groază pălește!  
Istrul și Carpatul, într-un sfânt avânt,  
Gloria română împreună cânt!

## GRAȚIA DOMNIȚEI

Tânăra Domniță a încălecat:  
Pentru prima oară merge la vânat,  
Cu-al ei mire june, tocmai sus în munte,  
Să vâneze ciute, cerbi cu coarne-n frunte.  
Tinerime-aleasă toți voinici băieți,  
Intrarmați cu paloș, sulii și săgeți,  
Îi urmează veseli. Zgomotul e mare;  
Cornul suflă-ntr-una la patru hotare.  
Se începe goana. Tânăra copilă  
Tremură de spaimă, tremură de milă,  
Văzând că-mprejuru-i acea tinerime  
Face-atâtea jertfe cu așa cruzime.  
Totdeun-un suflet c-al ei delicat  
Cu cruzimi de-acestea greu va fi-mpăcat !  
Pe când lăcrimează, iată că de-odată,  
Din desiș, în față-i un cerb se arată,  
Cu bogate coarne, cu pasul ușor,  
Asudat de goană, cu ochi rugător,  
Vine și-ngenuchie l-ale ei picioare  
Grație imploră, ca să nu-l omoare.  
Dar și al ei mire, iată-l că sosește,  
Arma-n sus ridică și ochind țintește,  
Ca un vultur aprig, cu sulița-i lungă,  
Pe cerb, drept în coaste, vrea ca să-l străpungă.  
„Nu ! strigă Domnița ! Nu da, dragul meu !

Pe-acest cerb, sărmanul, vreau să-l mântui eu;  
Căci mie-n genuche, el s-a prosternat,  
Convins că de mine poate fi salvat!  
Mie în genuche a venit să ceară  
Grație... Eu nu pot ca să-l las să piară!“  
Și zicând acestea ea a dezsarmat  
Brațul ce-al său mire ține ridicat.  
Mirele-i se lasă-ndată-nduioși,  
Către cerb se-ntoarce cu blândețe, și,  
Când vin toți curtenii cu armele-ardicate,  
Junele îi zice: „Mergi în libertate!“  
Mult poate femeiea!... cu grația sa.  
Orice răutate ea va dezarma!



## ÎN GONDOLĂ

La San Marco în piață,  
Dulce curge-n carnaval,  
Ca un vis, a noastră viață:  
Lin șoptește-al mării val.

– Vino, vino, gondoliere,  
Ia-ne, du-ne-ncet-încet,  
Sub a lunii scâteiere...  
Cântă, scumpul meu poet !

Doarme-albastr-Adriatică;  
Dorul tău îmi vei cânta..  
Nu te teme de nimică..  
Ești al meu și sunt a ta !

Doarme-acum și crudu-mi gâde  
În palatu-i aurit;  
De gelosul meu poți râde,  
De demult l-am adormit,

– Pentr-un zâmbet, o privire  
De la tine, scump odor,  
Partea-mi dau de nemurire,  
Dau chiar patrie, onor !

Vezi tu luna de pe ceruri  
Cum străluce mângâios,  
Învelind tot în misteruri?  
Pentru mine-i de prisos.

Tu ești singura-mi lumină,  
Luna mea d-acum tu ești.  
Dogaresa mea divină!  
Spune-mi, spune: mă iubești?

– Te iubesc ca o nebună;  
Fă cu mine orice vrei;  
Dacă-s pentru tine lună,  
Tu ești soare-n ochii mei!

Dă-mi căldura ta suavă,  
De-al ei foc să mă topesc..  
Sunt a ta fidelă sclavă;  
Te iubesc! da, te iubesc!

Înainte, gondoliere:  
Du-ne, du-ne-ncet-încet!  
Sub a lunii scânteiere,  
Cântă, scumpul meu poet!

– În Veneția duioasă,  
Dulce-i viața-n carnaval!  
Pentr-o inim-amoroasă,  
Cântă, râde-al mării val!

## S T E A U A

Cu mâini subțiri și reci,  
Mi-ai dat fior fierbinte:  
Să treacă veci de veci,  
Eu tot l-oi ține minte.

Credeam că s-a oprit  
În cale mersul lumii,  
Că tot a-ncremenit  
Ca trupul unei mumii.

Odată m-ai atins  
Ș-apoi te-ai dus departe;  
O stea pe cer s-a stins...  
Părerii au fost deșarte.

Oriunde-acum sclipești  
În depărtări albastre.  
Tu nu ești unde ești,  
Perdută printre astre.

Te ține-aci mereu  
A mea închipuire:  
Tu vei muri, ci eu  
Ți-oi da o nemurire.

## I D I L Ă

Ia vezi toanta de Mărie,  
Ce gătită! cum și-a dat  
Pe obraz cu rumenie  
Și pe cap cu alifie:  
Să se mire toți în sat.

Ia te uită și Ilie,  
Ce flăcău bun de pețit!  
Cu ițari noi de dimie  
Și cu flori la pălărie,  
Și cu cisme s-a-nnoit.

– Fă Mărie, nu dai laba?  
– Nu ți-o dau, măcar să mori!  
– Fă, te rog! – Mă rogi degeaba...  
– Apoi dac-așa ți-e treaba,  
Te iau altfel, și... ori, ori.

– Mă! se vede nu ți-e bine...  
Fii de treabă nu fii prost:  
Intri-n iad, sărac de tine!  
Ai uitat, nu ți-e rușine  
Că acum suntem în post!

– Dacă-i post, de ce la Nică  
Ochii toată ziua-ți caști?

– Meri te plimbă! Ce-i adică.  
Numai ochii? Tu... n-ai frică!  
Tu aşteaptă pân-la Paşti...

Şi-a plecat pătruns Ilie...  
Ce mândreţe de flăcău!  
Cu iţari noi de dimie  
Şi cu flori la pălărie.  
Şi îl strânge-o cismă rău.

*Desigur, cititorii vor zice, ca şi mine, că orice comentarii critice sunt de prisos şi că, în adevăr, talentul original se impune; el n-are nevoie de sprijin străin ca să-şi urmeze drept înaintea cariera...*

*Un singur lucru numai: prea sunt din cale-afară originali poeţii ăştia moderni!*

*Caragiale*

## AMICULUI MEU GION

*Marea cu talazurile                      La mer avec ses vagues*  
*Lumea cu necazurile!    sau    Le monde avec ses blagues!*

Ei, da, Gion!... Academia  
                 este oarbă ca toți orbii...  
Declarămu-ne-mpotrivă-i  
                 și strigăm *urbi et orbi*,  
Că ctitoriceasca țâfnă  
                 îi dă brânci p-un povârniș,  
Care-o duce drept la baie...  
                 E un fel de *va t' fair' fiche*,  
Ce se face cu-atât *brio*,  
                 cu-acel *sans-gên', ma parole*:  
Cum un Kubelik ar face-o  
                 *pizzicând* coarda de sol,  
Cum pe piano mica Cionca,  
                 acest genial copil,  
Cu drăguțele-i mânuțe,  
                 ar obține-un triplu tril...  
Dar, pe sfânta pomenire-a  
                 reposatului blajin!  
Pe-a lui clasică-adiată  
                 de blagocestiv creștin!  
– Înțelege fiecare  
                 cum e Take-Anastasiu  
Ot Tecuciu! – nimeni nu vede  
                 cum-că *niente non va piu!*

Cum ritos s-ar zice-n limba  
 lui Alighieri Dante?  
 Încetați nebunul *scherzo*!  
 treceți într-un demn *andante*,  
 Sau *lasciam' ogni speranza*  
 tocm-acuma-n toiul verii,  
 Cum s-ar zice-n *bella lingua*  
 a lui Dante-Alighieri!  
 Ctitoricește mendre  
 pot în fine să dea greș,  
 Ctitorul chiar dacă-i omul  
 a-și ciopli de *tout bois flèche*  
 Sau ca Bosco, de celebră,  
 europeană amintire,  
 S-aibă mii de buzunare  
 și -pe plac -c-un sul subțire –  
 Să-ți slujească la comandă  
 – scamatoricesc tertip –  
 Peste Milcov cum s-ar spune,  
 din același singur șip –  
 Orice fină băătură:  
 bere, vin, rachiu sau bragă...  
 Dar, *per Bacco*! spune-mi oare  
 unde suntem, frate dragă?  
 Ce comedie-i aceasta?  
 Bine! știu o-academie  
 E *sufficientemente*  
 rimă la scamatorie  
 Și-așa dar și prin urmare,  
 pe Minerva și Apollo!  
 Ctitorul Mitiță Bosco-l  
 vom numi de-acuma-ncolo,

Și turbați aplauda-vom  
                     trucurile-i fel de fel:  
 Bravo ! secretar perpetuu,  
                     eternel ! sempiternel !  
 Și promit c-o să petrecem  
                     bine... A, dar *sapristi*:  
 Domnii mei, nu cumva oare  
                     v-ați jurat a mă prosti?  
 Auzi hal de ctitorie?  
                     – ctitorie-boscărie,  
 Alandala coconara !  
                     halima, nu istorie !  
 Bietul Dună răposatul,  
                     mare-al vremii caraghios,  
 Dac-ar mai trăi, Mitiță  
                     Bosco l-ar lăsa pe jos !  
 Auzi, xenamoraseală !  
                     Auzi lume ! *mais pour sûr*,  
 Nu mai e ramolisire  
                     – *c'est du crétinisme pur* !  
 A ! dar imortalii noștri  
                     sunt copilăriți cu totul !  
 De s-o apuca Mitiță  
                     să le cânte cu fagotul,  
 Mâni, le vine fantezia  
                     să pornească *chi lo sa*?  
 O chindie, un macabru  
                     *terza-perza* hopsasa !  
 A ! mi-ar trebui-nțeposul  
                     *stylum* al lui Juvenal,  
 Nu penița mea cea boantă  
                     și condeiul meu banal,



Sau măcar, dacă n-am *stylum*,  
de-aş fi-avut măcar noroc  
Să posed şi eu ca *Lica*  
*Brânduşel* ac de cojoc,  
Şi să mursic şi să ustur  
imortalele mumii,  
Ce cu schepsis şi cu tropos  
papă sutele de mii,  
Pe când pentr-un biet teatru  
– ierte-l Domnul pe-Aristia  
Fondatorul ! sau mai bine,  
nouă, ierte-ne prostia ! –  
Pe când, zic, pentru teatru,  
prăpădit ca vai de el,  
Cum am spune vechi-greceşte:  
*hlemande marel to del*  
Nu putu găsi ministrul  
supereminent Haret,  
Nici măcar lescaie frântă  
în mirificu-i buget,  
Ş-asta, când? când, Melpomeno?  
când, o Thalie română?  
În momentul când Teatrul  
se găseşte-n fine-n vână,  
Şi când soarta, dup-atâtea  
tribulaţii în zadar,  
După un ursuz, se-ndură  
să-i trimită un *veinard*,  
Pe amicul meu Sihleanu,  
pe veselnicul Potan  
Noul gheeneral dirèctor...  
*Ma parol' c'est épatant!*

A! dar nu sunt prepuehnic,  
                                          nici hapsan mașpeștrîe!  
 Hipersensibilitatea  
                                          ramolitei jupânișe  
 Ce se cheamă-Academia,  
                                          n-ași voi s-o iritez  
 Cercetez fără de-a crede  
                                          și crez fără-să cercetez...  
 Mai la urmă: „frunzulișă  
                                          lobodă...” ce-mi pasă mie  
 De teatru-comedie,  
                                          boscărie-academie?  
 Ce sunt eu, să lupt cu ghiujii?  
                                          un gagă ca Galilei,  
 Să caz jertfă la prigoană  
                                          *ad majorem gloriam Dei*  
 Ca să strig e pur și muove!?  
                                          Nu că nu pot *je n'veux pas!*  
 Am copii, nevasă, soacră,  
                                          sluji și griji *Kai ta lipà;*  
 Sunt micuș și slab, n-am slujbe!  
                                          *struggle for life*, amicul meu!  
 Numărul *stultorum* nu voi  
                                          să-l mai augmentez și eu;  
 Să pornesc campanii stranii  
                                          cu armure rococo,  
 Stranii pe cât de bizare  
                                          – deci rămân tot *statu-quo:*  
 Nu sunt eu nebun, în versuri  
                                          lungi de șaisprece silabe  
 Să contrariez acuma  
                                          pasiunea unei babe;

Că-l iubește pe Mitiță  
Academia bătrână,  
Lasă să-l iubească, dac-a  
apucat-o el la mână!  
Astfel dar, să nu te superi  
că grăbesc a încheia;  
E și vreme; vorba lungă  
prea mult spațiu văd că-mi ia...  
Și-apoi, mi-a fugit și Muza  
– pèrfida și insipida –  
Scuză-mi, Gion, acest pripelnic  
indigest *olla podrida!*

(*Moftul Român*, 13 Mai 1901)

AB IRATO  
– *Sonet parnasian* –

Nu-mi măsur bine versul? Ce? Cum? Auzi acolo!  
Dar ritmu-mi curge-n vine! și rima? *je m'en moque*  
Nici pot gândi aminteri! Mi-e tată bun Apolo!  
Vrei strălucită probă? Iat-un sonet *ad-hoc*.

Nu sunt corist! Sunt maistru-n recitativ și *solo*!  
Băcane, râzi ca prostul și nu m-asculți de loc...  
Ei da! nu-mi plac nici mie măslinile de Volo!  
Ironie sunt – am ace pentr-ori-și-ce cojoc.

Băcan stupid! Te fulger!... Inspiră-mă, Erato,  
Dă-mi aspră vină pentru sonetu-mi *ab-irato* –  
Să-l sfarăm cu prestigiul divinei poezii:

*Tu?* imbecil nemernic! *Tu* să mă iei la vale?  
La scârnavă-ți tarabă zic un *aeternum vale*...  
Eu? Eu am rima justă –tu? False terezii!

Tipărită în *Moftul Român*,  
28 Octombrie 1901, – retipărită în  
*Calendarul Moftul Român* 1902 pag. 42

## MAUVAISE HUMEUR

Madam Beer casierița  
La cantor stă supărată...  
Cățelușă-i favorită,  
*Mufi*, e cam constipată.

Un client îi spune nu știu  
Ce cuvânt galant, ce moft;  
Madam Beer răspunde tristă:  
*„Las-mi-n baș-! agu n-am boft!”*

(*Moftul Român*, 18 Mai 1901)

ERATO, SCAPĂ-MĂ!  
Terzine acrobatiste-simboliste

Icoană din ramă,  
Când glasu-mi te cheamă,  
Tu vino și ia-mă.

Ah! și bine mi-i!  
Căci la tine mi-i  
Dorul inemii...

Gândurile-o dor  
De scumpu-i odor:  
Mai las-o! o, dor!

Ca pe calde azimi,  
Vino să te razimi,  
Mintea luminează-mi.

Dorurilor zi-le:  
Sunteți niște-azile  
Unor sfinte zile!

Vino, adorato,  
Fericirea arat-o...  
Scapă-mă, Erato!

O, NIRVANA!  
Apocaliptică, în stil de axion

O, bucură-te, neîntinată,  
Că slava-mpărăției tale,  
Din biruință-n biruință,  
Vestit-a vecinica ta cale,  
Și pururea ai zămislit  
Un dor de ducă nesfârșit !

Din firea lucrurilor toate  
Ai izvorât în ochii minții  
Și-ai dat noroadelor cercate  
Atotputerea năzuinții,  
De-ți cântă azi ca nimănuia:  
„Mântuitoare ! Aliluia !“

Purcede slava de la tine,  
Izbăvitoareo nențeleasă  
Din lumile așa senine,  
Tu vecinica Morții crăiasă !  
Și ție uneia, smerit  
Ne proslăvim desăvârșit !

## DIN CARNETUL UNUI POET SIMBOLIST

### Fragmente selecte

O, rimă, Muza mea ! O, rimă !  
A ! Pentru-o rimă-aş face-o crimă:  
De fac crima,  
Eu fac rima !

\*

De ce mă tragi tu de păr, tată,  
Când mama, vai ! e depărtată ?

\*

O ! Lina mea-i săracă,  
Pribeagă Messalina !...  
...Ei şi ?... ce-mi pasă dacă  
Mă bagă mesa Lina !

\*

A ! De n-aş fi fost un laş,  
Mă jur pe lira mea că l-aş...  
O ! Dar niciodată n-aş...  
Nu c-aş fi laş !... sunt fin, mi-e naş !  
Cu lumea trebui a fi fin:  
Nu mi-ar fi naş – nu i-aş fi fin !



## FILOZOFUL BLAGOMIREA

Filozoful Blagomirea ține-n mână adevărul,  
Și de-aceea se muncește a seca tot călimărul  
Și-a schimba cerneala neagră într-un foc aprins de fraze,  
Care-n veci de veci să deie întunericului raze  
Și să lumineze mintea robilor și celor șchiopi,  
Osândiți să rățăcească sau mereu să dea în gropi.

Cât mult bine poate face cu-un nimica Blagomirea !  
Dac-ar ști ce o așteaptă, negreșit că omenirea  
Ar veni la Blagomirea implorându-l să consume,  
În hârtie și cerneală, cât de mult, oricâte sume.  
Numai să-i arate-ntregul adevăr adevărat,  
După care pân-acuma ea-n deșert a alergat.

Fără-această rugămintă, Blagomirea-ntr-una scrise,  
Până când – vai, țării noastre ! – ochii-i pe vecie-nchise...  
Multe-s operele sale, cam vreo sută de volume  
Despre legile eterne și stăpâne peste lume,  
Dar cuprinsul lor e simplu: Blagomirea s-a muncit  
Ca să spuie „*Tot e totul*“ și sârmanul a murit...

## SONET BRUTAL

Simbolist-instrumentalist<sup>1</sup>

Zenitul policrom se irizează-n spasm,  
Și lungi și partice cobor din el săgeți;  
Iar eu, citind adânc pe frescuri din pereți,  
Văd conturându-se din alte vremi un basm.

Da! *Homo...fui!*<sup>2</sup> da, viața mi-e sarcasm!  
Sunt toate vechi, nimic nou nu mai poți să-nveți!  
Când toate intră-n ea ca lichidu-n bureți,  
De Calipige<sup>3</sup> n-am de loc entusiasm!

Lucească ochii ei în focuri de smarald,  
Pembèle varii dungi aștearnă-și în bibiluri,  
Îi curgă lacrimi în van de sânge cald!

...A! prea burtală-a fost când m-a metodoxit<sup>4</sup>!...  
Mă tachinează-n van cu amplele-i profiluri:  
Vai! Faunul, răpus de Eros, a murit!

---

<sup>1</sup> Din ciclul paștelor de școală macedonskiană, în care se practica, după simbolistul francez René Ghil, inițiatorul poeziei „instrumentaliste“, așa-zisele „armonii imitative“.

<sup>2</sup> Am fost om! (lat.).

<sup>3</sup> Venera vulgară.

<sup>4</sup> Inițiat la metodele ei.

**SMĂRĂNDIȚA**  
**– PARODII ÎN PROZĂ –**



## SMĂRĂNDIȚA

### Roman moden

#### [I]

Fata mamei Ilinchii era bălană, plăviță, cu părul galben-auriu ca spicul grâului copt, răscopt, tocmai cum e bun de secerat, cum e pâinea a bună de mâncat și-i place puiului golaș de pitpalac să-l ciugulească și să-l înghiță pe nemestecate în gușa lui îmbrăcată în puf bogat, moale și dulce.

Smărăndița mamei Ilinchii era tânără ca o dimineață de primăvară caldă, blândă, senină, mânăoasă și încropită, când ciocârlia se avântă și-și dă drumul, nebună, săltătoare, zglobie, pe aripele vântului ușuratic și zburdalnic, spre a arunca, către albastru și limpede, ca peruzeaua cea mai nestimată, ciripiturile ei argintii și călduroase, aprinse, fierbinți.

Copila avea ochii negri, negri ca mura de pădure coaptă, răscoptă, cum e când e bună de mâncare, dulce și acră; dulce, nu să te leșine pe inimă; acră, nu să strepezească dinții, ci dulce și acră, acrișoară și dulceagă cum îi place și ursului, cât e el de ursuz și de nemulțumitor, s-o guste.

Subțirică de se-ncovoia ca o nuia de corn verde, când o fluieri în vânt cu putere, și răsărită ca o ramură de garoafă bătută, căreia stă să i se deschiză-n vârf bobocelul ascuns, care de-abia așteaptă să-i plesnească gogoașa ca să te îmbete cu mirosul său din destul, arătându-și vesel

frunzulițele catifelate și crețe ca o horboțică de borangic subțire de poți să-l spargi cu limba.

Așa era copila Ilinchii, a Ilinchii, o gospodină bătrână, cinstită, harnică, vioaie, cuminte, neobosită și neodihnită, care începea munca de cu noptica, până să nu înceapă cocoșul cel berc, fala satului întreg, să cânte la cântători *cucurigu gagu*, de cotcodoceau toate puicile și găinele, ba și cloștile pe cuibarele lor.

Și muncea și făcea pânză în patru ițe, fote și catrințe bătute și marama de borangic și velințe și scoarțe în zece fețe și chilimuri pestrițe și plocate flocoase și altițe cu cocoșei și păsărele și flori în fel de fel de ape, și toate le făcea.

Iar Smărăndița mamei Ilinchii mergea cu Murgana la apă, s-o adape, și cânta un cântec duios, plângător, o doină jalnică, molatică, domoală, pătrunzătoare, de răsuna peste toată valea-nverzită, înflorită și smăltată cu brebenei, viorele, didiței și micșunele, galbene, roșii, albastre, pestrițe de toate neamurile și de toate fețele.

Mama ei muncea toată ziua, cât e ziua de mare, de mândră, de albă, luminoasă și lungă și blagoslovită de Dumnezeu, muncea și lucra și-și bătea capul și mintea și gândul și zicea în sufletul ei:

„Helbet! Dumnezeu o fi bun și cu noi!”

Și Smărăndița cânta și mâna pe Murgana la izvor, la șipot să-i dea apă proaspătă, rece și curată din inima pământului, și Murgana făcea: *Muu ! muu !* după ce bea; și Smărăndița, nebună, zglobie, ca un fluture împistruiat pe aripe cu toate fețele câmpului și stelele cerului, răspundea mângâind-o pe Murgana:

– Helbet! Murgano, lasă că o fi bun Dumnezeu și cu noi!

Dar pe urmă, se gândea ce se gândea și o podidea plânsul, și plângi și plângi și plângi, de curgea din ochii ei mai bogat, mai limpede, mai cald decât din șipotul rece, în care Murgana se juca cu botul ei dulce, moale și care mirosea a lapte muls numai de-atunci.

Murgana, după ce se mai odihnea, iar bea, și bea și bea, și apoi se uita la stăpâna ei și iar bea. Și Smărăndița zicea oftând:

– Aide, Murgano, sora mea; aide acasă: ne așteaptă mama... Mama?... Nu!... ne așteaptă bătrâna!... Bătrâna? Nu!... Ne așteaptă... Doamne! Doamne!... ne așteaptă nenorocita!

Și Murgana părea că înțelege, părea că pricepe, părea că pătrunde și-și tălmăcește limpede și pe de rost dorul fetei... Și nu mai vrea să bea și pleca, și Smărăndița după ea.

Și șipotul rece în urma lor sta pe loc și șlânga mereu...

De ce plânga Smărăndița?... De durere!

De ce o durea pe Smărăndița?... O durea că se gândea...

La ce se gândea Smărăndița?...

La ce?...

## II

Sus pe dealul înalt, între salcâmi care aruncă departe-departes talazuri-talazuri de un miros îmbătător, adormitor, omorător de dulce, amețitor, din ploaia albă ce cerne din crăcile lor verzi, pe o pajiște împodobită cu mii și milioane de pestrițături de flori, care mai de care

întrecându-se în mândrețe, în strălucire, în fețe și în miresme, stau casele proprietarului, albe, drepte, înalte, mari, bogate și fudule, cu pridvorul lor cu stâlpi subțiri și încârlionțați, cu gârliciul beciului răcoros și tainic, plin cu butii de pe vremuri, cu alb, roșu, negru, profir, de-ți aprinde sângele în vine să fii măcar bătrân dintre oltenii lui Tudor Vladimirescu.

Și gârliciul este închis cu două uși cu găuri lucrate-n struncărie, de vine fiecare două găuri una în câte opt colțuri și alta în câte douăsprezece, și încuiate cu un lacăt mare și gros cât o ploscă de nu-l poți sparge să se puie cinci voinici cu topoarele pe el.

Strălucește și bate la ochi de departe, hi! hi! tocmai de un sfert de poște boierească, tocmai de pe dealul de dincolo de moara lui moș Tănase Cârnu, bătrânul care are nasul tăiat de când veneau turcii puhoi peste biata țară, că și spune bătrânul:

– Hei! hei! Ce era pe vremea mea, voi n-ați apucat! Să fi văzut voi, dragii moșului!

– Da, ce era, moșicule? întreabă copiii și femeile, bărbații și fetele.

– Era nevoie mare, le răspunde moș Tănase.

Când răsărea soarele de primăvară, mândru, mare, aprins, rotund, și bătea drept în curtea din deal, sclipeau toate zidurile albe, de ți se părea că e o hârtie sclivistă ori o batistă spălată și-nălbită în două sute de ape.

Și care călător trecea pe acolo, ori pe jos, ori călare, ori în căruță, cu un cal, cu doi, cu trei, ori cu oricăți să fi fost, că era drum umblat și bătut, nu se putea opri să zică:

– Doamne! Doamne! Ce mândrețe de case, de parcă e un palat din poveste în mijlocul raiului!... Dar ale cui or fi, moșicule?



– Ale cui să fie? zicea Tănase, moșul bătrân, cuminte, liniștit, înțelept, domol. Ale cui?... Ale proprietarului.

Și oamenii ziceau încet:

– A! Ale proprietarului!

Erau bătrâne casele proprietarului, dar proprietarul era tânăr. Tânăr de vârstă era el, dar bătrân de suflet și casele erau bătrâne de vârstă, dar trainice și tinere-n ziduri. Și se vedeau... se vedeau bine ori de unde din sat.

Dacă ieșeau dimineața în zori, când mugesc vitele spre pășune, ori la nămieț când e soarele-n puterea lui, de fuge vaca de muscă și stă la adăpost de umbră, și rumegă, ostenită, gâfâind de zăduf, răsuflând tacticoasă și apărându-se alene cu coada, când la dreapta, când la stânga, când în sus, când în jos, tot de ele dai cu ochii; tot pe ele le vezi fudulindu-se tot acolo în vârful dealului și seara după soare-apune, când se potolește lumea și se joacă toți copilașii și vin să ceară la mama, din găleată, lapte muls cald, fiecare cu covățica lui și cu bucățica lui de mămăligă, și zice:

– Mamă, dă-mi și mie, mămucă, că și eu am fost cuminte...

Și mămuca îi zice:

– Iacă nu ți-oi mai da și ție, că destul lapte ai supt cât erai mititel; să mai dăm și vițelușului, săracul! că el e de țată... Dar tu ești flăcău mare... mâine-poimâine te ia la oaste... parcă te văz cogeamite ofițer!

Dar copilul, jumătate mândru de vorbele mămulișii, jumătate supărat că nu vrea să-i dea lapte, zice:

– Ba, eu voi lapte.

Și mama îl pupă și-i dă lapte în covățica lui; iar copilul zglobiu râde și bea laptele, și mama iar îl pupă.

Din tot satul ca din tot satul, dar de nicăieri nu se văd mai bine casele proprietarului decât din bătătura

curată, măturată, dichisită și îngrijită de parcă e linsă, a mamei Ilinchii văduva, mama Smărăndiții.

### III

Murgana vine acasă mugind cu botul întins în aerul răcoros și mirositor al serii și pare că cere copăița ei cu tainul de mălai măcinat de-adineaori, cald ca laptele, și galben ca aurul, și mărunț de juri că-i dat prin sită de mătase, măcinat boierește, cum numai la moara lui moș Tănase se poate măcina.

Că are patru pietre și te întreabă, când vii cu sacul încărcat cu porumb de plesnește:

– Cum vrei să ți-l macin? mocănește, țărănește, negustorește ori boierește?

Și dacă zici *boierește*, apoi lasă-l pe moș Tănase: odată strânge șurubul uns cu săpun, și șterge și unge fusul cu seu de capră, și scutură bine piatra, și potrivește apa mai domoală ori mai iute, cum e tocmai potrivită, la scocul al doilea, și numai începe să curgă bogăția pe jghiabul de scândură lustruită în găleata pântecoasă, de ți-e mai mare dragul să vezi și să miroși și-ți vine să zici:

– Bogată și mândră țară!

Murgana a sosit și stă la poartă mugind plângător, prelung, leneș, ca copilul somnoros când vrea să zică:

– Mamă, mămucă, mi-e foame!

Smărăndița vine încet ștergându-și ochii negri cu șorțul alb, cusut cu flori mărunțele de jur împrejur peste tot.

Mama Ilinca sare să deschidă portița și Murgana dă năvală la copaia gata cu atâta gălbenet înăuntru, și Smaranda intră și ea și zice:

– Mamă, bătrânico! Ți-era dor de mine? și o umflă plânsul cu hohot.

– Ce e, mamă? Vai de mine! Ce plângi?

– Nu plâng, mamă... Ți s-a părut, mămuco dragă... Iacă vezi, acumă răz... Am fost o nebună... M-am gândit... m-am gândit... la tata,

Și Smărăndița se porni pe răs ca copilul nebun, vesel și fericit, care nu știe încă să-și posomorască fruntea curată și senină, să-și încrunte sprâncenele bălane și să-și muște buzele trandafirii, făcute toate într-adins parcă spre a râde și a înveseli pe mama bătrână, cum înveselește raza caldă a soarelui câmpia roditoare. Smărăndița râdea acumă, dar mama ei Ilinca nu râdea; ea își întor-sese privirile de la copila ei; ea nu vrea să se mai uite, să privească, să vadă pe copila ei. Îi era teamă, îi era frică, îi era milă și o durea văzând pe această copilă dragă că plânge, că suferă, pe această copilă, care era singura ei mulțumire, singura ei fericire, singurul ei noroc pe acest pământ, după nenorocirile prin care trecuse, după atâtea și-atâtea suferințe mari, groaznice, după atâta nefericire înfiorătoare, înfricoșată, care o lovise fără cruțare.

A! Ea își aducea aminte acum iar prin câte trecuse, prin ce dureri scrâșnitoare, și parcă voia să gonească departe-departes gândurile negre și-ntunecate ca bezna adâncă a unei nopți fără nici o rază de lumină; ea vrea parcă să stingă de tot-de tot amintirea trecutului ei, ca să nu-și mai tulbure fericirea blândă care-i alinase sufletul ei chinuit, mâhnit, zdrobit. Smărăndița, fiica Ilinchii, asta era totul în lume pentru Ilinca, mama Smărăndiții.

Se gândea că această copilă, bucățică ruptă din soare, care dimineața se deșteaptă cântând cu glasul ei de zână îi stă împrejur și-i luminează zilele ei veștejite și ofilite,

care seara adoarme ca un copil de țâță pe prispa de pământ în poala mămuchii sub mângâierile mâinilor ei bătrâne, fără să poată afla vreodată cum s-a isprăvit basmul ce-i povestește mămuca – cine a biruit: Făt-Frumos ori Zmeul? și a putut Făt-frumos să deschiză lacătul de aur și de diamant al palatului de cleștar cu iarba fiarelor, pe care i-a dat-o Zâna-zorilor a bună și miloasă, și să scape pe fata împăratului?... și a găsit floarea care, până să clipești o dată, mugurește, îmbobocește, înflorește și se scutură, ca s-o deștepte pe fată?... și a descoperit izvorul cu apă vie de soare nevăzut, de jivine neatins, de suflet muritor negustat, cu care să-și vindece setea pe care i-a turnat-o în inimă săgeata otrăvită cu bale necurate ale Zmeului, până să se apuce la trântă dreaptă voinicește? Se gândea că această copilă este copila ei și a lui Mitran... Mitran! Doamne! doamne! Și cum se gândea la el, își întoarse fără să vrea privirile către Smărândița, care-n adevăr acuma râdea din toată inima.

– Vezi, mămucă bună, vezi? iacătă, râz; iacătă, nu mai plâng.

– Să nu mai plângi, mamă, zise Ilinca mângâind-o frumos și domol și pe obrajii ei rumeni, și pe ochii ei negri, și pe părul ei plăviț. Vino de stai colea să-ți spuie mama un basm, un basm mândru.

– Tot cu Făt-Frumos și Ileana, mămucă?

– Nu, mamă dragă; am să-ți spui astă-seară un basm care n-o să te lase s-adormi; n-aș fi vrut să ți-l spui, ca să nu-ți întristez și să-ți posomorăsc sufletețul tău tinerel, dar m-am gândit că de! sunt bătrână, și n-ai auzit și tu la biserică pe moș popa cum citește la carte că omu-i ca iarba, zilele lui ca iarba câmpului! poate mâine-poimâine să mor...

– Mămucă! Nu vreau! Nu vreau eu să mori.

– Ei ! mamă, tu ești tânără, tu nu știi: fiecare trebuie să-și facă rândul.

– Mămulică dragă...

– Și de-aia, m-am hotărât că trebuie să-ți spui odată ce mă arde pe suflet, trebuie să știi și tu. Nu se poate să mă duc lângă tatăl tău fără să știi și tu basmul meu.

– Spune, mamă dragă, te ascult, și-ți făgăduiesc că astă-seară n-am să mai adorm, măcar să știu de bine că m-apucă sfântul soare aici pe prispă cu capul în poala ta.

Smărăndița aduse din odăița lor de culcare o pernă și o rogojină, o așeză pe prispă, pe dasupra rogojinii puse un plocat, peste plocat o scoarță, pe urmă o velință, și pe dasupra un chilim, chilimul cel frumos și mândru, pe care au vrut să-l cumpere atâția boieri mari, dar mama Ilinca n-a vrut:

– Chilimul ăsta nu-l avem de vânzare, boierule; l-am făcut de zestre fetii.

Și după ce a așternut bine Smărăndița, un așternut moale ca într-un cuib cald, zice:

– Mămuco, aide și spune, nu mai pot de nerăbdare să te ascult.

– Aide, mamă dragă, să-ncep să-ți spui.

Ilinca se așeză pe așternut și copila se culcă cu capul în poala mamei ei iubite.

Se înnoptase d-a binelea și printre vârfurile salcâmiilor de pe dealul din față se vedea luna plină, care se ridica încet-încet aruncând o lumină de parcă erau valuri de diamant topit. Noaptea era senină, dulce, blândă și plină de îmbătătorul miros al salcâmiilor pe care-l purta un vântișor liniștit pe aripele lui străvezii din vârful dealului peste toată valea adormită, cufundată în somn liniștit, adânc, binefăcător.

Când luna măreață și plină, fără măcar cea mai mică știrbitură, fără nici cea mai mică urmă de dinte a vârcolacului, se ridică strălucitoare asupra vârfurilor pomilor mirositori de departe, tot văzduhul fără margini închipuite al lui Dumnezeu, albastru și străveziu de parcă-i cleștarul mai curat ca apa limpede, și valea întreagă adâncită într-o tăcere vrăjită și prispa pe care ședeau mama Ilinca cu copila ei Smărăndița, se umplură de o lumină vie și bălaie de semăna că ți s-ar fi deschis fundul sufletului ca să prinză tainele firii, din adâncul căreia se varsă în gândurile noastre crâmpeie-crâmpeie de destăinuiți care de care mai ametoare și mai pline de slava lui Dumnezeu.

– Asculți tu, mamă? întrebă mama Ilinca, mângâind pe fiica ei, Smărăndița.

– Cum să n-ascult, mămuco bună? răspunse Smărăndița mângâind pe mama ei, Ilinca.

Și bătrâna începu basmul făgăduit. Glasul ei, la început dulce, domol, trăgănat și duios, pătrundea ca niște boabe scumpe de mărgăritar nestemat, vorbă cu vorbă, în sufletul copilii, ce asculta cu sete arzătoare acel basm năzdrăvan, pe care mama ei nu vrea să moară până nu i l-o povesti din fir până-n ață. Glasul bătrânii se aprindea povestind și din dulce se făcea puternic, din domol bărbătos, din trăgănat și suios se făcea furtunos și zdrobitor.

– Ascultă, mamă dragă, și nu dormi.

– Ascult, zise Smărăndița potrivitându-și capul mai bine.

– A fost odată ca niciodată că de n-ar fi nu s-ar povesti; a fost odată un om frumos și cuminte și bogat.

Era frumos și voinic și mândru de nu se putea asemăna cu el nimenea cu numai din satul lui, dar și din toate târgurile mari; nu era om, nu era femeie, nu era copil să-l vadă și să nu stea pe loc să zică:

– Fie că frumos și voinic și mândru om! Să trăiască și să aibă noroc!

Era cuminte cum nu mai era altul de cuminte, și cine-l cunoștea, bărbați, femei, copii, zicea:

– Fie că cuminte om! Să trăiască să se bucure de viață!

Era bogat, că avea cuprinsul lui, tocmai de colo, vezi tu? Unde e moara lui moș Tănase și până-n aria a veche și până-n dealul de dincolo de dealul ăsta al ciocoiului; și avea slugi douăzeci și patru, și douăsprezece pluguri oțelite și șapte vaci, Lunaia, Mărtica, Miercana, Joiana, Vinerica, Sâmbotina și Dumana, și paisprezece boi, că nu-i mai țiu minte pe nume, și patru mii de capete de oi și capre și porci, și poștalion cu șase cai, și un buiestraș care zbura ca rândunica, de puteai face cinci poștii cu el fără să-l adăpi, și să fi ținut paharul ras în palmă, nu se vărsa măcar o picătură, atât de lin zbura când se așternea la drum ca și iarba câmpului la suflarea vântului; și așa cine-i cunoștea bogățiile lui zicea:

– Fie că frumos și cuminte și bogat om! Să-i ajute Dumnezeu să se bucure sănătos de bogățiile lui!

– Și cum îl chema, mămucă? întrebă Smărăndița pe mama ei, Ileana.

– O să vezi tu pe urmă, răspunse Ileana Smărăndiții. Ș-așa, mamă dragă, omul trăia pe moșiile lui fericit, și era ferice de toți câți s-apropiau de el; că nu venea sărac ori neputincios ori nevolnic la casa lui să nu plece miluit și ajutat; unuia îi piereau vitele, altuia îi ardea casa, altuia

îi prăpădea voia lui Dumnezeu ogoarele, unuia îi mureau copiii – pe toți, pe toți îi ajuta să puie la loc paguba. Omul lui Dumnezeu, suflet creștinesc și pace bună!

Când veneau seara oamni de la câmp și vitele de la pășune, se umpleau patru curți, și fierbeau opt căldări mari cu mămăligă de mălai măcinat boierește la moara lui moș Tănase, și se umpleau douăsprezece putinele, de câte cinci găleți una, de lapte pentru saramură; și după ce se isprăvea treaba toată și se dădeau vițeei la vaci, mieii la oi, mânjii la iepe și iezii la capre, și mâncau oamenii bine și se săturau și se-nchinau, numai veneau femeile de ridicau mesele și făceau curat în bătătură cu târnurile de nuiele de richită verde, și Radu cimpoierul își umfla cimpoiul și-ncepeau să-i tragă o horă românească pe nemiluite fete și flăcăi, și după ce jucau ei cât jucau, el din pridvor numa le zicea:

– Ei! acu, copii, mâncarăți, vă sățurarăți, cântarăți, jucarăți, acu-i vremea de odihnă. Măine până-n ziuă iar la treabă, c-așa e dat de la Dumnezeu omului: cât e ziua să muncească, noaptea să se odihnească. Mergeți fiecare pe la patul cui vă are; noapte bună și mâine cu bine și iar cu toții, cinstiți, sănătoși și veseli!

Iar oamenii răspundeau:

– Noapte bună, stăpâne, și mâine cu bine și cu toții veseli, sănătoși și cinstiți!

– Hei, Hei! Ce vremuri bune, doamne-doamne! urmă Ilinca... cu glasul înecat de un oftat prelung și adânc. Cine ar mai fi crezut?

Și fata simți pe fruntea ei bălană o ploaie fierbinte de lacrimi.

– Mamă – zise ea ridicând capul plouat – acuma tu plângi... Spune-mi, te rog, mămuco bună; spune-mi, dacă



iubești tu pe Smărăndița, care te iubește așa de mult pe tine; spune-mi dacă ai iubit tu pe tata; spune-mi, te rog, mămulico dulce și sfântă, cine era acel om? Cum îl chema? Pentru ce plângi tu când vorbești despre el? Tu de câte ori mi-ai spus basme frumoase, tu vorbeai de împărați mari, și de feți-frumoși mândri, și de zmei turbați, și de zâne minunate, și de cosânzene bălaie, și de păsări măiestre, și de flori cântărețe; dar tu n-ai plâns niciodată; niciodată n-a plouat din ochii tăi blânzi o ploaie ca aceasta care mă arde până-n suflet și-mi sfâșie inima de mila ta; spune-mi; te rog, te rog, te rog !

– Ai să vezi tu, așteaptă, zise mama. Iacătă nu mai plâng: să-ți povestesc mai departe.

– Bine, mămuco, zise Smărăndița. Ea luă colțul mărării de borangic a bătrânii, îi șterse ochii mării, își șterse fruntea ei și-și culcă iar capul pe genunchii Ileanii, care urmă cu glasul potolit:

– Omul acela, când îi veni vremea să se însoare, trimise pețitori la fata cea mai frumoasă din sat, o fată ruptă din stele, și mândră ca o zână, și cuminte ca o sfântă, și harnică și sprintenă ca o furnică și-o albină, și bună ca o azimă caldă, și dulce ca fagurul de miere. Erau potriviți unul cu altul, parcă Dumnezeu îi făcuse într-adins unul pentru altul, pe el pentru ea, pe ea pentru el.

– Și s-au căsătorit amândoi, mamă? întrebă Smărăndița.

– Da, s-au căsătorit, mamă dragă.

– Și au avut copii?

– Numai una.

– O fată, desigur?

– Da, o fată.

– Și cum o chema, mamă, pe fată? întrebă Smărăndița.

- Ai să vezi tu, draga mamei, răspunse Ilinca.
- Bine, zise Smărăndița.
- Ascultă, urmă Ilinca.

S-a făcut nunta – nuntă mare, bogată, strălucitoare, veselă, românească, știi, cum ți-am povestit eu de atâtea ori ție că se fac nunțile mari, bogate, strălucitoare, vesele, românești, ca în toate basmele frumoase pe care ți le spui în toate serile ca să te adorm ca pe un copilăș gingaș, mititel, bun, blând și iubitor, cum adoarme cloșca puișorul ei auriu și micuț cât o găgâlice sub aripile ei călduroase, și-i gungunește din cioc, și el, somnoros, chiorțâie mărunțel din gușuliță tot încet și iar încet și mai încet, domol de tot, până când își face bine loc în puful moale de la pieptul fierbinte al mamei, și pleoapele golașe i se-nchid binișor și dulce, și găgâlicea de puișor adoarme și doarme, doarme fără nici un vis de grijă, ori de necaz, ori de mâhnire care să-i tulbure odihna, liniștea, mulțumirea, fericirea...

Nuntă mare – că s-au adunat de pe șapte hotare depărtate, din patru colțuri de zare luminoasă, nuntași și nuntașe, călări, în căruțe, în chirvane și pe jos, și cu plutele au venit din vârf de munte pe apa mare, care trece pe dincolo de iazul lui moș Tănase Cârnu, că încă zicea și bătrânul, dar p-atunci tot nu era așa bătrân ca acum, acu vreo douăzeci de ani...

- Douăzeci de ani! zise Smărăndița.
- Da, douăzeci de ani, mamă dragă.
- Dar eu de câți ani sunt, mamă? întrebă Smărăndița.
- Tu?... Lasă, ai să vezi asta mai târziu; îți spui eu ție, mamă dragă, răspunse Ilinca. Ș-așa zicea bietul moș Tănase Cârnu: „Doamne, doamne! Ce mândrețe! Așa nuntă mare cu atâția colăceri și nuntași n-am văzut eu de

când sunt, și nici nu mai crez să am eu atâtea zile să mai văz așa de mare!“

Nuntă bogată – că s-au tăiat atuncea peste o sută de capete de vite, boi, porci, miei, berbeci, și păsări o groază, curcani, rață, găini, găște, pui, boboci, și erau toate grase, dolofane și frumoase să le mănânci cu ochii, ca la curtea unui om bogat unde și-a pus Dumnezeu mâna lui bună ca să facă să curgă belșug din destul și cu prisosință, și s-au destupat și s-au secat de istov treizeci de buriașe burtoase pline cu rachiuri bune de casă, și mai tari și mai potrivite, și mai dulci, încropite cu miere albă ca laptele, și zece boloboace pântecoase și trei buți ca niște namile cu alb, negru, roșu, profir, vechi ros, bătrân de când era moș Tănase copil, de zicea, după ce l-a-nțârcat:

„Mamă! dă-mi țâță, mamă! că te bat!“ că moș Tănase a fost întors la țâță și a supt până i-a crescut toți dinții; dar nu știu la alde mă-sa răposata, Dumnezeu s-o ierte și s-o odihnească, cum o fi supt, dar la nuntă știu c-a supt, și era mucalit și glumeț nevoie mare, că zicea mereu, țiu minte ca acuma, când venea la cep unde-mpărțeau vătășeii vinul:

– Mamă! dă-mi țâță, mamă, că te bat! și râdea lumea de se prăpădea de râs.

Nuntă strălucitoare, veselă și românească, că s-a ars patru butoaie cu păcură și două sute de brazi, de luminau toate dealurile că parcă era ziuă cu mândrul soare pe cer, și pâlpâia flacăra și trosneau crăcile și frunzele brazilor, și în cinci bătăături câte cinci cimpoieri au cântat zece zile și zece nopți de-a rândul de auiau văile și mușcelele, și chiuiau flăcăii și fetele și nevestele și bărbații și vădanele și copiii, și o râpâiau și o băteau în loc când la dreapta, când la stânga, dă-i așa ș-așa, ș-așa; și numai după ce

ostenea un rând, haid! altul la loc! și trage-i românește cu inima veselă, și a ținut cheful dintr-o duminică până-n joia ailaltă, de gândesc că cine a fost la nunta aia mare, bogată, strălucitoare, veselă, românească, și la morți or pomeni așa ospățare, așa petrecere p-așa mândrețe.

Ileana se opri să-și tragă sufletul.

– Dormi, mamă? întrebă ea pe Smărăndița.

– Nu, mamă bună; cum să dorm, când îmi povestești tu așa minuni?

– Adă-mi, draga mamei, o bărdacă de apă proaspătă, că tu ești tânără și eu bătrână, ș-așa e dat de la Dumnezeu că omul tânăr să nu lase pe ăl bătrân.

– Numaidecât, mamă dragă, zise Smărăndița. Ea se sculă sprintenă în picioare și când dete cu fața drept în bătaia lunii și se uită ea la lună și luna la ea, parcă erau mai frumoase, mai bălane, mai plăvițe, mai mândre și mai strălucitoare și una și alta.

Smărăndița își luă cofița, bărdăcuța și ștergarul și merse la șipotul care șoptea cu susurul lui tainic sub malul din fața căscioarelor lor. Aci își umplu pumnii ei mici și drăgălași cu apă rece și se spală pe ochii ei negri și se șterse cu ștergarul alb. Apoi spală cofița și bărdăcuța smălțuită cu smalt verde, pe care o căpătase de la pomana mamei Catrinii, nășica ei a bună, de-o iubește ca pe copilul ei, de când i-a murit bietii bătrâne fata ei, Florica. Smărăndița clăti bine cofița și o umplu cu apa lui Dumnezeu a sănătoasă de-ți dă viață când o bei și-ți răcorește sufletul însetat, și se-ntoarse-n fuga mare, și luă o bărdăcuță și zise:

– Ține, mămucă dragă, c-așa e dat de la Dumnezeu: bătrânul să se odihnească și tânărul să-l slujească.

Ilinca bău trei bărdace pe nerăsuflăte.

– Bogdaproste ! să fie morților părinților ! zise bătrâna, și tu să crești mare, cu minte și cu noroc ! Să-ți dea Dumnezeu tot bine și tot ce dorești, după inima ta a bună, miloasă și darnică. Șezi colea la locul tău și să-ți povestesc mai departe.

Smărăndița sărută pe mama ei pe fruntea ei încrețită, pe obraji ei veștezi, pe ochii ei blânzi și liniștiți, în care strălucea multă bunătate amestecată cu multă mâhnire și din care se vedea multă suferință, multă dragoste, multă iubire și multă nenorocire. Apoi fata se așează iar frumos la locul ei în poala mamei, și Ilinca urmă basmul înainte:

– S-a isprăvit nunta. S-au dus nuntașii și nuntașele înapoi pe la casele și pe la treburile lor care-i doreau după atâta petrecere, fiecare după cum veniseră, care călare, care în căruță, care-n chirvan, care pe jos; numai ai de veniseră cu plutele nu s-au mai putut întoarce acasă tot cu plutele, că plutele nu pot să suie pe apă la deal; ș-așa s-a dus fiecare după cum a putut.

Acuma a-nceput viața bună și sfântă pentru însurăței tineri: el o iubea pe ea ca pe ochii din cap, ea îl iubea pe el ca luminile ochilor. Era o viață fericită și le mergeau toate în bine, parcă Dumnezeu le da în fiecare zi de dimineață blagoslovenia lui din toată inima. Curgea belșugul mai mult ca apa la moara lui moș Tănase, că și zicea băitul bătrân:

– Să am eu atâta apă să poci măcina câte grăunțe aveți voi... hei ! hei !

– Dar n-ai destulă apă de la Dumnezeu, moș Tănase ? îl întreba în surăței.

– Aș ! Nici pe a mia parte câte grăunțe aveți voi ! Da las' că-i bine: sunteți oamenii lui Dumnezeu; n-aveți numai pentru voi, aveți și pentru alții; să vă ajute

domnul Christos să stăpâniți sănătoși și Maica Precista să vi le-nsutească și înmiiască.

La anul Dumnezeu milostivul a pus vârf bunătăților lui, că le-a dăruit o copiliță ca o minune. Mare bucurie a fost la casa oamenilor, și bărbatul a zis:

– Nevastă, copila asta este norocul nostru ăl mare... S-o botezăm.

– Cum a botezat-o, mămucă dragă? întrebă Smărăndița.

– Lasă, c-o să vezi tu, mamă, îți spun eu, zise Ileana, mângâind-o ușor, blând, duios, dulce, milos pe păr și pe frunte, ca și cum îi era frică să nu strice cu mâinile ei osoase, veștede, bătrâne, frumusețea, frăgezimea, tinerețea acelui obraz strălucitor, acelui chip de zână bălană de soare neatinsă, de voinic nevăzută, de ochi omenesc nedeochiată, din povești.

– Bine, mamă dragă, zise Smărăndița; spune mai departe.

– S-o botezăm, zise nevasta...

Și s-a făcut botezul. Un botez tot așa de bogat, de strălucitor și de vesel ca și nunta. Și s-a-mpărțit la flăcăi o sută de perechi de bete, bătute cu mărgele de toate fețele și cu fir alb și galben, cu brâiele lor, cu chimire de curea galbenă, bătute-n ținte de alamă cu floare-n măciulie și-n nasturi de sidef cu fel de fel de ape cum e curcubeul de pe cer; și la fete s-a-mpărțit pânză albă de târg lată de un cot și trei rupi[i], peste o mie de digrimele, și tot atâtea testemele și catrințe la neveste; și la bărbați și la copii fiecare pe potriva lui câte ceva, ba un bici de opt cai, ba un cojocel, ba o pereche de cizme ori de iminei, ba o iconiță, ba la cărturari *Visul Maichii Precistii* și *Alixândria* ori *Avestița aripa Satanii* și *Halimaua* și câte

toate, aduse în două căruțe pline, încărcate, ticsite, tocmai de la târg de la Drăgaica; și popii o sfită nouă, și la biserică două icoane împărătești și zece oca de lumânări de ceară albă și cinci oca de tămâie și un burdușel de untdelemn grecesc.

– Toate astea câte le-am cheltuit, Ileano, sunt în cinstea ta și pentru norocul Smărândiții, copila noastră...

Smărândița se ridică în picioare deodată, dând un țipăt prelung, plângător, dureros, sfâșietor.

– A! Mamă bună! Mămuco dragă! Ce-ai zis? Ce-ai spus? Ce-ai grăit? Ce-am auzit?

Ileana își acoperise fața și tremura; ochii ei se umplură de lacrimi. Zisese, spusese, grăise acele cuvinte, acele nume fără să vrea, biruită de șuvoiul puternic al amintirilor ce curgeau, se rostogoleau, se avântau în închipuirea ei, în gândul și sufletul ei, care putuse să le ascunză până acuma, dar ele, nemaiputând suferi tăinuirea, izbucniseră ca o apă de munte pe care în zadar un zăgaz slab, clătinat, zguduit și dezrădăcinat de vremuri se-ncercă s-o mai oprească ori s-o abată din calea ei, unde e mănată cu o putere biruitoare, covârșitoare, neînfrântă.

– A! strigă Smărândița, scuturându-și părul plăviț ca fuiorul de borangic netopit în razele bălane ale lunii, ce parcă privea cu dragoste și milă caldă la mamă și la copilă și le-arunca razele mângâioase spre a le alina, domoli și potoli răscoala sufletului lor zbuciumat până în adâncul lui, ca un lac asupra căruia s-a abătut viforul îngrozitor ca să-l miște și să-l zbată până în fundul fundului.

– A!... Smărândița! Ileana! Mitran!... Eu? Tu?... El?... Noi!... Care va să zică tu îmi spui suferințele vieții tale, vrei să-mi arăți istoria lui bietu tata?...

- Da.
- A! zise Smărăndița... Voi să știu de ce a murit el?  
Spune... spune! spune!
- N-a murit.
- Trăiește?
- Nu!
- A fost omorât?
- Da!
- De cine? Spune...

## V

Pe când jos, în valea scăldată-n lumina blândă, molatică și domoală a lunii pline, pe prispa săracă, umilită și nebătătoare de departe la ochi, stau o mamă și o copilă, una povestind și alta ascultând, o poveste tristă, neagră, înfiorătoare, grozavă, care le chinuie, le strivește, le sfăramă inima storcând dintr-înșă valuri-valuri de lacrimi de înduioșare, de milă, de sfinte amintiri neuitate – ce se petrece sus în deal? Ce se petrece în casele mândre, care se ridică albe, sclipitoare, bogate și fudule, înconjurate de păduriștea de salcâmi înfloriți, din frunzetul cărora vântul se încarcă la fiecare bătaie cu miresme îmbătătoare, pe care, ca o cădelniță uriașă, le împrăștie în mișcări regulate pân toată valea ca într-o sfântă biserică largă, al cărei tavan albastru-argintiu e luminat cu atâtea mii de policandre ale lui Dumnezeu și cu o candelă mare-mare, aprinsă parcă de chiar mâna lui domnul Christos pentru pomenirea mamei lui fecioare?

În casele de sus e petrecere strașnică.



În salonul cel mare, care dă cu patru ferestre largi și o ușă la mijloc pe pridvorul din față, este o adunare veselă, zgomotoasă, tânără, nebună.

Salonul, ca și încăperile celelalte, sufragerie, odăi turcești, salonașe mai mici, iatacuri pentru stăpâni și pentru musafiri, este o minunăție de frumusețe, mândrețe și bogăție. Tot ce poate să-și închipuiască mintea omească mai strălucitor, mai mândru și mai bogat este grămadit în această încăpere; este un cuib de zână, un palat vrăjit din povești.

Un cuib de zână, în adevăr, pentru că stăpâna de odinioară a acestor minunății fusese marea logofeteasă Marghiolița Sorescu, soția marelui logofăt Iordache Sorescu și fiica marelui ban Ienăchiță Grozeanu. Marea logofeteasă Maria Sorescu fusese una din acele femei făcute parcă înapoi ca să arate că una din cele mai mari puteri pe pământ este frumusețea, și pentru a face bine și pentru a face rău. Copilă a unui om mândru, bogat și puternic – pe acele vremuri când nașterea deosebea pe oameni, făcând încă din leagăn pe unii robi nenorociți, umiliți, osândiți și blestemați pentru vecii-vecilor la chin, rușine și suferință, pe alții stăpâni, fericiți, mândri, cruzi, ursiți pentru vecii-vecilor să stăpânească, să robească, să zdrobească pe semenii lor – Marghiolița era de o frumusețe rară, o icoană de sfântă, ruptă din peretele bisericii și aruncată plină de viață în lume, pentru ca toată lumea să-i cază în genunchi și să i se-nchine. Crescuse de mică în alintări și mângâieri și îngrijiri; tatăl ei, marele ban, nebun de dragostea părintească, mândru de numele lui, pierduse pe mama ei și pentru copii în vremea ciumii și rămăsese numai cu această copilă, la care se uita ca zgârcitul la o comoară nestimată, care

dacă ar fi atinsă, el ar muri, căci n-ar mai înțelege prețul vieții, n-ar mai pricepe pentru ce mai luminează soarele acest pământ ticălos, trist, nenorocit și pustiu.

Marghiolița era de șaisprezece ani când marele logofăt Iordache Sorescu veni să o ceară în căsătorie marelui ban. Era o pereche potrivită. Marele logofăt era un tânăr frumos, înalt, chipeș, nobil, copil al unei familii mari, dintre cari atâția se arătaseră vrednici români pe vremuri întru apărarea moșiei strămoșești în luptele cu puhoaiile de vrăjmași de toate neamurile și limbile, ce năvăleau mereu asupra acestei mult-încercate țări blagoslovite de Dumnezeu.

La început, marele ban nu voise să-și dea copila în căsătorie, zicând că el nu se poate despărți de ea, pentru că n-are încredere că copila lui, Marghiolița, are să fie fericită, nu are încredere în nimeni că va ști să prețuiască acest tânăr odor împărătesc și să o facă fericită pe potriva frumuseții și mândreții ei. Dar marele logofăt, Iordache Sorescu, nebun și deznădăjduit de acest răspuns, care i se da regulat la toate făgăduielile lui călduroase, la toate jurămintele lui de credință și de dragoste, a alergat la picioarele lui vodă, i-a spus cum merge pricina și a plâns și a sărutat tălpile măriei-sale și a strigat:

– La mila măriei-tale alergat-am să nu te-nduri, dacă mai vrei să păstrezi slujbele plecatei și credincioasei tale slugi. O poruncă a măriei-tale și robul măriei-tale, marele măriei-tale logofăt va fi fericit; iar dacă nu, hangerul ăsta va intra în fundul inimii mele până-n prăsele.

Și a și scos înaintea măriei-sale hangerul, pe care i-l dăruise măria-sa pentru slujbele ce i le făcuse tânărul logofăt. Era un hanger de Damasc cu prăsele de sidef legat în aur și-n pietre nestimate, pe care-l purtase odată

viteazul Soliman, și pe care măria-sa îl avusese trimis în dar de la vizirul.

Atunci vodă a strigat râzând, cum era bun și glumeț:

– Stai, nebunule, că-ți rup urechile! Să nu-mi faci piază rea în casă sâmbăta dimineăta pe nemâncate!... Astea sunt parapone trecătoare de dragoste. Cine n-a trecut pân' ele? Nu te apelpisi, *arhonda-mu*<sup>1</sup>, că toate au să-ți iasă cu plin!

Și numaidecât a bătut vodă de trei ori în palme și a venit un cavaz<sup>2</sup> și l-a trimes vodă s-aducă techer-mecher pe marele ban Ienăchiță Grozeanu, și când a venit bătrânul, măria-sa zice:

– Ei! ce am auzit? Dai marelui logofăt Iordache Sorescu pe fiică-ta Marghiolița? Bine faci, *arhonda-mu*! Tocmai vream să-ți spui că și eu pusesem, în mila mea pentru neamul și casa voastră, ochii pe tânărul ăsta. Să-și trăiască și să-i vezi ani îndelungați fericiți... Eu le sunt naș!

Pas de răspunde, mare bane, ceva împotriva vorbelor măriei-sale!

Și astfel, a doua zi chiar, duminică, cu blagoslovenia mitropolitului, fiind nuni mari vodă și doamna, fiica marelui ban Ienăchiță Grozeanu, Marghiolița, a fost cocoana mare logofeteasă a marelui logofăt Iordache<sup>3</sup> Sorescu.

S-a prăpădit lumea aceea parcă n-a mai fost de când lumea!

Așa trec oamenii noștri valuri-valuri în clipe scurte și repezi pe acest pământ, în această viață în care toate sunt zădărnicii, afară de fapta bună ce trebuie să se socotească odată și-odată, fiindcă oamenii pier, sunt

---

<sup>1</sup> Boierul meu (gr.)

<sup>2</sup> Slujbaș.

<sup>3</sup> În original: „Ienăchiță“

trecători și muritori, dar omenirea nu piere, e statornică și nemuritoare, și ea socotește și păstrează amintirea faptelor noastre, pe cele rele le uită câteodată, le iartă totdeauna, dar pe cele bune nu le uită niciodată și totdeauna le pomenește și le binecuvântează.

Din căsătoria marelui logofăt cu fiica marelui ban, a căpătat viață Mișu Sorescu<sup>1</sup>.

De mic pierzând pe mamă-sa și pe tatăl său, el a fost crescut de rude. Trimis de mic la Paris, a șezut acolo peste douăzeci de ani și acolo a cheltuit, în desfrânări rușinoase și în ticăloșii nesocotite cu străinii și străinele, jumătate din averea lui uriașă. Purtând un nume mare, a fost chemat de prieteni și rude în țară, atunci când, averea fiindu-i încurcată, nu mai putea să mai ducă luxul în care era obișnuit să trăiască la Babilonul modern; aceasta la încemnat, fiind și sătul de atâta zgomot, de atâta viață destrăbălată, care-i ruinase pe jumătate averea și aproape de tot sănătatea, să vie înapoi în patrie, unde, fiind la putere guvernul reacționar, fu numit numaidecât într-un fotoliu de deputat – ales de colegiul pe atunci al patrulea, astăzi al treilea, de colegiul țăranimii românești, în momentul când el nu intrase încă în țară, când era încă pe drum, fiindcă, din cauza întreruperii circulației prin inundații, fusese silit a se opri două zile la Viena. Depeșa de felicitare a partizanilor noului deputat l-a găsit tocmai la Grand Hotel, unde făcea un chiolhan strașnic cu niște baletiste de la Operă. El a desfăcut depeșa care-i anunța alegerea sa și a strigat, beat de șampanie și de lichioruri, luând în brațe și sărutând o baletistă:

– *Vive la Roumanie !*

---

<sup>1</sup> În original: „Soreanu“.

Iar acele femei pierdute au repetat în cor, cu accentul lor vienez, făcând un zgomot infernal:

– *Fif la TTummanie!*

Acuma d. Mișu Soresco de Grozény – căci acest nume, combinat din al tatălui și din al bunicului, îl purta încă de la Paris – se afla la moșia Grozenii, veche cliro-nomie rămasă de la bunicu-său, marele ban Ienăchiță Grozeanu. D. deputat al țăranilor, care de-abia știa românește, ospăta la Grozeni pe mai mulți prieteni, dintre care pe un june pictor francez de mare talent, Victor Bonnet, o cunoștință de la Paris, care călătorea de plăcere prin Orient.

Șampania înghețată curgea în valuri, fumul de tutun se ridica în tavan și pornea pe ferestre ca niște nori fantastici bătuți de vânturi, râsetele, glumele, jocurile de cuvinte nu mai conteneau.

– Tăcere! strigă un ștregar bătrân, cănit și sclivisit, care avea obicei să facă mici servicii galante tinerilor săi prieteni. Dacă mă iubiți voi pe mine, tăceți să ne spună Mișu o nouă aventură a lui.

– Iar amorezat, *mon cher?* strigă tânărul Costică Melinescu.

– Și încă așa cum n-am fost niciodată, *ma parole d'honneur!* zise Mișu; o adevărată pasiune! Un...

– E turbat! e nebun! întrerupse Fănică.

– E o femeie *du monde?* întrebă Iorgu Doroneanu, care zicea că alte *femei* nu există pe lume, afară „poate“ de artiste.

Fănică, veșnicul confident, începu să râdă cu hohot de întrebarea lui Iorgu, pe când Mișu tăcea și-și mușca buzele.

– E o artistă?

– E o...

– O ce?

– O țarancă, zise serios Mișu, încruntându-și sprincenele-i negre cu un zâmbet trist.

– A! strigă Costică. Avem dar o idilă! Și cum se numește juna păstoriță, domnule Fănică? Să vedem dacă d-ta, care le știi toate, o știi și p-asta?

– Să spun, Mișule?

– De unde știi? întrebă Mișu și mai încruntat.

– Ce-ți pasă?

– Mă prinz că nu poți să știi.

– Dacă mă necăjești, o spui.

– Dacă o știi, spune.

– Ei bine, dacă vreți să știți cum o cheamă pe fericita care stăpânește astăzi inima tânărului nostru amic Mișu, ascultați... E o minune de țărâncuță, ce-i drept, și doar mă pricep și eu la asta, și o cheamă...

– O cheamă?...

– Smă-răn-di-ța!

## DĂ-DĂMULT... MAI DĂ-DĂMULT

Dă-dămult, mai dă-dămult stăpânea o împărăție fără margini Barlaboi-împărat, ce-i mai zicea și Ciungu-mpărat...

– Dă ce-i mai zicea și Ciungu-mpărat?...

– Iac-așa! Îi mai zicea de pe când era tinerel și Ciungu-mpărat, fiindcă mai târziu era să-și piarză o mână... în război...

– Bietul împărat Barlaboi!...

Și era și însurat Barlaboi-mpărat. Avea nevastă, și cu ea o fată. Altceva niciodată. N-avea noroc... băiat... de loc.

...Lucrau femeile toată ziua, toată noaptea: țeseau, îmblăteau, înălbeau, depăneau, torceau, dregeau, cârpeau, însăilau, coseau, tigheleau, tot așa și iar așa, ș-una ș-alta zor zoreau: ba din ac, ba din undrea, mama-mpungea, fata trăgea.

Împărăteasa, părul ca cerneala... Fata, ca cânepa.

\*

...La fără cinsprece zile al cinsprecelea an, la același ceas taman-taman, Ciungu-mpărat cu amândouă mâinile a plecat.

A plecat Barlaboi, la război, să se bată-n duel cu Stacojiu-voievod, ce-i mai zicea și Sontic-vodă până nu-l făcuse mă-sa.

– De ce-i mai zicea și Sontâc-vodă până nu-l făcuse mă-sa?

– Iac-așa!... Îi mai zicea Sontâc-vodă până să nu fi cunoscut tat-so pe mă-sa, pentru că atunci când o fi Stacojiu om dă peste cinzeci de ani o să se provoace la duel și adversarul o să-i taie piciorul de la genuchi mai sus...

– În duel?... Vai de el!

\*

...Femeile...

– A plecat, mamă?

– A plecat, mamă.

– De ce, mămuică?

– De! De ce mămuică.

– Bine, maică!

– Bine, maică.

Iar zoreau.

– Și războiul *cât* ține?

– Cât o *ține*.

– Și-mpăratul *când* vine?

– Când vine!

– Când vine!

– Biine...

– Biine.

Și iar zoreau...

\*

– Hai și noi, mamă, zicea împărăteasa.

– Unde, mamă? întreba fata împărătesei.



- La război.
- Cum, mamă?
- Cum a mers și tat-to, mamă.
- Călare?
- Nu, mamă, pe jos. Numa bărbații merg călare; hei !

Altfel sunt ei; noi suntem femei.

- Ce să facem acolo, mamă?
- Ce-om putea, mamă.
- Bine, mamă, tata, Barlaboi, ca Barlaboi; dar și noi?
- Și noi.
- Să ne batem și noi, mamă, la război?
- Nu, mamă: la război, *țesem* noi !

\*

Sfâr ! suveica, sfâr ! sfâr ! sfâr !

Și cățelul, fidelul, mâr și mâr.

- De ce mârâie Lăbuș, mamă?
- Că nu s-ajunge, mamă.
- Cu ce să s-ajungă?
- Cu laba.
- Și cu mai ce?
- Cu botul.
- Unde să s-ajungă, mamă?
- Unde s-a ascuns purecele, mamă.
- Unde s-a ascuns?
- Unde nu-l ajunge.
- De ce să-l ajungă?
- Ca să se scarpine.
- De ce să se scarpine?
- Că-l mănâncă.
- Adică cum?

– Asta nu trebuie să știe copiii până nu i-o mănca și pe ei.

– Atunci, o să se scarpine și ei, mamă?

– Și ei, mamă.

– Da dacă nu-l ajunge, maică?

– Rabdă, maică.

– Supără, mămucă?

– Hehehei !

Și pe urmă, mama o lua în brațe, o săruta și o strângea tare, mai tare, foarte tare, mai tare decât putea.

\*

...Cald. Căldură mare. Cuptor. Zăbușeală, nădușeală, toropeală, topeală.

...Drăgan!... un găligan de țigan! Un balaur cât un taur... Și purcar și murdar!... leneș, puturos... Măgar! Găsește un baboi în noroi.

– Să-l duc la halde mama... Ce mai ciorbă, iu, iu, iuu !

Dar ce se pomenește? Acel pește, după ce zvâcnește, și vorbește:

– Dragane, găligane, țigane, nu mă face ciorbă.

– Hatunci, rasol.

– Nici rasol.

– Hatunci, humplut.

– Nici umplut.

– Hatunci, iachnie !

– Nici iachnie.

– Hatunci, plachie.

– Nici plachie.

– La cuptor.

– Nu.

- La tigaie.
- Nici.
- Pă spuza, mă!
- Nici pă spuza, mă!
- Hatunci, cum, mă?
- Să-mi dai drumul, balaure!
- Haoleu! păi cum rămân eu?
- Eu sunt norocul tău... Dă-mi drumu-n iazu-mpărătesc, și nu voi fi ingrat cu tine.
- Hatunci dacă nu vei hi hingrat, hai să te emancipez!
- L-a emancipat... I-a redat-o... – libertatea.

\*

...Cald. Căldură. Cuptor. Zăbușeală. Nădușeală.  
Piroteală. Toropeală. Topeală. Tâmpeală.

...Femeile... iar ele! Tot ele!... Femeile...

– Vreau să mă scald, mamă.

– Scaldă-te, mamă.

La iaz. Bâldâbâc! O dată la fund. Iar dasupra. Iar bâldâbâc! Iar dasupra... Iar bâldâbâc! iar dasupra. Iar bâldâbâc... La fund... Deasupra.

– Mamă! am înghițit ceva, mamă!

– Ai înghițit apă, mamă.

– Nu! Apa e mai subțire, mamă.

– Atunci, ce, mamă?

– Altceva, mamă.

– Ce, mamă?

– Nu știu; unsuros, mamă.

– Unsuros?

– Unsuros ș-alunecos... Și-a scăpat pe gât în jos! Să știi, mamă, c-a fost vreun baboi.

- Da, mamă !
- Vai de noi !
- Haide de te hodinește, puiul mamei !
- Haide să mă hodinesc, mama puiului !

\*

...O lună...

- Mi-e greață, mamă.
  - Baboiul, mamă.
- ...trei luni...
- Crește, mămuică.
  - Baboiul, mămuică.

Cinci

- Mișcă, mamițo.
- Baboiul, mamițo.

Nouă...

- Aoleu, doare, mamițico.
- Baboiul, mamițico !

\*

S-a făcut baboiul broască.

La trei luni vorbea trei limbi.

La un an și jumătate, broasca din baboi cânta din cimpoi.

\*

Vine ! vine ! vine !

Cine vine ?

Împăratul vine ! Barlaboi vine.

Vine Barlaboi. Dă la război.

În sfârșit, s-a isprăvit. Adversarul l-a ciuntit; dar și el, la duel, l-a betegit; mâna i-a luat-o, laba i-a luat-o, cu paloșul din dă sus dă genunchi i-a retezat-o.

Oaste. Oaste. Oaste – nebiruită, nepilduită, nemiluită. Piotă, liotă, pedestrime, călărime, arcași, trâmbițași, buciu-mași, toboșari, stegari... Din pricina tunului, care pe atunci nu se știa, artilerie de loc nu era.

\*

A descălecat Barlaboi-împărat, pe împărăteasa a sărutat:

- Unde-i copila tatei?
- Cam bolnăviaoră.
- Ce are?
- Din mâncare !
- Ce-a mâncat? întreabă Barlaboi.
- Mai nimic: un broscoi.
- S-o văz !
- Nu se poate.
- Voi.

Un picior în ușă.

Ușa de perete.

Mititelul cântă duios din cimpoi.

- De unde acest broscoi? strigă Barlaboi.
- Dintr-un baboi.
- Al cui acest broscoi de baboi?
- A nost.
- Anost.
- Cu ce rost? Aici altă drăcie a fost.

Coiful strălucios și oglindos și-a scos și fără cap, mânios l-a trântit jos.

Și ciunta-n sus a ridicat, grozav a amenințat și foarte tulburat a zbierat:

– Bine! bine! Nu zic: se-ntâmplă uneori copil din flori! Dar din pește, doamne ferește! nu se pomeneste.

Împărăteasa a leșinat. Barlaboi, făcând spume la gură de-i curgeau pe barbă, a ordonat:

– Să vie Hârca roaba, baragladina, harapoaica, vrăjitoarea, la palat!

\*

Vine roaba-ndat!

– Cu ghiocul ori cu bobii să-mi dai, să-mi ghicești, că te tai! a urlat Barlaboi. Al cui? Al cui? Al cui a fost acel baboi, din care a ieșit acest anost broscui, care cutează când venim noi, noi Barlaboi, triumfător de la război, să facă aicea tărăboi, cântând ca un iaurgiu pavlichean de la Cioplea, din cimpoi?

– Hapoi...

– Hapoi! nici un hapoi.

– Să lăsăm pă mâine joi.

– Nu! Acuma, miercuri, voi.

\*

Dă baba-n bobi. Și dă și dă, și-i învârtește, șoptește, dăscălește, îi descântă, îi vrăjește.

– Patruzeci de bobi, bine știți, bine-mi ghiciți; de-o hi de deochi, din uitătură, ori din apucătură, pe știute, ori neștiute, pa văzute, ori nevăzute! de-o hi alb, de-o hi

negru, ori pistriț, de-o hi balaoacheș, de-o hi oacheș ori plăviț, de-o hi mare, de-o hi mic, de-o hi uriaș, de-o hi pitic, de-o hi subțire ori frumos, de-o hi gros, urât și burtos ! de-o hi nărod, de-o hi cu cap, ori nătot, ori harap ! ori cuminte, ori buimac, hie turc, hie turleac, ori lunatic, palavatic și zănatic ! de-o hi așa ! aminterea ețeterà !...

Pe urmă, pune fruntea la două dește și zice:

– Măria-ta, să aducă un hârdău, nou, da să nu hia de dogar, să hia de alt meșteșugar, măcar de croitor hor de cismar, ca tot meșteșugul își are și hicleșugul și beteșugul, un hârlău dă doaga dă stejar hor dă arțar, hor dă paltin, hor dă pluta, plin cu hapa nenceputa, dă soare nevăzuta, nici hierbinte nici rece, când o bei dă dor îți trece, încropita, potrivita, numa buna dă luat, cu sapun de împrumut, și un cheptene des, și unul mijlociu, și unul rar dă corn dă caprioară dă munte, care n-a cunoscut la sufletul ei caprior – și copilul hăsta din pește sa le pazească trebuiește, și sa horrdoni sa vie haicea toți cu toții și tineri și batrâni, și urâți și frumoși și curați și puturoși și sa treaca pa dinaintea lui, și la care i le-o da broscoiul, sa știi ca tot a hăluia a fost și baboiul.

\*

Împărăteasa iar a leșinat.

\*

Barlaboi-împărat a ordonat și toate s-au executat.

Întocmai s-a făcut: toți cu toții au trecut; au defilat și s-au închinat dinaintea copilului nevinovat; iar copilul nevinovat nimănu i nimica nu i-a dat.

La urmă, iacă și Drăgan, janghinos, urduros, păduchios, de la nas până-n gură cu mucii, la labe jeg, fără papuci.

Cum l-a văzut cimpoierul mititel, cu dragoste-a surâs la el; pe urmă a luat într-o mână hârdăul, într-alta săpunul, într-alta un pieptene, într-alta altul, în ailaltă p-ălălalt, și, sunând frumos din cimpoi, i le-a dat...

I le-a dat. Lu Drăgan.

Lu Drăgan i le-a dat.

\*

Împărăteasa iar a leșinat.

\*

Barlaboi, turbat, a urlat:

– Care nu e dogar dintre voi să facă din pădure un butoi, să băgăm în el pe fii-mea, pe țigan și pe broscoi, și să le dea drumul pe ape, nici unul să nu scape!

Și care nu era dogar a dat să plece la pădure.

Dar Barlaboi a strigat:

– Nu! stați. Mai bine luați pe Drăgan, pe acest țigan... Du-te, balaure, și mărturisește-le, unde ai ascuns peștele.

\*

L-au luat. Bătut. Torturat.

Bietul Drăgan! Bietul țigan! într-una zicea:

– Uite, mă! ce facui eu, măi neiculiță, sărac de maica mea!

Tortură!



- Uite, mă! ce facui eu, neiculiță?
- Tortură!
- Barlaboi vine și zice:
- A mărturisit?
- Nu vrea, măria-ta.
- Cum, nu vrea?
- Iac-așa!
- Ce facui eu, măi neiculiță, sărac de maica mea!?
- Dă-i mereu!
- Aoleu!
- Dă-i de tot.
- E netot.
- Ce facui eu, măi neiculiță? mă mir.
- Dă-i la mir.

\*

În sfârșit, a mărturisit. A spus unde fusese ascuns baboiul.

Împăratul cu mâna care nu era ciuntă a apucat baboiul și l-a strâns să-i iasă sufletul.

– Să spintecați baboiul ăsta și să-l facem ciorbă! Să-l dăm diavoliței să-l mănânce!

Dar ce se pomenește? Acest pește, nu numai zvâcnește, și vorbește...

- Nu mă face, împărate, ciorbă.
- Atunci, rasol.
- Nici rasol.
- Atunci, umplut.
- Nici umplut.
- Atunci, iachnie.
- Nici iachnie.

– Atunci, plachie.  
– Nici plachie.  
– La cuptor.  
– Nu.  
– La tigaie.  
– Nici.  
– Pe spuză.  
– Nici pe spuză.  
– Atunci cum?  
– Dă-mi drumul.  
– Atunci cum rămâne cu răzbunarea mea?  
– Dă-mi drumul! Eu sunt norocul împărăției tale.  
– Cum?  
– Cum? Iaca cum. Uită-te la ȝigan! privește pe Drăgan!

\*

Când a privit împăratul, tatăl, disperatul, n-a mai văzut pe Drăgan, pe ȝigan, pe acel murdar nerod, a văzut un viteaz voivod, parcă rupt din soare din cap până-n picioare.

Și de bucurie a ridicat ciunta lui și cu ea pe moalele capului l-a mângâiat pe voivodul încoifat, înarmat, înzălat, implătoșat, împintenat.

\*

Împărăteasa, care dormea în altă parte a palatului fără a ști nimica de toate astea, văzând cum se bucură soțul ei, Barlaboi-împărat, de bucuria lui iar a leșinat.

\*

Și așa, toate cu bine s-au terminat.

Și s-a făcut nuntă mare, cum nu s-a pomenit *dacindea*..., vorbă veche și frumoasă, de noiăștia de-acuma ne-nțeleasă, că unii zic *dacindea*, alții *dacândeă*, care cum îi place, c-așa la orice nuntă mare se face – să fie numa sănătate și pace.

\*

Iar împăratul, de vesel ce era, nu mai știa ce făcea: barba vâlvoi la cap își aducea, și pletele ciuf în bărbiă și striga și râdea hahaha! Și stând pe tron, l-a pupat și a zis către nepoțel:

– Măi, broscui! Dumnezeu te-a trimis între noi! cântă ceva frumos lui bunicî-tu-n cimpoi.

Și-a umflat bucele broscuiul, și le-a umflat și busum-falt, și a umplut cimpoiul țiplă, cât a răbdat, doar n-a crăpat, și a cântat:

„La moară la Ciorogârla,  
Hop, zârna-zârna!  
S-a-necat o fată-n gărlă,  
Hop, zârna-zârna!  
C-un baboi de pește-n gură.  
Hop, zârna-zârna!“ șcl.

\*

S-a sculat încântat împăratul de pe tronu-i și l-a pupat, și a bătut cu ciunta în palma ailaltă și a zis:

– Bravos! bis!

Și eu încălecai pe șea, de trei ori m-am pus ș-așa ș-așa,  
și am căzut de pe ea; și-n sfârșit, m-am pus pe ailaltă, să  
vă spun ce-a fost pățit o fată de-mpărat în baltă.

**FABULELE MARELUI ANONIM**

**ȘI**

**STROFELE LUI PICOLINO**



## D U E L

Naivul plug odată (probabil, ofensat)  
La un duel de moarte pe tun l-a provocat.  
Dar adversarul țăntoș răcni cavaleriește:  
„Mișelule-n genunche!“ Și-n frunte l-a scuipat...  
Și pe teren, naivul a fost silit firește  
Mult umilite scuze să ceară de la tun.

## MORALA

Doamne ! Ferește  
Pe moșicul prost de boier nebun !

## BIETUL ION

A tot răbdat Ion, răbdat,  
Până când foc s-a supărat,  
– Că prea-și bătea joc toți de el,  
Ba că-i nerod, ba că mișel,  
Și câte alte, fel de fel! –  
A scos un par din gard, și – feri!  
De-or hi mojici, de-or hi boieri;  
Că a pornit ca un netot,  
Și dă-i la cap și strică tot!  
O zi întreagă a sbierat  
Și val-vârtej a alergat  
Pe toți în spaime i-a băgat...  
Când tocmai seara-ntr-un târziu,  
Hop! Iată dete de zapciu,  
Și aoleu! Și vai! Și chiu!  
Că ți l-a-ntins zapciul jos,  
L-a legănat foarte frumos  
Și-l adormi întors pe dos...  
S-a scărpinat a doua zi  
Bietul Ion când se trezi  
Se duse drept acasă – și,

## MORALA

De necazul satului,  
Rupse furca patului.

(*Convorbiri critice*, an I,  
nr. 14-17, din Iulie-Sept. 1907)



## TEMELIA

Atâta muncă fără preget !  
    Încet-încet, de-atâția ani,  
De jos, din temelia stâncii,  
    casmaua smulge bolovani,  
Și macaraua suie-n multe,  
    și dalta-n feluri îi cioplește,  
La rând ciocanul îi așează,  
    frumos mistria-i rostuiește;  
Și – lucru vrednic de mirare  
    din răsărit până-n apus ! –  
Un grandios castel, d-asupra,  
    spre nori se-nalță și tot crește:  
Pe cât jos se scobește stânca,  
    pe-atât se-mpodobește sus...  
...Mai trebuie frontonul splendid,  
    alegoria triumfală,  
Și-i opera desăvârșită –  
    e gat-a unui secol fală!...  
Un ultim bloc enorm, acumă,  
    trosnind, e smuls din grop-adâncă  
Și ridicat din greu pe scripet...  
    Dar blocul ultim nu-i sus încă,  
Și, din afund, din măruntaie,  
    răcnește stânca: „Nu mai pot“  
„Proptele iute ! Merg de râpă !  
    mă surp cu fala-vă cu tot!“

## MORALA

Ades, visând prea vesel,  
                    ai deșteptare tristă...  
„Să nu te rezemi, Doamne,  
                    decât pe ce rezistă!“

(*Convorbiri Critice*, anul I,  
nr. 14-77, din Iulie-Septembrie 1907)

## T A L M U D

„Tu, Șmul, ești leneș, zice Ștrul,  
Tu nu vrei să lucrezi destul,  
Și d-aia nu câștigi nimică!  
Tu de vr-un an tot migălești  
O iconiță mititică:  
O tot sucești și-o învârtești  
Și vād că n-o mai isprăvești...  
Eu într-o var-am isprăvit  
O mănăstire și un schit.  
Cu învelit și cu vopsit”  
Iar Șmul răspunde trist: „Hei! Știu...  
Dar... tu – tu ești tinichigiu,  
Și eu – eu sunt giuvaergiu“...

### MORALĂ

Una-i Ștrul  
Și alta Șmul.

(*Convorbiri Critice*,  
nr 18, an I, 15 Sept. 1907)

## MIC ȘI MARE

Trece un prăpăd pe lume...  
Dinspre larg de ocean,  
Cu ce neagră turbă bine,  
vine vajnic uragan!  
E o spaimă-n toată firea...  
Păsări albe fug, s-ascund;  
Pinii seculari se-ndoaie;  
pești, jivine merg la fund.  
Urlă ape biciuite,  
dau nebune către mal;  
Calcă unul peste altul  
și se-nghite val pe val.  
Geme farul... Un grăunte  
de nisip, nepăsător,  
Râde de urgia oarbă  
și de groaza tuturor;  
„Râzi? Nu vezi?“ l-întrebă farul.  
„Ba văd bine“ zice el;  
„Ș-apoi, dacă vine, – vină!  
Sunt atât de mărunțel!  
„Rădăcini eu n-am, să-mi pese!  
nu mă simt deloc legat –  
„Ori în adâncimea mării,  
ori la soare pe uscat –

„Să mă spulbere de-aicea,  
cu tot eu am să rămân:  
„Mie, unuia, oriunde,  
singur cerul mi-e stăpân!“

(*Convorbiri critice*, anul I,  
nr. 19, 1 Octombrie 1907)

## MÂNGÂIERE

O babă chioară-așează tingirea cu păsat  
Pe-o pirostie șchioapă... Hiertura-n foc a dat...  
Și scuiță biata babă, și blestemă, se-nchină:  
„Spurcatu!... Necuratu...” (Iel singur ie de vină!)

### MORALA

Spre mângâiere – adeseori  
Ne trebuiesc... instigatori.

(*Convorbiri Critice* nr. 22,  
15 Noiembrie 1907. Reprodusă în *Viitorul Social*  
seria 1, nr. 4, Noiembrie 1907)

## BOUL ȘI VIȚELUL

Un bou, ca toți boii puțin la simțire,  
În zilele noastre de soart-ajutat...  
Învață la școală cartea de cetire  
Și ajunse boul un bou învățat.

Mare lucru-n lume e și-nvățătura!  
Ține loc de multe, chiar și de talent...  
Printr-o bună școală, rafinezi natura:  
Din vițel poți scoate un bou eminent.

Nu încape vorbă, între animale,  
Un așa specimen greu să mai găsești  
Să citească zilnic feluri de jurnale,  
Rumegând atâtea știri politicești.

Astfel, eminentul, în curent cu toate,  
Iată, pe nepotu-i tânăr l-a-ntâlnit:  
„Unchiule, cum mergem?” – „Excelent, nepoate!  
A mai grea problemă s-a și rezolvit“.

„Unchiule, iar glume!” – „Ba deloc, băiete!  
Sunt de-acord cu toții, foarte sigur știu...  
Și m-ascultați pe mine, eu citesc gazete:  
Tu nu știi nimica, ești un agiamiu.

Mă-ndoiam eu însumi: m-am convins în fine,  
C-am scăpat de-acuma de orice nevoi:  
Ni sunt deopotrivă voitori de bine  
Și au multă milă cei mai mari de noi.

N-au pierit zadarnic, astă primăvară,  
Dintre noi atâția ca la zalhanà !  
Drepturile noastre sfinte triumfară:  
O s-avem islazuri, dacă ni le-or da..."

A rămas vițelul ca un gură-cască,  
Fericit că-n fine sacra speț-a lui  
O avea de-acuma din belșug să pască  
Ș-o purta mai lesne greul jugului.

(*Convorbiri Critice* an I,  
nr. 1, 1 Ianuarie 1908)



## S A V A N T

Toate cărțile din lume, de când lumea, câte-au fost,  
Minunatul meu prieten le cunoaște pe de rost;  
Tot ce mintea omenească până astăzi a știut,  
În savantu-i cap de dascăl, s-a-ndesat și... a-ncăput:  
Biblioteca vestită! așa plină, că-n zadar  
Am dori să mai încapă și un bibliotecar.

(*Convorbiri Critice*, an I,  
nr. 15 Ianuarie 1908)

O D Ă  
– copilului –

Umbli hoinărind p-în lume  
ca un orb, la ochi legat,  
Și de câtă vreme-acuma  
pe la mine n-ai mai dat!  
Prăpădești tu de pomană  
prețioasele săgeți,  
Să te-alegi cu hulă numa  
de l-atâți ingrați poeți...  
Te-am vorbit rău eu vreodată?  
vinovat cu ce ți-am fost,  
De mă horopsești uitării,  
tu, copil frumos și prost?  
A! De-ai ști cum mângâiu încă  
urmele unde-ai rănit!  
Cu ce dor mi-aduc aminte  
cât atunci am pătimit!  
Vino, crudule, cu pieptul  
gata desvelit te-aștept;  
Nu cu una, dă cu două!  
săgetează drept în piept!  
Și pe maică-ta zeița,  
jur că n-am să te hulesc:  
Mai omoară-mă o dată,  
să mai simt că iar trăiesc!

(*Convorbiri Critice*,  
nr. 14-17, an 1, Iulie-Sept. 1907)

DE CE?  
*Scherzo* –

De ce, când o furtună  
S-abate pe pământ  
Cu furie nebună...  
Cânt?

De ce, când luna plină  
Revarsă peste crâng  
Divina ei lumină...  
Plâng?

De ce, când treci semeață  
Și nu-mi zici un cuvânt,  
Nici nu-mi privești în față...  
Cânt?

De ce, când brațe goale  
La piept cu dor mă strâng...  
In de matase poale  
Plâng?

De ce? Că știu: părere  
E tot pân'la mormânt!  
Plăcere – plâng... Durere...  
Cânt.

*Piccolino (Convorbiri Critice,*  
an II, nr.8, 13 Aprilie 1908)



# **EPIGRAM**



## UNUI CLUBMAN

La cărți, c-un as ești asasin,  
Cu spada-n luptă, spadasin;  
Dar fără spadă, fără as,  
Tu singur spune: ce-ai rămas?

(*Moftul Român*, 24 Iunie 1901)

# POLEMICA ÎN EPIGRAME CU DIMITRIE TELEOR

## CAZU CUZA

### I

Am publicat în numărul trecut o epigramă inedită a popularului Teleor, căruia, precum se știe în cercurile literare de la Berăria Cooperativă, i se zice de către amicii invidioși *Țața* pentru limba lui prea înțepătoare. Epigrama țatei era adresată unui burghez parvenit, care cu cât se înalță, cu atât pare poetului mai mic: foarte ingenioasă epigrama țatei!

Ce se întâmplă însă, spre marea noastră mirare?

Un confrate din Iași, „Evenimentul“, vine și ne spune că un oarecare domn Cuza, scrisese mai demult, în epigramele sale, una aproape la fel cu a țatei și o citează întreagă:

Iată-le amândouă aceste epigrame:

### TELEOR ȚAȚA

E lucrul natural,  
Iubitul meu amic:  
Cu cât te înalți mai sus,  
Cu atât te văz mai mic.



## DOMNUL CUZA

Te-ai înălțat atât de sus,  
Iubitul meu amic;  
În cât să nu te miri de-mi pari,  
De jos, atât de mic.

Am rămas trăzniți de nedumerire, zdrobiți de rușinea că fuseserăm atât de ignoranți în istoria politică și literară a patriei: să nu știm că răposatul domnu Cuza pe lângă unirea Principatelor, împrăștierea țăranilor și secularizarea mănăstirilor închinată, mai făcuse și epigrame.

– Nu se poate! am zis; desigur „Evenimentul“ a fost indus în eroare.

Dar iată că din toate părțile țării ne sosesc telegrame, scrisori și cărți poștale, prin care ni se confirmă aserțiunea ziarului ieșean.

Toată această monstruoasă corespondență este în versuri mai mult sau mai puțin răutăcioase la adresa țatei.

Ca să se înțeleagă mai bine aceste răutăți, trebuie să spunem că țăța, vechi impiecat la Ministerul Instrucției Publice, prin bugetul cel nou al acestui departament, a fost favorizat, adică n-a fost suprimat, ci numai retrogradat din șef de masă, copist.

Iată acum câteva mostre din acele răutăți la adresa țatei:

*Precum scânteia licărește  
De sgândărești o leacă spuza,  
Orcine-ar sgândări găsește  
Sub Teleor pe A.C. Cuza*

\*

*E natura: că te-a redus  
La gradul de copist,  
Când copiezi așa exact  
Ferventule Cuzist.*

\*

*Ajunul Paștelui!... redus !!  
Lui Teleor îi crapă buza !!!  
Atunci !!! E-ngrozitor de spus !!!  
Făcu apel la A.C. Cuza !!!!!*

*Teleor, dragă țătică,  
Te prinsei, mânca-ți-ai muza,  
Și nu cu ocaua mică,  
Ci cu ocaua lui Cuza.*

Disperați, am alergat la Teleor.

– Ce ne-ai făcut, țăto? Și i-am spus totul. –

Țăta, cu mult sânge rece, ne-a răspuns că este dinastic și nici n-a fost cuzist, că nici nu vrea să știe că a existat vreodată un domn Cuza.

– Bine, toate astea sunt frumoase, cum le spui D-ta, dar orișicum pentru cititorii noștri, ar trebui să avem o scuză.

– Cine se sCuză se A.C. Cuză! răspunse țăta imper-turbabil.

Cititorii noștri știu ce nenorocire literară ni s-a întâmplat din cauza ignoranței mele în materie de istorie literară: Am primit de bună credință de la amicul meu Teleor, ca a d-sale proprie, originală și inedită o epigramă, pe care d-l Cuza o publicase demult și care se găsește în toate antologiile didactice.

Dar asta n-a fost destul; se vede în adevăr că o nenorocire nu vine niciodată singură; căci iată că tot amicul meu Teleor s-a supărat de asta. În două numere consecutive ale „Secolului XX“ se leagă de mine.

### EPIGRAMĂ

*lui I.L. Caragiale*

*Și după ce pe la Regie  
Fuseși atâta timp mai mare,  
Este păcat să-ți zică lumea,  
Că n-ai și tu nițică sare –*

*P-cest „Moft Român“ ce-odată  
Făcea onoare astei nații,  
A început de la o vreme,  
Să-l redacteze abonații.*

Și a doua zi, alta și mai răutăcioasă:

*Tot lui I.L. Caragiale*

*Ai fost funcționar cinstit  
Tu, la Regie, cât îmi pare*

*Căci văd că nu ai profitat  
Nici de tutun și nici de sare.*

Cu toată mâhnirea ce simt că amicul meu d. Teleor nu-mi găsește nici un pic de sare, tot am o mângâiere văzându-l cum recunoaște că am fost cinstit și n-am profitat de sare străină.

Ca semn de recunoștință, dar, mă simt dator a-i dedica aceste:

### EPIGRAMA

*Lui Teleor*

*Că n-am destulă sare-a mea,  
Te rog, amice-a mă s'Cuza;  
Dar c-aș fura-o altuia,  
Nu cred să poți a m-A-Cuza.*

*Aceluiași Teleor*

*Nu zic,,Poate că n-am haz,  
Dar, te rog, admite-mi scuza,  
Scumpe-amice: -n orice caz,  
Eu sunt eu, și – nu sunt Cuza.*

*Caragiale.*

*Moftul Român*  
seria II, nr. 3 din 15 Aprilie 1901

### III

Cititorii noștri au urmărit, desigur, procesul literar, pe care l-am consemnat în două numere sub titlu: *Cazu-Cuza*.

Se părea că în acest proces domnul Cuza avea toată dreptatea și că amicul Teleor era amenințat să fie osândit de Tribunalul republicii literelor.

Dar iată un avocat nou se prezintă să apere pe amicul Teleor; el face apel la opinia publică și așterne o magistrală pledoarie prin „Evenimentul“ din Iași în favoarea amicului nostru.

Iată în rezumat modul ingenios de apărare al acestui eminent avocat.

„Teleor nu poate fi nici acuzat, necum osândit, că ar fi răpit bunul d-lui Cuza. Pentru ce? Pentru cuvântul simplu că acel bun nu era al d-lui Cuza. Poate cineva răpi de la cineva ceea ce acest cineva nu are? Sau dacă acest cineva are acel ceva fără să fie al lui, atunci opinia publică trebuie să osândească mai întâi pe acel cineva care a răpit acel ceva dela altcineva... Prin urmare, să lăsăm deocamdată, onor. Curte, pe Teleor, și să regulăm pe Domnul Cuza“.

Și după această pledoarie de înaltă știință, avocatul produce în fața Onor. Curții, următoarele documente:

#### NEAMȚUL

(Fliegende Blaetter, de acum 16)

*Manch Kleiner um sich gross zu zeigen  
Hat versucht, empor zu steigen*

*Auf ein Gerüst.  
Ach! Wenn er doch wüsst,  
Dass man in der Höh' noch kleiner ist.*

urmează epigramele: A.C. Cuza (1886), Teleor (1901).

Și în fine avocatul lui Teleor, ca să dispună și mai bine pe Onor. Curte în favoarea clientului său, ilustrează apărarea cu un truc ingenios...

Așează cele trei epigrame la rând, pe a lui Cuza întâi, apoi pe cea nemțească și la fine pe a lui Teleor, apoi își încheie pledoaria:

„Putem zice, Onor. Curte, punând pe Cuza de o parte și pe Teleor de alta, iar pe neamțul la mijloc, că bietul neamț șeade răstignit ca Domnul Christos între doi – epigramiști români“.

*Moftul Român*, nr. 4, 1902

**V A R I A**





## O ȘEDINȚĂ LA „JUNIMEA“ ÎN AJUNUL ANULUI NOU

*Berbantul Ghermani*, cel dintâi sosit, se plimbă agitat prin salon și învârtind bastonul cântă:

Ființa-mi *jună* duios te cere,  
Scoțând suspinuri neîncetat,  
Iar tu, iubito, vreo mângâiere  
Nu-i dai să fie mai ușurat.

*Jak Negruzzi*, intrând, cu vocea stinsă<sup>1</sup>:

La jocuri cu Lucșița ades mă întâlneam,  
Când ea era copilă și eu copil eram,  
Aveam în tot momentul certări și împăcare,  
Eu mă certam prin semne și ea cu vorbă tare.

*Menelaos*, după ce a ascultat uimit, dus, transportat cu gândul în Câmpina-Wagon:

Aferim, bre, Jak,  
Ce craidon, ce drac,  
Mare șarlatan,  
Îh! Aman, Aman!

*Jak Negruzzi*:

Un fruct este puterea, ce-nșeală la privit,  
Frumoasă-i este coaja, dar miezu-i putrezit<sup>2</sup>.

---

<sup>1</sup>. Și lebăda, se zice, la moarte glăsuiește,  
Mirare deci nu fie că Iacob chiar vorbește (n.a.)

<sup>2</sup>. Vezi *Opere complete* de Jak Negruzzi, în pod la  
librăria Socec (n.a.).

*Menelaos*, exclamând cu regret:

Putere !... oh ! puterea,  
Ioc, puterința mea.

*Marghiloman*, copilul Eyolf al lui Titu, intră călare  
pe băț:

Frunză verde de susai,  
Oh ! vai !  
Ca mâni vine luna mai  
Și-alergările de cai,  
Hi, hai !

*Tache Laurian* apare cântând:

Nevastă, bărbatul tău  
Prăpădi-l-ar Dumnezeu,  
Căci p-acasă nu-l mai ții,  
Și se ține de prostii.  
No, frache, No !

*Ștefan Mihăilescu*:

S-au dus Tachii amândoi,  
Vai de noi !  
În comisii n-om mai fi,  
Candidați n-om mai trânti,  
Și nici n-om mai întâlni,  
Candide durdulii,  
Cu ochi negri, ochi căprii...

.....

Orologiul cu cuc, hărăzit clubului de conu Lascar,  
cântă 12 ore.

*Carp proorocul* intră ca un duh și văzând fața junimei, o infierează cu cuvintele poetului:

Du-te, du-te, du-te de unde-ai ieșit,  
Pasăre de pradă, *ziua* a sosit.

*Titus Livius Barbișonus*, care se oprișe-n prag, cu mâna stângă sprijinită de brațul drept, iar cu făcătoarea de cruci ținându-și elegantul și elocventul său barbișon, încruntând schopenhauerica sa frunte, adaugă cu vocea cavernoasă a unui alt pater al lui Hamlet:

„*Alles bis hier,*  
*Alles ist hin*<sup>1</sup>“.

În vremea asta cineva de afară se aude fluierând o arie din *Rotarul* de Pascaly, care se sfârșește așa:

S-a dus, măre, dura, dura,  
Peste mări și peste văi,  
S-a dus, măre, dura, dura,  
Ciocoimea de lingăi.  
A scăpat iar biata țară,  
Și-ăl sărac, și-ăl impilat...

În sală... o tăcere Negruzziască!

---

<sup>1</sup> Totul până aici, Totul s-a dus (germ.).

## SFÂNT-ION<sup>1</sup>

### Baladă haiducească

Frunzuliță chimionu,  
Chimionu, anasonu,  
Mai dă, doamne,-un Sfânt-Ionu,  
Să prăznuim patraonu  
Cu Jenică Arionu !

---

<sup>1</sup> „Sfânt Ion, subintitulată *Baladă haiducească* este o creație pe care Caragiale a publicat-o în doar o sută de exemplare, distribuite prietenilor și cunoscuților, la întâmplare, după cum se nimerea să-i întâlnească. Broșura a apărut la 27 februarie 1897 în atelierele tipografiei „Epoca“. Faptul absolut real care a stat la baza *Baladei* a fost povestit de Ion Suchianu într-un articol din *Universul* din 1935 (*Un Sft. Ion cu cântec*). Autorul articolului, și Jenică Arion, sărbătorindu-și împreună ziua onomastică, se hotărăsc, spre seară, să meargă la Teatrul Național pentru a vedea opereta *Voievodrul țiganilor*. Aici, în antract, la bufet, tot felicitându-se reciproc, ciocnesc câteva păhărele de coniac și în timpul reprezentației devin turbulenți – ceea ce le atrage evacuarea din sală, făcută cu ajutorul prefectului de poliție al Capitalei, un anume colonel Algiu (foarte vestit în epocă) și, în plus, arestul la secția de poliție din strada Academiei... Norocul celor arestați a fost că pe unul dintre ei îl cunoștea foarte bine Scarlat Orăscu, directorul Poliției, astfel că zurbagii Ioni au fost eliberați. Dar întâmplării i s-a dus duhul repede în București, fiindcă veștile se răspândeau pe atunci mult mai repede decât azi, chit că nu existau aparate de radio și nici televizoare“ (Florentin Popescu, *O istorie anecdotică a literaturii române*, ed. II-a, vol.II, Editurile Saeculum și Vestala, București, 1999, pag. 27-28).

Să mai mergem la fiatru  
Să văz doi jandari cât patru !  
Că era mare-mbulzeală  
De-mi venise ameteală;  
Că Jenică Arionu,  
Pasămite-i farmazonu,  
A tras la loja de sus  
Și drept în față ne-am pus,  
La lojă de beletaj,  
Unde-i mai mare blamaj !

C-apoi stam și petreceam  
Și în lojă chef făceam,  
La poliție nici gândeam,  
La poliție, bat-o vina !  
Că ea e toată pricina,  
Ea cu colonel Algiu,  
Ursuzu și belaliu,  
Nu i-aș mai vedea chipiu !

Că toamna când petreceam  
Ș-ăl mai mare chef făceam,  
Iacă-i domnu colonel  
Ne poștește frumușel  
Să mergem la ceai cu el,  
Și la ceai și la cafea,  
La soarea cu refenea,  
Și ne-ncântă, ne descântă,  
Bată-l măiculița sfântă !  
El tot haide ! noi tot ba !  
Ne-a-ntețit cu dragostea;  
Noi trăgeam, el ne-mpingea,

Tot așa și iar așa  
Pân-am ajuns în antrea.  
Aici, hop ! și comisari,  
Ipistați, sergenți, jandari  
Cu niște chivere mari,  
Măiculiță, ce vlăjari !  
Nalți d-un stânjen fiștecare,  
De jurai că sunt călare.  
Noi nu vrem de loc, ei: „Hai !  
Hai la domnu polițai,  
Să vă trateze cu ceai,  
Și cu ceai, și cu cafea,  
La soarea cu refenea !“  
Și ne-a dus, măre, ne-a dus  
Când pe jos și când pe sus,  
Și la secție ne-a pus  
Pe saltea și pernă moale,  
De le simț ș-acu la șale,  
Și de-acolea mai la vale,  
Unde, ce să vă mai spui?  
Unde-i pasă omului,  
Unde-i greu voinicului,  
La-nnodatul bumbului !  
Dacă văzui și văzui  
C-am căzut pe mâna cui?  
Pe mâna Algiului,  
Ce m-apucau de făcui?  
Sai din loc și poc ! și paf !  
Am făcut o lampă praf !  
Și pe urmă ce făceam?  
Ca un leu mă repezeam  
Și cu pumnii dam în geam,

Și trăgeam și iar trăgeam  
Până când mi ți-l spărgeam.  
Atuncea Algiu numa  
Văzu că s-a-ngroșat gluma,  
Și cum este el șiret,  
A recurs la marafet  
Și ne-a turnat la secret  
Cam pe lângă cabinet;  
Și pe loc a poruncit,  
Că zicea că am răcit,  
Să ne tragă de năjit  
Cum se trăgea mai-nainte,  
Cu curea și spirt fierbinte,  
Cât lumea s-o ținem minte:  
Nu-l mai ține, doamne sfinte !  
Și cum stam noi la secret  
Cam pe lângă cabinet,  
Pasămite că de jos  
Ne venea în sus miros;  
Că unde-ncep să strănut,  
Și cu Jean să mă sărut  
Și să-i urez la mulți ani,  
Sănătate, chef și bani,  
Și fiatru permanent  
La lojă cu-abonament,  
La lojă de beletaj,  
Unde-i mai mare blamaj.  
Da' pesemne-amoniacu  
Făcu efect, lua-l-ar dracu !  
Că ne trecu uluiala  
Ș-am rămas doar cu zăpreala.  
Și când ne-am fost luminat,  
Iacă-i vine și Scarlat:

„Ce-ați făcut?“ ne-a întrebat.  
„Ce să facem ! am zis noi;  
Eram Ioni amândoi:  
Am cinstit, măre, cinstit,  
Patraonu-am prăznuit,  
La fiatru c-am venit,  
Lojă bună c-am găsit.  
Să vedem și noi *Voivodu*<sup>1</sup>,  
Cum l-a văzut tot norodu,  
Da’ polițaiu, nerodu,  
Pasămite era beat !  
Dânsul de bucluc ne-a dat.  
Da’ acu dă-ne tu drumul,  
Că ni s-a risipit fumul,  
Și fiatru s-a închis,  
Nu mai ai nimic de zis !“  
Și atunci bietul Scarlat,  
Pe loc drumul ne-a și dat.  
Da’ Orăscu ca Orăscu:  
Ce te faci cu mai – Orăscu<sup>2</sup>?  
Cu Hășdău și Odobescu  
Și cu Anghel Demetrescu?

D-apoi lasă-te pe mine,  
C-am să-i regulez eu bine.  
Că din secție ieșind,  
Am fost doi tot la un gând,  
Cum avem și-un patraon,

---

<sup>1</sup> *Voievodul țiganilor*, operetă.

<sup>2</sup> Titu Maiorescu, atunci ministru al Instrucțiunii Publice  
și al Cultelor.



Și eu și el tot Ion.  
Sache și cu Arion !  
Și-am strigat și eu și el:  
„Hai degrabă la Purcel !“  
Ș-acți, tot la un gând iar,  
Am cerut câte-un pahar,  
Un pahar de turburiu  
Să ne treacă de Algiu,  
Ursuzu și belaliu,  
Nu i-aș mai vedea chipiu !  
Să ne dregem la stomac,  
Arză-l focu-amoniac !

Și nu știu ce-mi vine mie:  
„Ad-o coală de hârtie  
Ș-un condei frumos !“ și scrie !

Scriu și scriu și la minut  
Un raport am așternut  
Contra colonelului,  
Contra polițaiului;  
Ș-am să merg la minister  
Cu raportul meu, să cer  
Să-l scoată din prefectură  
Că s-a dat la băutură  
Și prea face tevatură.

## PREA SĂRAC\*)

*Pauvertè, pauvreté, c'est toi la courtisane<sup>1</sup>...*

(MUSSET)

Am zis iubitei mele: „Vino

La câmp, s-auzi un pitpalac“.

Ea: „Da, îmi place pitpalacul...

Dar nu merg: tu... ești prea sărac“.

---

\* Ca mai toate scrierile în versuri semnate de Caragiale și cea de față a fost inspirată de o întâmplare reală (avându-i ca personaje pe marele dramaturg și pe unul dintre prietenii lui). Nu este, de aceea, lipsit de interes să reproducem mai jos un fragment din textul cu care Dimitrie Teleor însoțea poezia cu pricina atunci când o publica în broșură sub titlul „O poezie la un chef...“, la Tipografia Comtuar Popular, în 1914: „În decembrie 1895, aflându-mă cu maestrul în băcănia Grancea, de peste drum de Palatul Regal, după oarecari gustări de icre negre, pateuri, și alte delicatese, după oarecare Drăgășani de cel mai bun, ne-a venit o inspirație grozavă și am improvizat poezia sau poema ce urmează. Am improvizat-o compunând întâi nenea Iancu o strofă și apoi eu alta.

Strofele au fost scrise la rând de Caragiale care zicea: „Mă, sunt reușite și e păcat să le uităm“. Manuscrisul s-a făcut, contrar obiceiului maestrului, pe hârtie proastă, de înfășurat măsline și la urmă mi-a pus întâi numele meu și apoi pe al său. La toate protestările mele, el a rămas inflexibil, aruncându-mi chiar niște calificative cum știa el. Cine se îndoiește de cele ce scriu aici, n-are decât să vină la mine și-i voi satisface curiozitatea.

Plimbându-mă-n singurătate,  
O odă gloriei eu fac:  
Dar gloria se depărtează  
„De ce fugi?“ zic. – „Ești prea sărac!“

Mă duc atunci la masa verde,  
Să-ncerc norocul – poate fac  
O lovitură... Dar norocul  
„Pleacă, îmi zice; ești sărac!“

Mă duc acasă melancolic.  
Stau trist, visând într-un ceardac,  
Și pițigoiul din grădină  
Îmi fluieră: „Ești prea sărac!“

Mă duc la editor c-o carte.  
E iarnă, frig – voi să mă-mbrac;  
Dar editorul mă respinge:  
„Nu te-editez; ești prea sărac!“

Atunci, voii de disperare  
Să mă atârî de un copac,

---

După atâția ani m-am gândit că n-ar fi rău să cunoască și altă lume această veselă satiră, fără multe pretenții, scrisă de marele dramaturg într-un moment de extremă veselie, împreună cu subsemnatul care, pe cât îmi aduc aminte, nu eram tocmai trist și nicidecum indispus.

Ca să se știe și mai bine ordinea în care am colaborat, pot spune că cea dintâi strofă e de Caragiale, a doua de mine, a treia de el, și așa mai departe.

D. Teleor

<sup>1</sup> Sărăcie, sărăcie, tu ești stricăciunea... (fr.)

Dar craca fuse prea subțire,  
Mi-a zis trosnind: „Ești prea sărac !“

A ! sărăcie ! Monstru palid,  
Când oare am să-ți viu de hac ?  
Și sărăcia îmi rânjește  
Sardonică: „Ești prea sărac !“

Îmi place către primăvară  
Să mănânc ochiuri cu spanac.  
– Și nici spanac, nici ochiuri simple  
Nu pot să gust... sunt prea sărac !

În post simțesc, pe la Teatru,  
Dureri de inimă. Ce fac ?  
Nu pot să intru und-se iese,  
Roșind îmi zic: „Sunt prea sărac !“

Atunci – o constipațiune:  
Ah ! doftore, ce să mă fac ?  
„Siminichie“.  
„Nu se poate.  
„De ce?“  
„De ce? Sunt prea sărac“.

Mă duc la revoluțiune  
Și caut leac, și poc ! și pac !  
„Ce cați aci?“ strigă bandiții.  
„Sunt dizident !“  
„Ești prea sărac !“

Am vrut să-mi fac și eu pomană  
C-un cerșetor, c-un biet ciuntac,

Dar el, râzând, mi-a zis: „Te lauzi !  
S-o văz, n-o crez... Ești prea sărac !“

Adesea o revoltă-mi vine  
Că nu sunt nici turc, nici turlac<sup>1</sup>,  
Aș vrea să stric, să sparg la geamuri,  
Dar mă opresc... Sunt prea sărac.

Nu ! Orșice să fac, văz bine  
Că pentru mine-i tot un drac !  
În mediul social de astăzi  
Sunt prea pârlit, sunt prea sărac.

Oriîncotro d-acu m-oi duce,  
Nu pot cu soarta să mă-mpac;  
Mi-e veșinică dușmană – veșinic  
Îmi spune: „Piei ! Ești prea sărac !“

Sărac ! Da ! Nu e loc în lume  
Pentru-un sărac ! dar... ce să fac ?  
Să mor !... Dar un revolver costă...  
Chiar pentru moarte, prea sărac...

Dar mor în fine și groparul  
Îmi ia cadavrul și, posac.  
Șoptește între dinți în silă:  
„După ce-i greu... e și sărac !“

Am renviat apoi, și iarăși  
Ca mai-nainte strofe fac...

---

<sup>1</sup> Amețit de băutură, cherchelit; zăpăcit, năuc.

Un critic fără milă-mi spune:  
„Ai început iar prea sărac !“

Și nu știu cum să aflu-acuma  
L-aceste strofe un capac...  
Aș vrea o inspirațiune,  
Nu pot sfârși... sunt prea sărac !

Alerg atunce pentru rimă  
La Dicționarul lui Cihac...  
Vai ! Nici acolo nu se află,  
Și bietul Cihac e sărac !

De ce nu vrei tu, soartă sumbră,  
Zâmbind, să nu mai fiu sărac ?  
Cum aș dormi acum la umbră  
Cu burta-n sus într-un hamac !

*Grancea, 8 dec.*

# TEMĂ ȘI VARIATIUNI





## TEMA

Aseară, pe la 6 ore, un foc a izbucnit la o casă peste drum de cazarma Cuza în Dealul Spirii. Mulțumită activității pompierilor și soldaților, focul, deși bătea un vânt puternic, a fost năbușit în câteva minute. Pagubele nu prea sunt însemnate.

(*Universul*)

## VARIAȚIUNI

### 1

De patru ani împliniți aproape de când reacțiunea ține în gheare Belgia Orientului, care din lipsă de energie în evoluțiunea ei cătră progres, un progres bine definit de aminteri prin spiritul tradițional și istoric, și ocazionat întrucâtva, deși jenat oarecum, de evenimentele economice din urmă, în care duplicitatea reacțiunii a întrecut toate marginile și a atins limita tutulor speranțelor de îndreptare, speranțe ce nu pot fi intemeiate pe câtă vreme reacțiunea cu oamenii ei fatali, cari nu se tem nici de lege, nici de Dumnezeu, nici de judecata, nepărtinitoare dar aspră, a Istoriei, au avut cinismul prototipic și revoltător s-o declare, cu cea mai enormă dezinvoltură și exuberanță într-o memorabilă ședință a parlamentului, care a avut imprudența, sau, mai bine zis, impudența de a-și pune botul pe

labe și, strigând ca mamelucii *mea culpa*<sup>1</sup>, au trecut la ordinea zilei, ordine de zi pe care Istoria unei țări, ce se mai bucură de cea din urmă doză de respect de sine, trebuie s-o înregistreze cu dezgust și rușine, deoarece când *sic volo, sic jubeo*<sup>2</sup> domnește într-o țară ca maximă de înaltă politică și când, ca rațiune de stat, se constituie bunul plac al unor reacționari fiefăți, nu ne putem aștepta, decât la atâtea și atâtea infamii de tot soiul și altele încă, dar însă nu credeam pentru ca să ajungem aici, nu credeam, o mărturisim *coram populo*<sup>3</sup>, oricât am fi crezut de infamă reacțiunea concentrată și atotputernică, să ajungem și la incendii ca acela ce s-a petrecut în Dealul Spirii peste drum de cazarma Cuza, care trebuie să serve cetățenilor de învățătură și să rămâie o pată neștersă și indelebilă asupra acestui negru regim, pretins alb<sup>4</sup>, regim al incendiului, căci dacă pompierii, opera venerabilului și bătrânului general Florescu, nu stingeau focul, cine știe cât mai ardea !!!

(*Un ziar opozant fără programă, nuanță liberală-conservatoare*)

## 2

Aseară iust<sup>5</sup> la orele când puneam ziarul ediția a cincea supt presă, în Dealul Spirei vis-à-vis de casarma Cuza, un incendiu a sbucnit.

---

<sup>1</sup> Sunt vinovat (lat.), mărturia greșelilor.

<sup>2</sup> Așa vreau, așa fac (lat.), expresia bunului plac.

<sup>3</sup> Public, în fața tuturor (lat.).

<sup>4</sup> Albi: denumire dată conservatorilor; roșii: denumire dată liberalilor.

<sup>5</sup> Acest cuvânt și multe altele următoare, latinisme proprii ortografiei ziarului lui C. A. Rosetti, *Românul*.

Din cauza vântului violinte, care sufla puternic de la occidente spre oriinte, incendiul a produs o mare panică printre cetățiani și cetățiane.

Pompierii cu câțiva serginți și oficiari – generarele era absente – au mers la localitate, unde cu greu au sbutit să năbușească sinistrul, care apăruse deja la steriorele casii atinse.

Cu această ocaziune vom repeți declarațiunile făcute în organul nostru de atâtea ori, privitoare la instituțiunea pompiarilor.

Am zis, zicem și de datoria noastră este să o repețim mereu protivnicilor noștri de la guvern:

Speriința ne-a probat până la evidență că:

până când nu vom avea pompiari-cetățiani,

până când nu vom avea cetățiani-pompiari

nu vom sbuti să ridicăm această instituțiune la treapta la care ea în Occidente s-a ridicat.

Să avem patriotismul a lăsa deoparte spiritul de partită și să ne întrebăm:

Până când cu spediinte?

Este cineva pompier? – trebuie să fie și cetățian;

Este cineva cetățian? – trebuie să fie și pompier.

Aceasta este eficace,

este ecitabile,

speditiv,

iust.

Speriința din Dealul Spirii până la stremitate ne-a probat că sperietura cetățianilor și cetățianelor nesperiinți adesea cauza lățirii straordinare a sinistrelor este.

Să căutăm deci:

a avea pompiari-cetățiani,

a avea cetățiani-pompiari.

Numai cu condițiune d-a fi și cetățian cineva un bun pompier este, și viceversa.

Și se-nțelege că aceea ce zicem în cetăți despre cetățiani, vom zice la sate despre sătiani:

pompiari-sătiani,  
sătiani-pompiari.

Dar ne vor întreba protivnicii noștri:

Cine va comanda pe pompiarii-cetățiani? pe pompiarii-sătiani?

Răspundem:

Ingeniarii,

Ingeniarii competenți, inteliginți, prudinți, independinți, speriiinți.

Numai astfel instituțiunea pompiarilor, puterică, va da roade scelinți.

*(Un ziar opozant cu câteva programe, nuanță  
trandafirie)*

### 3

Décidément Maître Printemps n'est pas gai cette année-ci: du vent, de la pluie, de la pluie, du vent. Nos mondaines perdent leurs heures à regarder le baromètre, qui, insensible comme cette vieille Mère Nature, baisse, baisse toujours, ou dirait les actions du Panama. Le Dieu Plaisir et la Fée Bamboche s'entêtent à tenir fermés leurs temples, en dépit des vœux de leurs fervents fidèles; partant, plus d'encens sur leurs autels jadis si chargés de fleurs. C'est insensé comme on ne s'amuse plus en cette malheureuse fin de siècle, qui n'en finit plus avec ses surprises ravacholiennes.

Hier un grand incendie a eu lieu dans le Dealul Spirii. Faute d'amusement, une émotion vaut toujours mieux que

l'ennui. Le coup d'oeil était vraiment assez pittoresque. Beaucoup de monde à l'incendie. Notons en passant M-me Chose, une brune descendue d'un cadre de Murillo, en robe de chambre, superbe dans son négligé transparent; M-me Machin, un Rubens, non moins élégante, toute rouge d'émotion; la toute jeune M-me Bigoudiano, un rêve brillant de Watteau, ravissante avec sa chevelure blonde or qui frise naturellement sans aucun artifice, un bouton de rose sur le point de s'épanouir aux rayons de Phoebus, harmonisant très-heureusement avec le ton rougeâtre des flammes légèrement estompé par le voile de la fumée. J'en passe et des meilleurs, dont le nom m'échappe. Puis un essaim de jeunes filles, fraîches comme des violettes qu'on vient de cueillir au bord du ruisseau limpide, les unes plus charmantes que les autres, et que l'incendie avec ses flammes, qui rappelaient les contes fantastiques d'Hoffmann, et les braves et infatigables pompiers avec leurs manoeuvres paraissaient beaucoup amuser.

Après l'incendie, chambrée des plus select chez le rôtiisseur du coin.

*(Un journal chic)*<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Hotărât, doamna Primăvară nu e veselă anul acesta: vânt, ploaie, ploaie, vânt. Mondenii noștri își pierd vremea privind barometrul, care, nesimțitor ca și această bătrână Mamă-Natură, coboară, coboară mereu, ca și acțiunile Panama. Zeul Plăcere și zâna Petrecere se încăpățânează să țină închise templele lor, în ciuda dorințelor pasionaților lor credincioși; de aceea nu se mai găsește tămâie pe altarele lor, altădată atât de încărcate de flori. Foarte puțin se mai poate petrece în acest nenorocit sfârșit de secol, care nu a sfârșit surprizele sale răscolitoare.

Ieri a avut loc în Dealul Spirii un mare incendiu. În lipsă de petreceri, o emoție e totdeauna mai de preț decât plictiseala.

Mai multe ziare ale opoziției vorbesc cu un zgomot asurzitor despre un incendiu ce ar fi avut loc în Dealul Spirii peste drum de cazarma Cuza. Cu această ocazie încalecă iar pe faimosul dumnealor *Dada*<sup>2</sup>, aruncând în spinarea reacțiunii (sic) răspunderea pentru acest sinistru. Întrucât trebuie să pună publicul temei pe spusele acestor foi, ce nu mai au cătuși de puțin respect de adevăr, iată:

Din sorginte oficială aflăm că nu a fost nici un incendiu ieri în Dealul Spirii. Sinistrul cel grozav este o pură invențiune ieșită din fantezia nesecată și din bogatul arsenal de calomnii al adversarilor noștri.

(*Un ziar oficios*)

---

Priveliștea era cu adevărat pitorească. Multă lume la incendiu. Reținem în treacăt pe doamna Cutare, o brună coborâtă dintr-un tablou de Murillo, în capot, superbă în neglijelul său transparent; doamna Cutare, rubensiană, nu mai puțin elegantă, îmbujorată de emoție; foarte tânăra doamnă Bigoudiano, un vis strălucitor de-al lui Watteau, răpitoare cu păru-i blond-auriu care se buclează natural, fără nici un artificiu, un boboc de trandafir gata să se desfacă la razele lui Phoebus, armonizându-se plăcut cu tonul roșiatic al flăcărilor ușor estompate de vâlul de fum. Trec peste multe alte frumuseți al căror nume îmi scapă. Apoi un buchet de tinere fete, proaspete ca violetele culese chiar acum pe malul unui râu limpede, unele mai fermecătoare decât altele, și pe care incendiul cu flăcările sale, care aminteau de povestirile fantastice ale lui Hoffmann, și bravii și neobosiții pompieri cu mișcărilor lor părea să le amuze din plin.

După incendiu, o gustare dintre cele mai selecte la birtașul din colț.

(*Un ziar distins*) (fr.)

<sup>2</sup> Cal de bătaie.

## PROCES-VERBAL

Astăzi Miercuri 27 Oct. anul una mie nouă sute orele  
1 p.m.

Noi comisarul secției 55 după reclamația părților și anume domnișoara Matilda Popescu de profesiune particulară menajeră împreună cu mama sa d-na Ghioala Popescu idem, domnișoara Lucreția Ionescu de profesiune rentieră împreună cu mătușa sa d-na Anica Ionescu de profesiune văduvă pensionară viageră și d. Stavrache Stavrescu de profesiune proprietar, după ce l-am eliberat adi dimineață de la secție, deoarece la prima cercetare ce am făcut-o aseară la fața locului pentru scandalul provenit, s-a pronunțat cu vociferări la adresa guvernului, care este un obicei al său cunoscut de toți concetățenii din această suburbie și în contra noastră chiar în exerciciul funcțiunii, transportându-ne în strada Grațiilor No. 13 bis unde se află imobilul în cestiune al susmencionatului proprietar Stavrache Stavrescu, închiriat domnișoarei Matilda Popescu cu mama sa pe șase luni, de la sf. Dumitru corent până la sf. Gheorghe următor și pe care nu-i permite a intra în posesiune numai cu arvuna fără a complecta chiria, iar domnișoara Lucreția Ionescu cu mătușa sa trebuie să se mute și pretinde că nu vrea, deși proprietarul susține că i-a rămas pe trecut datoare 22 de lei, lăsând și soba stricăță, care d-sa contestează și nu lasă nici o mobilă amanet, constatând următoarele:

Având în vedere că d. Stavrache Stavrescu, proprietarul imobilului din strada Grațiilor No. 13 bis,

lipit în dreapta cu imobilul aceluiași proprietar cu No. 13 simplu, iar în stânga un loc viran tot al aceluiași proprietar nenșădit depunându-se fel de fel de murdalăcure de către vecini cum și de trecători, pentru care i s-a făcut în mai multe rânduri proces de contravențiune asupra salubrității publice, iar imobilul respectiv cu No. 13 bis fiind compus dintr-o cameră, o săliță și o bucătărie, toate de cărămidă și o magadie de scândure de lemne de foc, pe care l-a închiriat cu contract în regulă încă de la sf. Gheorghe trecut domnișoarei Lucreția Ionescu pe un an, iar acum sub felurite pretexte refudă, nevoind să considere absolut nimic.

Considerând că domnișoara Lucreția Ionescu pretinde că este în dreptul său deoarece în virtutea contractului cu timbru în regulă, când se știa că are domiciliu, neașteptându-se nicidecum, căci nu a avut măcar cea mai mică somațiune iar biletul de închiriat a fost pus ilegal și de aceea nu i-a dat nici o importanță, credând că este numai o glumă fiindcă datoria de 22 de franci nu intră în socoteala chiriei pentru că este bani împrumutați din mână, fiind prin urmare altă chestiune, și soba nu se putea strica, fiindcă a fost vară, și astfel nu voiește a evacua, deși sus disul proprietar i-a dat mobilele afară oprindu-i amanet un șifonel cu oglindă șlifuită în valoare de una sută douăzeci de lei și o lampă sistem cu două fitiluri de porțolan cu abajur pentru suma de 18 lei, contestând patru care pretinde proprietarul iar dânsul susține.

Având în vedere că d-șoara Matilda Popescu reclamă să intre imediat în casă neputând sta cu mobila d-sale expusă la intemperii, deoarece vremea amenință a se strica și începând să pice poate să i-o ude, și se păteadă fiind pluș de coloare delicată, și deoarece a



părăsit orice alt domiciliu știind că a dat arvună de cincideci de lei și că poate conta cu siguranță iar proprietarul a încuiat imobilul și a luat cheia, prin urmare nu cedează să lase a intra măcar un lucru cât de mic până ce nu i se achită tot restul chiriei în valoare de alți 50 de lei în plus peste arvună, ca să nu mai pață și cu domnișoara Matilda Popescu, căci s-a săturat, iar aceasta promite pe onoare cel mult peste cinci zile, adică la 1 Noiembrie.

Considerând că din cercetarea ce am făcut-o aseară, când am fi putut pentru ca să facem proces-verbal de ultragiu adus guvernului și nouă ca agenți ai forței publice de către sus-numitul proprietar, dar am crezut de cuviință a nu mai continua nici un scandal, deoarece ne-am mărginit a duce la secție pe provocator până i va trece momentele de primă furie fiindcă pretindea că până la sosirea noastră ambele chiriașe împreună cu mama și mătușa lor l-ar fi insultat și chiar l-ar fi lovit, încât de-abia a scăpat spre a veni să reclame, care noi n-am constatat fiind dus la o altă chestiune de aceeași natură în strada Pacienții.

Având în vedere că după cum redultă din declarațiile părților, aseară ar fi venit domnișoara Matilda Popescu în birjă singură fără mobilă numai cu mama sa d-na Ghioala Popescu ca să vadă când începe să se mute domnișoara Lucreția Ionescu<sup>1</sup> și cu mătușa sa d-na Anica Ionescu, iar acestea au început să râdă spunând că parol, dumnea-voastră ați luat casa! iar la întrebarea domnișoarei Matildii Popescu că de ce râde, vechile chiriașe au răspuns că dânsule o au casa până la sf. Gheorghe, atunci a început nouele chiriașe să râdă, iar la întrebarea d-șoarei Lucreții

---

<sup>1</sup> În original: „Popescu“.

Ionescu că de ce râde nouile chiriașe au răspuns că dânselle au dat arvună în regulă, și atunci au început să caute pe proprietar căci era ascuns în casa sa de alături.

Considerând că la pretențiunile chiriașelor sus-numitul proprietar a amenințat cu dare afară din casă pe d-șoara Lucreția Ionescu și pe mătușa sa d-na Anica Ionescu, căci nu le mai dă casa, neplătind regulat chiria și având chiar pe trecut o datorie de 22 de lei și soba stricăță, d-na Anica Ionescu exesperată a strigat să-i crape ochii cui minte, dacă datoria e de la chirie și soba nu era așa, pe câtă vreme d-șoara Matilda Popescu a dis că dacă se știe cu casa încurcată pentru ce face escrocherie și o mai dă și la alții! iar proprietarul i-a răspuns că cu dumneata nici nu vorbesc până nu văz toată chiria că n-am poftă și de alt bucluc, și atunci pretinde dânsul că toate chiriașele au sărit asupra-i caudându-i lediuni.

Având în vedere că după intervenția noastră pentru a împăca pe părți, am luat în cercetare și actele constatând că în chitanța dată de sus-numitul proprietar că a primit arvuna de 50 de lei pentru imobilul pe care l-a închiriat domnișoareii Matilda Popescu nu se specifică numărul 13 bis ci dice numai 13 simplu iar amândouă imobilele sunt la fel identice cu deosebire că amândouă au fața pusă altfel cătră răsărit și cătră apus lipite spate-n spate, pentru ocadie ca să poată sparge didul de la mijloc și să facă un singur corp dacă s-ar ivi un amator cu famelie pentru o încăpere mai mare.

Considerând că toate chiriașele promet ca în cel mai scurt termen să achite resturile de datorii, iar chiriașele vechi să plătească și chiria pe semestrul următor, care proprietarul se-nvoiește, iar d-șoara Matilda dice că

sametegal<sup>1</sup> ori la No. 13 bis, ori la 13 simplu, căci a luat casa providoriu până la sf. Gheorghe, iar proprietarul care e becher poate să se mute în alt imobil mai mic pe care-l are în aceeași stradă la No. 12 vidavi, unde a rămas nenchiriat pretindând amatorii că strada de curând construită nu are canal și tramvaiu.

Având în vedere că în fine s-a convins proprietarul că e mai bine cu o bună manieră pentru ca să rămâie prin urmare domnișoara Lucreția Ionescu cu mătușa sa d-na Aneta Ionescu la No. 13 bis, iar d-ra Matilda Popescu cu mama sa d-na Ghioala Popescu să se stabilede la No. 13 simplu, și nu răâne nici cu imobilul de la No.12 nenchiriat nemaivând speranță după sf. Dumitru, deoarece fiind pe sedon de iarnă lumea s-a grăbit și a rămas foarte multe imobile goale, care se vede în fiecare stradă chiar mai la centru peste tot de închiriat.

Drept aceea am încheiat predentul proces-verbal spre a servi la trebuință părților.

Comisar secției 55  
Mitică Pișculescu

---

<sup>1</sup> *Ça m'est égal* (fr.) – mi-e totuna.

## O CRONICĂ DE CRĂCIUN...

Într-o urâtă dimineață, pe la sfârșitul lui noiembrie – ploaie, ninsoare, vifor, să nu scoți un câne afară din bordei – chem pe cel mai încercat colaborator al *Revoltei naționale* și-i zic:

– Stimate domnule Caracudi, dumneata, care de atâta timp ne-ai dat ca reporter dovezi de strălucită imaginație, ești designat să faci ziarului nostru un important serviciu.

– Care, domnule director?

– Scoatem de Crăciun un număr „literar, științific și artistic“. Avem în sertare destulă materie; vom face o frumoasă selecțiune. Ne lipsește numai cronica specială pentru sărbătoarea nașterii... Ce zici?

– Cu plăcere...

– Crăciunul cade luni; trebuie să apărem cel mai târziu joi la 21 de dimineață... Un număr de lux, îngrijit, nu rasolit ca numerele cotidiene; bine aranjat, tipărit frumos și nu ciuruit de greșeli...

– Binențele;... dar...

– Dar ce?...

– ...Ia priviți afară, ce vreme!

În adevăr, e un vifor strajnic.

– Ce are-a face vremea – zic eu – cu cronica noastră?

– Nu prea are; dar... mă cheamă părintele la masă; mereu îmi face semne; i-e foame – s-a sculat de dimineață.

Părintele este socrul confratelui. Domiciliază împreună, tocma peste drum de redacția noastră, în curtea bisericii Sf. Ion. De pe prispa caselor se vede drept în redacția noastră, și viceversa, firește. Vara, când ținem ferestrele deschise, îl cheamă reverendul pe ginere-său din gură: „Ignate, gata!“ Iarna, îi face semne. De aceea, Caracudi lucrează totdeauna la masa de la fereastră.

– Prin urmare – zic – nu te mai țiiu... ne-am înțeles: o cronică de Crăciun – „Betleemul, staulul, ieslea, steaua, magii ș. cl.“ – nici mai lungă de trei, nici mai scurtă ca două coloane... Mi-ai luat măsura, ca un bun ciubotar ce ești, calapodul mi-l cunoști... Încalță-mă, iubite confrate, încalță-mă frumos!

Drept orce răspuns, iubitul confrate deschide fereastra, pe unde dă năvală-năuntru ca un vrăjmaș viforul d-afară, și strigă tare peste drum:

– La moment! să puie ciorba!

Apoi mă salută și iese.

De prisos să fac istoricul căsniciei excelentului nostru colaborator. Mă mărginesc a reproduce câteva documente, după *Revolta națională*, în ordinea lor cronologică; sunt ieșite toate din pana interesatului, prin urmare mai presus de orice bănuială de parțialitate:

„Aflăm cu deosebită plăcere că aseară, 11 ianuarie, s-a celebrat, în biserica Sf. Ion, căsătoria valorosului nostru colaborator Ig. Caracudi cu gentila domnișoară Florica, eminenta profesoară de istorie, fiica sf.-sale părintelui stavroforul Pantelie Bîrzescu.

Nuni au fost simpaticul și iubitul nostru maestru, directorul *Revoltei naționale*, cu grațioasa sa consoartă.

Felicitările noastre cele mai călduroase.“

Cătră finele aceluiași an, la 21 dechemvrie, a doua zi de sf. Ignat, *Revolta* inserează în fruntea informațiilor:

„Aflăm cu deosebită plăcere că gentila doamnă Florica Ig. Caracudi, eminenta profesoară de istorie, a dat aseară naștere unui drăgălaș băiețel *Traian*.

Fericită coincidență! În aceeași zi, norocosul tată, valorosul nostru colaborator, d. Ig. Caracudi, a împlinit 35 de ani.

Felicitările noastre cele mai călduroase.“

Peste un an și două luni, iar „aflăm cu deosebită plăcere“, minus „fericita coincidență“, și-n loc de Traian, *Decebal*.

După un an și o lună, întocmai; dar, în loc de Decebal, *Aurelian*.

La anul în cap, asemenea; însă, în loc de Aurelian, *Mircea*.

Nu trec bine unsprezece luni, și iar „aflăm“; numai, în loc de Mircea, *Dan*.

Pe toți, de la Traian până la Dan inclusiv, eu i-am botezat. Care va să zică, vine că suntem rude prin alianță cu familia Caracudi și cu părintele stavroforul; de aceea, sf.-sa îmi zice: „n’ne Iancule!“

\*

După plecarea valorosului, caut să-mi aranjez materiile din sertare pentru numărul de lux... Ia să vedem ce putem stoarce cu foarfeca, această presă idraulică a redacției.

*Artă fără tendință și tendință cu artă*, sau *Artă cu tendință și tendință fără artă* – 65 de file, cu *va urma* – studiu estetic de palpitantă actualitate !

*Rolul presei ca a patra putere în statul constituțional modern* (sfinte Ignate!) – 77 de file, și firește cu *va...*

*În pustiul lumii mari*, novelă – o sută de file, format ministerial, foarte mărunț și clar scrise, fără cea mai mică ștersătură sau îndreptare... Asta nu poate fi supusă presei idraulice: totul, silabă după silabă, trebuiește cu scumpătate respectat... Vom da numai începutul în numărul special, și *va urma* în numerele cotidiene, vreo treizeci de foiletoane duble – un noroc pentru *Revolta!*... Admirabilă povestire !

*În pustiul lumii mari* este istoria unui băiat de la țară, care, după ce face studii înalte, la noi și-n Europa, ajunge profesor în mare vază la București. Suflet curat, plin de avânt, de iluziuni și de ideal, ca orice copil sănătos din popor, caută în lumea mare, unde este introdus de un coleg sceptic – lume putredă de corupție – un suflet, să-l înțeleagă... În zadar!... Măști pe obrazuri; în inimi, perfidie ! fard și minciună ! chloroză și parfum ! putrigai în poleială !

Dezgustat de acest „pustiu“, se duce-n vacanța mare acasă, la țară, de unde a plecat așa de demult. Acolo, i se redeșteaptă toate amintirile sfintei copilării: i le povestesc cu drag și pe rând, fiecare cu glasul particular, căsuța părintească, hanul, aria, pătulul, moara, pârliașul, clopotele de la biserică și de la gâtul vitelor ce se-ntorc seara-n sat; apoi, potecuțele, păduricea, dealul, valea, soarele, luna, stelele, cântecul pasărilor sălbatice și domestice; în fine, picăturile de ploaie, adierea vântului, miresmele fânețelor ș. cl.

Încântat de atâtea tainice povestiri, el se-ntâlnește la horă, într-o duminică, cu Neacșa, fată vâncioasă, roșie ca un bujor și „nefardată“, care nu știe franțuzește, nici nu dansează bostonul și cake-walk; dar care vorbește o

românească pură, plină de farmecul originalității folclorice, și joacă hora și bătuta, brâul și chindia, de dârdăie pământul, până dă de mal pe toți flăcăii satului, ba și pe alții, veniți de prin satele vecine de dor să joace cu dânsa...

El, transportat, supunându-se unei mișcări „lăuntrice“, îi face un compliment – ea, asudată, îi arde o palmă; el se vâără s-o ia-n brațe – ea îi trage un pumn în falcă; el se-ndeașă mereu s-o sărute – ea îi zice: „O! călca-te-ar!“ și-i dă un brânci de-l aruncă grămadă în șanțul drumului... El se scoală d-acolo zdruncinat, oftează din adânc, se scutură frumos, merge drept la tatăl Neacșei – moș Oancea Tureacă, un bătrân român neaoș, cuminte și vesel, vestit pentru păcăliturile și glumele lui, șapte poștii de jur împrejur – și... cere mâna bujorului de fată.

E estetic, fiind natural și logic... Ceea ce se numește *le coup de foudre* (dragoste ca trăsnetul) se explică mai mult decât la orașe la țară, unde nu se pomenește încă de paratonere... Mâna cerută este, după nazurile de rigoare ale copilei, acordată... Nuntă mare cu descriția amănunțită a tuturilor străvechilor datine române, atât de originale și de pitorești... Și eroul e fericit.

„Uf ! am scăpat de pustiul lumii!“

Zicând acestea, dă să-și îmbrățișeze nevasta, de față cu atâția veseli nuntași.

„Astâmpăr'te, mă! loi-te-ar!...“ zice pudică Neacșa, ferindu-se de indiscreta pornire a legitimului și repezindu-l cât colo...

Toți nuntașii fac mare haz, iar înțeleptul bătrân, moș Oancea Tureacă, un fel de „povestea vorbeii“ în carne și-n oase, zâmbind cu adânc înțeles, șoptește:

„Vezi ce face pustia de dragoste, vere?... Aolică, ce-am ajuns, să iubim pe subt ascuns!“



Și așa se sfârșește frumoasa povestire la fila o sută – prea degrabă!... păcat!

Desigur nu sunt un om mulțumit de sine însuși... Înțeleg destul de bine cu cât de nesuficiente mijloace m-au înzestrat zânele ursindu-mă carierii pline de-nalte răspunderi, nobilei misiuni de publicist român. Cu toate astea, niciodată n-am simțit sub coastele din stânga dureroasa (după cât văd la alții) rozătură a viermelui invidiei. Slavă ție, doamne! în inima mea destule rele au putut încăpea; dar n-a fost locșor într-însa și pentru groaznicul parazit verde!... Și totuși, simt nespusă mâhnire la vederea unui pachet de atâtea file format ministerial, curat și mărunț, scrise... A! de ce nu poate și pana mea, alergând fără-a se poticni, străbate întinsele albe câmpii?... Cum nu știu și eu birui pe nerăsuflăte candoarea câtorva teste de hârtie?... Pentru ce, crude ursitoare, nu e-n stare și mâna mea seacă să toarne atâtea generoase torente și cascade de proză?

Pe când fac tristele mele reflexiuni, intră, plouat ca un cățeluș lăptos, tânărul și simpaticul nostru colaborator literar, pseudonimul Piccolino – un copil care a primit de mic o distinsă educație literară franceză în casa părintească; la anul, termină liceul; e încă minor; dar ce talent! cu ce facilități și personală apucătură îți aruncă rima!

L-am întrebat, când, sfios, mi-a adus întâia oară câteva poezioare, niște adevărate perle: „*Enseigne-moi, jeune homme, où trouves-tu la rime*“?...<sup>1</sup> El mi-a răspuns îndată, modest, dar sigur: „La rime, cher patron, est mon souci minime“<sup>2</sup>.

---

<sup>1</sup> Învață-mă, tinere, unde găsești rima?... (fr.).

<sup>2</sup> Rima, dragă patroane, e grija mea cea mai neînsemnată (fr.).

– Piccolino drăguță, tocmai la dumneata mă gândeam... Un număr special de Crăciun numai cu proză e ca un cozonac fără stafide. Poți, te rog, să-mi dai curând două-trei poezioare?

– Vi le aranjez îndată, maestre; le am aproape gata.

Și mititelul bard, după ce-și atârnă pălăria și paltonașul, își suflă în degetele-i delicate, se ghemuiește la un colț de masă cu spatele spre sobă și-ncepe să lucreze... I-auz pana scârțâind ca un șoricel care ronțăie pripit în taină.

În mai puțin de o jumătate de ceas, minorul îmi prezintă trei pumni de stafide școală-modernă, pline de savoare.

– Bravo, tinere favorit al grațioasei Erato ! Versurile dumitale sunt delicioase. Sper să scoatem un cozonac *hors concours*.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> Puțini desigur dintre cititorii acestor rânduri vor fi apucat pe vremuri *Revolta națională*, de mult acum dispărută. De aceea, nu credem nepotrivit a da aici o probă de talentul precocelui nostru colaborator literar:

#### A b i s

Da, mă iubești; dar simt prea bine,  
Cu cât te strâng la pieptul meu,  
Că-i un abis până la tine...  
Eu nu sunt tu – tu nu ești eu.

Și dragostea ce am simțit-o  
Să umple-abisul nu putu...  
De te-aș iubi oricât, iubito,  
Tu nu ești eu – eu nu sunt tu.

P i c c o l i n o (n.a.)

Au trecut peste două săptămâni de la acestea: vine Crăciunul. În fiecare zi, îl întreb pe amicul Caracudi:

- Dar cronica?
- E ca și gata.
- Când mi-o aduci?
- Mâine.

Tot așa de azi pe mâine, am ajuns marți în ajunul lui Ignat: poimâine dimineața trebuie să apară numărul... Materia cealaltă e gata.

Aștept toată ziua – degeaba.

Îi trimit vorbă acasă peste drum – îmi dă răspuns să n-am grije.

Deschid fereastra; îl strig – nimic.

Se-nserează bine... Un gând neplăcut îmi flutură prin cap la amintirea proastei glume ce i-am făcut-o; să știi că am rămas fără cronică de Crăciun – m-a-ncălțat!... Cârpaciul tot cârpaci !

D-abia a zburat gândul meu, și iată d. Caracudi... Cum îl văd:

- Cronica ! unde e cronica, nene?
- E dată la tipografie.
- Adevărat?
- Pe onoarea mea !...

Și zicând acestea, mă privește cu acel zâmbet și acea clipire din ochi caracteristice, cari, de câte ori le întâmpini, te fac să gândești: dacă ăsta nu este imbecil, atunci mă crede pe mine că sunt.

De vreo câteva zile se-ndreptase vremea; se zbicise bine; speram, după semne, s-avem zile frumoase de

sărbători – când colo, peste noapte spre Ignat, se schimbă deodată vântul, și țin’te iar!!!... Plouă, ninge, îngheață, se topește; vifor orb; o vreme – să nu scoți un reporter afară din redacție.

Mă scol dis-de-dimineasă cu grije. Cum mă deștept, îmi dă servitoarea o scrisoare; e de la d. Costică, paginatorul ziarului:

„Domnule Iancule, cronica dată de d. Caracudi am oprit s-o culeagă; acuma nu merge; trebuie amânată pân’ la primăvară. Stăm pe loc cu numărul. Ce e de făcut? Vă rugăm, veniți cât se poate mai curând....

Nu înțeleg... Ce să fie?

Iute, mă sui într-o birje... Ce vreme, Dumnezeu!...  
Am ajuns.

– Ce e, domnule Costică?

– Uite, domnule Iancule.

Citesc, ca dus de pe lume:

„Christos a-nviat!!

De la un capăt al globului la cellalt, din răsărit până-n apus, de la miază-noapte pân’ la miazăzi, pe când natura se-mpodobește în strălucitele vestminte ale primăverii, în sunetele triumfale a mii și milioane de clopote de la mândrele catedrale ale celor mai splendide capitale de imperie, până la umilele bisericuțe din cele mai sărmene cătune, popoarele creștine se salută vesele cu magicele cuvinte: *Cristos a-nviat!*“

– A! infamul! asasinul! strig eu. M-a omorât Caracudi, frate Costică!... ce e de făcut?

– Faceți dv. ceva la iuțală.

Fuga, la redacție... Nu voi nici să-mi arunc ochii peste drum... Scriu și șterg, și iar încep și iar șterg... tremur și m-apucă un cârcel la deget... nu mai pot ținea

condeiul... Și ceasurile sunt aproape zece!... și iar îmi blestem ursitoarele!... când – apare pe ușe, cine!... cine? asasinul! D-abia pot ridica privirea și, cu glasul leșinat ca de lehoză după grea facere, îi zic:

– Mersi, nene Caracudi!... Bine ți-ai bătut joc de mine, drăguțele!

– Cum joc, domnule director?

– Poftim.

Și-i întind filele mototolite. Le privește și-ncepe să râză.

– Scuzați; a fost o mică eroare... Eu le am cronicile astea gata... Dar, prin ce am trecut de ieri până adineaori – dac-ați ști! am greșit; n-am luat seama când am scos-o din sertar... (și cât îmi vorbește foarte volubil, mereu se uită pe fereastră). Merg să v-aduc una de Crăciun... știu sigur că am și una de Crăciun... trebuie să am și una de Crăciun... Numa s-o găsesc... fiindcă acum e un deranj la noi... Nu v-am spus... A născut Florica...

Eu, din ce în ce mai leșinat:

– Când?

– Adineaori, pe la șapte dimineța...

– ...Cum?

– E fată... dar are încă dureri.

– Atunci, nu mai trebuie să te duci, frate Caracudi. Tot ce te rog e să iei un condei, că eu nu pot scrie, am un cârcel la degete...

Scot din raft tomul 11 din *Larousse*, îl deschid și zic blând valorosului tată:

– Scrie, te rog.

El s-așează la locu-i lângă fereastră, pe care o șterge bine de abureală cu căciula. Eu dictez:

„Sărbătoarea Crăciunului este una dintre cele mai vechi ale creștinătății. Ca să ajungem la epoca instituirii

ei, trebuie să suim până aproape de leagănul bisericii. După unii autori, această sărbătoare a fost statornicită, la anul 138 al erei noastre, de către episcopul Telesfor...”

Văd pe Caracudi scriind cu ochii pe fereastră, fără să se uite la condei.

– Ce-am zis? îl întreb.

– „...anul 1883 al erei noastre de către episcopul Telefon...”

Și până să-i strig eu „ieși afară!” trânteste condeiul, pune mâna pe căciulă și iese ca din tun, bufnind ușa.

Peste un moment, Piccolino... Îi dictez articolul. Dup-amiazi tirajul a patru pagini e aproape gata...

Și iată iar d. Caracudi – foarte radios.

– Domnule director, am o informațiune care trebuie să treacă neapărat în numărul de lux. Știu că o să vă facă plăcere...

Și-mi citește:

„Aflăm cu deosebită plăcere că gentila doamnă Florica Ig. Caracudi, eminenta profesoară de istorie, a dat azi-dimineață, 20 decembrie, naștere la două fete, *Despina* și *Kiajna*.

Fericită coincidență! În aceeași zi, norocosul tată, valorosul nostru colaborator, d. Ig. Caracudi, a împlinit 40 de ani.

Felicitările noastre cele mai călduroase.”

Numărul nostru a ieșit tare frumos. Au făcut mult efect și articolele științifice și poeziile și începutul nuvelei; dar mai ales au impus un vădit respect confrăților informația cu „fericita coincidență” și savantul meu articol despre instituția sfântului episcop Telefon.

Duminică, în ajunul Crăciunului, primim la redacție vizita părintelui stavroforul Pantelie Bârzescu, care vine

să ne heretisească cu nașterea, însoțit de valorosul nostru colaborator – strașnic de vesel amândoi

– Nașterea ta, Christoase dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței... ;cl.

Și după ce isprăvește cântarea:

– La mulți ani, n'ne Iancule !

Eu mă închin smerit, sărut icoana și, aruncând ginerelui o privire dulceagă, răspund socrului:

– Adevărat a-nviat, taică părinte !

Ș-afară-i grozav... și plouă și ninge, și pică și-ngheață... o zloată cumplită... un vifor nebun... o vreme, prăpăd ! să nu iasă un popă afară din casă.

## CORRESPONDENȚA SENTIMENTALĂ

Întâmplarea, indiscreta întâmplare ne-a făcut să dăm peste scrisoarea de mai la vale, căreia e de prisos a-i mai face comentarie. Păstrăm cu cea mai mare scumpătate ortografia și punctuația originalului acestei scrisori.

Autorul, care e *Cunoscutul* domnișoarei *Mari*, aflăm că este angajat superior în biroul despărțirii VI a comisiei polițienești din coloarea de x<sup>x</sup>.

*Juna Mari*, cu domiciliul în mahalaua acelei despărțiri, se afirmă că ziua trăiește cu acul, iar seara se plimbă pe *bulivar*.

Despre cum merge toată șiretenia *Cunoscutului* cu domnișoara *Mari*, citiți și vă pătrundeți:

București 2/14 aprilie

*Domnișoară!!*

Satisfacția ce v-ați făcut pentru mine instigatorului, nu erăți în drept a lovi în mine, ci în rivali care poate a pronunțat nisce expresii supărătoare pentru D-ta. – Nu credeam că D-ta să fii astfel după cum am avut ocaziune, cu cele întâmplare prin remiterea epistolelor – resbunarea care voiai a-mi impune, puteați foarte facile ca să decideți uă oră în care determinam bine frasați supărătoare care m-a îndus într-o mare confuziune, și atunci tot ce puteai a-mi impune eram gata a fi ascultat și mă supuneam ordinelor: așa zicu (ce se facu, *je vous aime, mon ange*,



*ma aimée* <sup>1</sup>, desprețuiescu pe toate, și voiu desprețui, însă pe tine nu pot, sum nebunu, anii tineri mi se duc și o dată cu ei duce și ai tăi și atunci va fi târziu, căci o să-ți suveniezi că a fost o ființă care, te-a iubit, și chiar atunci blastfemu meu-ți va cădea asuprați – căci cu multu se deosibesce când cineva se află *tèt a tèt* <sup>2</sup>, și cu atât mai mult când o farsă se face prin cunosciița altor persoane.

Mari! (’mi iau curagiulu a vă esclama astfel fiind că tonațiunea de Mari ’mi dă o vie speranță, inchipuesciți in ce stare deplorabilă se află acela când iubesc și nu e iubit) uă dată dupe cum te cunosc erai naivă, blândă, și cu-n caracter foarte frumosu vis-a-vis de mine, astă-zi a perit acea modestie că mă vezi depasându strada și stai foarte integră in ocupația ce o ai la fereastră.

Astă-zi Mari ceea ce doream, am reeșitu, dupe cum odinioară uă spuneam *au grandde Mama*<sup>3</sup>.

Sunt adesea trei săptămăni de când se ține de capu meu să mă insinuese uă familie, in sa amorul de care poate cineva muri nu mă lasă, mi se pare că inaintea ochiloru este uă nălucă când ’mi pomenesce ’mi spune de uă altă ființă. – Nu vezi Mari, nu observi, că te iubescu, ah dumnezeulu meu, aibi indurare, și fă ca acea ființă pe care uă am, să cadă astfel cum sum, gândeștete Mari că poate să moru și atunci, atunci când poate cellu de susu’ți va reaminti suvenirea o să fugi de vederea ori și cărei ființe, careți va descria soarta sa ca și mine, în fine gândeștete iubită, angelul meu, gândeștete și aibi indurare de cella ce te iubesc.

---

<sup>1</sup> Corect: *mon aimée*. Te iubesc, îngerul meu, iubita mea (fr.).

<sup>2</sup> Corect: *tête à tête* – față-n față (fr.).

<sup>3</sup> Corect: *à grand maman* – bunicii (fr.).

Deară ce se zicu, o nu, nu voi să cad până acolo, voi să viu in simțiri și să revinu de unde am plecatu.

Alaltăieri m-am întâlnitu cu servanta D-tale, comunicându-mi că eu să iubescu o altă ființă (pe Eleonora), multu v-ați înșelatu, că sărmana fată nici n-a depasatu cu mine in trăsură cu muma sa pe strada D-tale, dupe cum mi-a declarat servanta D-tale, căci de și am uă mică cunoscință, și aceasta făcută cu ocasiunea pe când fratele său domicilia în familie, însă nu e bine Mari ! ca să blami uă ființă asemenată ție, și mai alesu că mai toate sunteți feble.

Mari sum in nisce momente, așa de intunecoase, in cătu par-că sunt aruncat in abisu.

Fă ca tu să fii acea lumină prin care să-mi arate accellu drumu ca sa-mi potu veni eară-și cum eram când făcurăm prima cunoscință.

Deară ce se zicu, poate se crezi că m-am supăratu, da, eu nu, sum mai vesel că mi s-a întâmplatu această farsă, care mi ai făcutu, căci atunci când voiu fi soțul tău ‘mi voiu suvena că ai fostu demnă de iubit, și că ești.

Aduți aminte Mari, că dupe cum credu, ai făcutu lectură Romantică, și ai avut destulă probă cum respingătorul cade, iubesce, și aceasta o face târziu când primul respinsu e rece, nu se mai gândește la trecutu.

Acum’ți spun nu făcea ca prin mine se faci subiectulu unei conjurațiuni contra mea. – Am greșitu ceva spunemu, ca să potu curege greșeala, ca să nu te lasu in așa opiniune dupe cum crezi.

Așteptu și de astă dată unu respunsu, căci sum palidu, fără curagiu și chiar fără speranță de a te mai vedea vr’o dată, căci deacă și acum voiu fi respinsu de a-mi trimite respunsulu satisfăcătoru nu voiu mai repassa

strada unde domiciliați, – poate cu ocaziune și cu multă  
afacere se facu acestu gravu pasu.

Așteptu un respunsu agravantu

C u n o s c u t u l

## CUM SĂ ÎNȚELEG ȚĂRANII

Straja satului vine la casa unui țăran și-i bate în geam. Se încinge o conversație: – Hei, mă din casă! – Cine? – Tu! – Eu? – Păi cine! – Ce-i? – Cum ce-i? – Păi ce-i? – Ai o scrisoare! – Cine, mă? – Tu. – Eu? – Păi cine. – Ad-o-ncoa! – Ce, mă? – Scrisoarea. – Ce scrisoare? – Știu eu ce scrisoare? – Trebuie să plătești! – Ce, mă? – Cum ce? – Ce să plătesc? – *Porto*. – Cine? – Tu. – Eu? – Păi tu. – Ce porto, mă? – Iaca, porto. – Cum așa? – Păi, știu! – Nu-i plătită? – Ce? – Scrisoarea. – Ehei! – Cum ehei? – Ai să dai, măi! – Ce? – Bani. – Ce bani? – Porto. – Cât, mă? – Ce cât? – Câți bani, mă? – 15. – Cum 15? – Păi! – Dar de ce, mă? – Nu știu. – Iaca 15. – Așa. – Ei, dă-mi-o! – Ce, mă? – Scrisoarea. – Ce scrisoare? – Care ai adus-o. – Eu, mă? – Păi cine? – N-am adus-o. – Păi cum? – Nu-i la mine. – Asta-i! – Cum asta-i? – Unde-i, mă? – Cine? – Scrisoarea. – La primărie. – Ba la dracul! – Ba, așa. – Păi, cum? – Să te duci să ți-o iei.

## IMAGINAȚIE, STIL ȘI CLISTIR

D. dr. Petrini-Galatz, luând în stăpânire postul de director general al serviciului sanitar, a înaintat o „Circulară – către domnii medici primari de județe, medici de orașe, medici de spitale, medici de plăși și către toți veterinarii oficiali“, pe care n-o putem îndești recomanda și profanilor iubitori de lecturi interesante.

Din această admirabilă circulară rezultă adevăruri nouă, necunoscute până astăzi; astfel, rezultă că:

„...preocuparea principală a serviciului sanitar a fost întotdeauna scăderea morbidității și mortalității...”

Prin ce însă s-ar putea scădea morbiditatea și mortalitatea? Nimini n-a știut-o până acum, nici chiar medicii, nici chiar veterinarii. Astăzi toți o putem ști, toți, chiar medicii, chiar veterinarii.

Iată prin ce:

„...prin îmbunătățirile zilnice în exigențele igienei...”

Care va să zică îmbunătățindu-i exigențele, igiena devine mai ușoară de înțeles de oameni și de vite, și prin urmare mai lesne de practicat.

Circulara apoi conține maxime și aforisme filozofice de o profunditate în adevărat clisterică. De exemplu:

„...Spre a ajunge să fim utili țării și familiei, trebuie să muncim cu râvnă și cu inteligență.”

„...Când principiile și cunoștințele igienice vor fi cunoscute și apreciate de toată populațiunea noastră, rolul medicului va deveni mai eficace...”

„Apostolul științei umanitare trebuie să se deosibească de ceilalți funcționari.“

– Prin ce? întreb eu.

D. director general al serviciului sanitar răspunde îndată:

„...prin îndeplinirea exactă și conștiincioasă a funcțiunii ce-i este încredințată și printr-o conduită *exemplară*.“

A! care va să zică ceilalți funcționari...

„Vedeți dar, domnule medic – adaogă îndată circulara – că nu vă cer lucruri imposibile...“

Dar deși le cere *la toți* aceste lucruri nu imposibile, directorul general se grăbește a adăoga:

„...sunt sigur că *mulți* dintre dv. țineți ca și mine, ca medicul să fie apreciat la justa lui valoare.“

Și acum o anecdotă pentru a termina.

La răspântia bulevardului, o teribilă mișcare de trăsură, tramcare, tramvaie electrice, automobile, biciclete. Prin învâlmășeală, o babă surdă beată frântă trece d-a curmezișul, copăcel-copăcel, ca pe câmpul larg de la Obilești. Birjarii, vizitii de la tramcar îi strigă – degeaba; un automobil era cât p-aci s-o calce, două biciclete au ocolit-o ca niște rândunici; dar iată! o clipă, și baba are să dispară sub roatele tramvaiului electric, care trece ca praștia. Un sergent de stradă vede; sare degrabă, o înșfacă pe babă de ceafă și-o smulge de la atingerea morții grozave. Tramvaiul a trecut fără s-o atingă. Baba smucită scapă o legătură care o purta în mână; din legătură sar cât colo niște ouă, cari se fac terci, și o sticlă cu rachiou de drojdii, praf. Baba se-ntoarce indignată și ocărăște pe omul autorității. Maica ta, Cristoase! În ezercițiul funcțiunii? ceara și anafura! Și omul autorității

îi arde babii surde două palme de-o face să auză la moment din două părți clopotul de la Mitropolie. Baba, auzind după atâția ani, cade de bucurie pe șezute la marginea trotuarului și-ncepe să plângă făcându-și cruce.

Minunea minunilor!

Salvată!

Ei? Ce fel de om este acest brav sergent?

– Un brutal! zici d-ta.

– Un făcător de minuni! zice un altul.

– Un salvator! zice un al treilea.

– Nu, domnilor, zic eu. Răspunsul cel mai nemerit la întrebarea mea, îl găsesc tot în circulara d-lui director general al serviciului sanitar:

„Când cineva-și alege mediul în care trăiește, când își îndeplinește datoria cu abnegațiune și caută a da repede ajutorul său celor suferinzi, contribuie la înălțarea prestigiului medical...”

– Aceasta a făcut-o dar sergentul meu, a contribuit la înălțarea prestigiului medical... și astfel:

„...merită stima tuturilor!” adaogă minunata circulară.

## ÎNFIORĂTOAREA ȘI ÎNGROZITOAREA ȘI ORIBILA DRAMĂ DIN STRADA URANUS

Nu știm dacă *Moftul român* are vreo trecere în fața cititorilor, dar suntem convingși că e bun la Dumnezeu. În numărul din urmă, am fost făcut apel la sf. Karkaleki, patronul gazetarilor români, să pună o vorbă bună pe lângă atotțiitorul, rugându-l a ne trimită în această *morte saison*<sup>1</sup>, dacă nu vreo duzină de mici scandaluri, măcar câteva cazuri de ciumă, măcar o calamitate publică sau un cataclism, un mare scandal cosmic, fără de cari presa română rămâne leșinată de tot.

E drept că bunul creator n-a ascultat în întregime rugăciunea lui sf. Karkaleki; ciuma n-a venit, calamitate publică sau vreun cataclism nu s-au arătat; dar tot nu ne putem plânga că puterea dumnezeiască n-a ținut de loc seamă de exigențele presei române.

Căci, iată că, îndată după apelul ce l-am făcut către sf. nostru patron și după intervenția acestuia în favoarea noastră, Dumnezeu ne trimise oribila dramă din strada Uranus, dramă menită să rămână în analele criminologiei universale, după ce va fi înviorat leșinata presă română, măcar pentru o lună de zile.

O lună! o lună întreagă salvată!

Ascultați țișănușii pe stradă:

„Drama din strada Uranus!

Noi destăinuiri asupra dramei din strada Uranus!

---

<sup>1</sup> Anotimp fără evenimente, vara (fr.).



Adevărul asupra dramei din strada Uranus !  
Portretele eroilor dramei din strada Uranus !  
Epilogul dramei din strada Uranus !  
Mama dramei din strada Uranus !  
Fratele dramei din strada Uranus !  
Fidanțul dramei din strada Uranus !  
Justiția în fața dramei din strada Uranus !  
Societatea în fața dramei din strada Uranus !  
Adevărul adevărat în privința dramei din strada Uranus !“

Sfinte Karkaleki ! patron al presei române, roagă-te la bunul creator să ne trimită curând altceva, ca să isprăvim odată cu:

Toate mofturile în privința înfiorătoarei și îngrozitoarei și oribilei drame din strada Uranus !

## ULTIMA ORĂ

În momentul de a pune sub presă, reporterul nostru special află chiar de la nenorocita victimă a îngrozitoarei drame din strada Uranus că ea nu s-ar fi sinucis de bunăvoie, ci că o mână criminală, al cărui [*sic*] nume ne scapă încă, dar care, desigur, grație neobositului și inteligentului jude de instrucție J. Th. Florescu, va sfârși prin a fi descoperit, i-a pus pumnalul în mână, obligând-o să-și tragă în inimă o lovitură de revolver.

Nu ne-ndoim un moment de imparțialitatea și zelul justiției noastre și sperăm că ea va descoperi lucruri cu deosebire *senzationale* privitoare la această groaznică, fîoroasă și oribilă dramă din strada Uranus, care a emoționat atât pe acei care citesc *Moftul român* cât și pe acei cari nu-l citesc.

## UN FRIZER-POET ȘI O DAMĂ CARE TREBUIE SĂ SE SCARPINE-N CAP...

Se știe că-n genere frizerii sunt, ca toți artiștii, foarte pasionați și foarte credincioși amanți ai fiicelor Melpomenei... În momentele sale pierdute, între curățitul pieptenilor și ascuțitul bricelor, orice frizer ortodox care se respectă trebuie să se dedea cultului măcar a unei muze profane... Unii cântă cu flautul ori cu ghitara; alții zugrăvesc sau compun tablouri, în fel de fel de nuanțe, cu firele de păr măturate din prăvălie; alții sculpează în miez de pâine ori în săpun-rachiu; alții fac versuri care de care mai nepieptenate, și alții scriu poeme în proză, care de care mai despletite.

Unul dintre aceștia din urmă, d. C. A. Ionescu, un lirico-decadento-simbolisto-mistico-capilare-secesionist, turbat de impresia stupeficăntă ce i-a produs-o capelura d-auro-blondo-irizo-bronzată a *aceleia care etc.*, ne trimite, cu rugămintea de a o publica, următoarea capodoperă în genul ei, pe care o dedică părului *aceleia care etc.*

Să ascultăm și să admirăm pe acest eminent *raseur*:

### CAPUL EI!... PĂRUL ACELEIA CARE...

...Și e o întreagă lume, lume plină de farmec și de lumină.

O lume plină de soare, o lume plină de miresme dulci e în părul ei mătăsos, și în flacăra adormită a

părului ei resfirat, plutește o întreagă patimă, patima sufletului meu bolnav.

...Și profundul ei păr de bronz, profundul și frumosul ei păr, cuprinde farmecul lumelor astrale, cuprinde mireasma drăgălașă și îmbătătoare a unei lumi-poeme.

Și cum aş dori să-mi pierd fruntea în părul ei de foc, nimb sacru, aureolă divină, castă ca și casta fecioară ce-l poartă.

Și aş vrea, aş vrea în părul ei sublim, în părul ei mătăsos să-mi ascund ochii, ochii mei uimiți de frumusețea ei divină.

...Și e o întreagă lume, o lume, plină de lumină, o lume plină de soare, părul ei bronzat.

Farmecul dulce al apusului de soare, aurul aprins al amurgului de zi și poezia suavă a danganului ce plânge trist peste holdele aurite, poezia astrală a unei lumi divine se află cuprinsă în părul ei înflăcărat, nimb sacru, nimb sfânt și drăgălaș.

Și în profunzimea înflăcăratului ei păr, în bronzul divin și mătăsos, mi se pierde sufletul meu, rățăcește mintea mea amețită de mireasma părului ei superb.

Și superbul nimb de foc, superbul păr, cuprinde ceva din poezia aspră a lumilor slave, din poezia unui neam ce moare, cuprinde farmecul lui, al națiilor ce se sting pe slabe coarde de gitară.

Și sublimul păr al iubitei mele cuprinde focul dragostelor aprinse, cuprinde suavul subtil al unei lumi virginale și demne.

Și cum aş dori să mă sting amețit de mireasma fascinatoare a părului ei bronzat, să mă sting sub parfumul delicat al visului cast, al fecioarei ideale, să adorm surprins de blând și sfânt extaz.

...Și eram beat, eream beat de părul ei, de mireasma nimbului ei sfânt, și eram fascinat de razele astrale, de flacăra suavă a profundului ei păr.

Și beat de lumina părului ei, visam vise drăguțe, visam vis bronzat de nouăsprezece ani.

Și-aș vrea să mă sting sub mireasma crepusculară a părului ei, să mă sting de dragoste, luminat de lumina sfântului ei nimb.

...Și e o întreagă *lume, o lume plină de farmec* în părul ei sublim, haos profund...

C. A. I o n e s c u  
friseur-poet-critic-raseur etc. român

Toate bune, turbatul meu *friseur-raseur!* dar, *de atâta lume* în capul dumneei, tare trebuie să se scarpine iubita dumitale, câtă vreme îi scrii d-ta așa minuni!

De ce nu-i dai mai bine și nițică alifie calmantă, pe lângă atâta iritantă proză?

## POSTFAȚĂ

Alături de toate argumentele care pledează pentru valoarea și perenitatea operei lui Caragiale se impune, cred, din capul locului încă unul, incontestabil: *actualitatea* acesteia. Căci oricât s-ar scrie și oricum s-ar judeca această operă, ea rămâne, de departe, de o actualitate care nici nu mai are nevoie să fie demonstrată. În adevăratele arhetipuri de personaje pe care le-a creat autorul *Scrisorii pierdute* și al *Noptii furtunoase* generații după generații de cititori și-au regăsit ori recunoscut contemporanii cu viciile, cu „mofturile“ și „ambițurile“ lor.

Pornind de la acest adevăr de domeniul evidenței chiar și pentru cel mai puțin inițiat cititor al operei marelui scriitor, critici și istorici literari, regizori de film sau de teatru, oameni de televiziune au propus și propun noi și noi unghiuri ori grile de lectură pentru opera lui Caragiale. Meritorii ori mai puțin meritorii, demersurile lor demonstrează că textele caragialiene au fost, sunt și vor fi întotdeauna un fel de monedă forte ce asigură succesul la public și – uneori! – chiar și celebritatea.

Și dacă în ultimul deceniu, deceniul „postrevoluționar“, s-au auzit voci și au scrâșnit condeie care i-au contestat pe mai mulți dintre titanii literaturii noastre – de la Eminescu și până la Sadoveanu – de Caragiale nu s-a „atins“ nimeni, postumitatea oferindu-i un fel de

revanșă pentru toate nedreptățile și infamiile suferite în timpul vieții. În alt plan acest fapt este grăitor: a-l contesta pe Caragiale ar însemna, de fapt, să contești scriitorul care a surprins cel mai bine și mai exact mentalitățile românilor – așa cum au fost, cum sunt și vor mai fi ele încă multă vreme.

Când am purces la alcătuirea prezentei antologii mi-am pus, firește, întrebarea: În ce măsură o serie de texte (precum parodiile, satirele, fabulele și chiar apigramele) din opera lui Caragiale îl mai pot interesa pe cititorul de azi, știut fiind că la noi se citește din ce în ce mai puțină literatură, iar autorul cu pricina nu și-a atras gloria prin ele, ci prin teatrul lui și prin *momentele* și *schیțele* arhicunoscute?

Desigur, operând cu prejudecăți, unii critici și istorici literari consideră parodia și epigrama genuri dacă nu minore în orice caz aflate undeva la periferia literaturii și, deci, a operei unui scriitor. Așijderea satira și fabula, altădată (cu vreun secol și jumătate în urmă) la modă par a fi, atât pentru specialiști cât și pentru cititorii neavizați, specii lirice ce țin numai de trecut și neavând nici un viitor.

Să se datoreze aceasta doar speciilor în cauză (cu posibilități fatalmente reduse) sau lipsei unor autori de mare forță, care să le revigoreze și să le confere virtuți prin care ele să-și dovedească perenitatea?

Greu de dat un răspuns și poate și mai greu de întrevăzut ce ne va rezerva viitorul. Până atunci, însă, se cuvine să recitim cu atenție ceea ce ne-a rezervat moștenirea literară în domeniu.

Și oricât ar părea de ciudat, respectiva moștenire nu numai că nu este mică, ci conține și opere remarcabile, apte să ne rețină atenția, să ne stârnească interesul și

curiozitatea chiar și în condițiile în care suntem asaltați și „copleșiți“ de audio-vizual prin televiziune și prin Internet.

În contextul amintitei moșteniri literare Caragiale ocupă, cum era și de așteptat, un loc special.

Dacă în piesele de teatru, în momente și schițe el este cel pe care propria-i literatură l-a consacrat (satiricul, ironicul, neiertătorul critic al „tarelor“ sociale și individuale, umoristul care nu iartă nimic nimănui), în schimb în versuri, în parodii și epigrame Caragiale se dovedește a fi nu atât un altul cât un ins contradictoriu (cel puțin în viziune). Și iată de ce. Pe de o parte el ironizează creația unor înaintași sau contemporani precum Bolintineanu, Alecsandri, Coșbuc, Eminescu și alții ale căror forme de expresie i se par dacă nu vetuste și anchilozate cel puțin depășite de spiritul vremii, iar pe de alta ia peste picior simbolistii (cel dintâi vizat fiind Macedonski), adică tocmai pe aceia care aduceau un aer înnoitor în lirica de la noi și de aiurea.

S-a spus că nenea Iancu nu i-ar fi înțeles pe simbolști, el însuși neavând antene atât de fine încât să prindă spiritul modern către care tindea lirica atunci. E posibil, însă, ca această afirmație a unora să nu corespundă decât parțial realității, iar adevărul să se afle, ca întotdeauna, undeva la mijloc.

Cred mai degrabă că parodiindu-l pe Macedonski, Caragiale nu lua în derâdere curentul simbolist ca atare, ci mai degrabă exagerările unora dintre poeții care considerăm că i se circumscriu ca viziune și ca expresie. Și, desigur, autorul *Rondelurilor* și al *Noptii de mai* îi oferea lui Caragiale suficiente prilejuri (și texte!) pentru parodii.

Mijlocul principal de realizare a unei parodii este înainte de toate, *demitizarea* dacă-i putem zice așa, altfel

spus răsturnarea de situații: ceea ce apare ca fiind grav și solemn, sobru și profund la un autor devine, de cele mai multe ori, minuscul, banal și comic până la ridicol în textul parodiatorului. De aici și comicul, umorul, zeflemeaua de care sunt pline parodiile lui Caragiale. Implicit, autorul *Năpastei* propune cititorului o cu totul altă grilă de lectură decât aceea sugerată de autorul unei poezii sau proze.

Țintind un autor sau un stil, Caragiale sugerează, subtextual, nevoia cititorului de o literatură adevărată, lipsită de zorzoane stilistice, de înflorituri ori căutări sterile în abstractul unor expresii sau imagini poetice.

Fără a fi „nominalizate“, operele ce i-au sugerat autorului parodiile se cam cunosc. Dar parodiile se pot citi și ca niște creații independente, valoroase din punct de vedere literar și – în felul lor – veritabile capodopere de umor. Dincolo de textul propriu-zis cititorul poate recunoaște cu ușurință maniera scriitorilor parodiați, amuzându-se totodată, împreună cu autorul de noile unghiuri din care pot fi citite unele creații literare.

De undeva, din colțul paginii nenea Iancu pare a zâmbi cu nonșalanță și puțin șiret către cititor. „Iată, că le-am făcut-o!“ pare a spune el în vreme ce lectorul găsește că – iată ! – chiar și după o sută și mai bine de ani Caragiale continuă să ne amuze, să ne stârnească râsul și zâmbetul.

O dovadă în plus că oriunde și oricum ne-am afla, orice pagină a lui ne place și ne interesează.

Caragiale a fost, este și va rămâne întotdeauna cu noi.

*Florentin Popescu*



# C U P R I N S

*Prefață: Lumea ca parodie* (Alexandru Condeescu) / 5

Notă asupra ediției / 15

***Versuri elegiaco-satirice (1874)***

Versuri / 19

Pohod la șosea / 22

***Da... Nebun! (Parodii în versuri)***

Cameleon femeie / 29

Ploaie de primăvară / 30

I. Pastel optimist / 30

II. Pastel pesimist / 31

Suveran și curtezan / 33

Ion Prostul / 35

Discreție / 37

Eros / 38

Da... Nebun! / 40

Moartea protestantului / 42

În curând / 44

Moartă!... / 46

Amiază maură... / 50

Excelsior / 52

Finis / 55

Sonet / 56

Criticilor mei / 57

Primul mănunchi / 58

Crucea și semiluna / 60

Grația domniței / 63

În gondolă / 65

Steaua / 67

Idila / 68

Amicului meu Gion / 70

Ab irato / 76

Mauvaise Humeur / 77

Erato, scapă-mă! / 78

O, Nirvana! / 79

Din carnetul unui poet simbolist / 80

Filozoful Blagomirea / 81

Sonet brutal / 82

***Smărăndița (Parodii în proză)***

Smărăndița / 85

Dă-dămuit... Mai dă-dămuit / 111

***Fabulele marelui anonim și Strofele lui Picolino***

Duel / 127

Bietul Ion / 128

Temelia / 129

Talmud / 131

Mic și mare / 132

Mângâiere / 134

Boul și vițelul / 135

Savant / 137

Odă / 138

De ce? / 139

***Epigrame***

Unui clubman / 143

Polemica în epigrame cu Dimitrie Teleor / 144

***Varia***

O ședință la „Junimea“ în ajunul Anului Nou / 153

Sfânt Ion / 156

Prea sărac / 162

## ***Temă și variațiuni***

Temă / 169

Variațiuni / 169

Proces verbal / 175

O cronică de Crăciun / 180

Correspondență sentimentală / 192

Cum se înțeleg țărani / 196

Imaginație, stil și clistir / 197

Înfiorătoarea și îngrozitoarea și oribila dramă din  
strada Uranus / 200

Un frizer-poet și o dramă care trebuie  
să se scarpine-n cap / 202

*Postfață.* / 202















